

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Exercitium Perfectionis, Et Virtutum Christianarum

In tres Partes distinctum

Rodríguez, Alonso

Coloniæ Agrippinæ, 1622

Tract. IV. De vnione & charitate fraterna.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40072

nequeamus, oculos tamen in illud conijciamus oportet; quia quo longius progrediendo, ad id accedemus propius, eo maior nostra futura perfectio est & vnio cum Deo. Quare ita rem omnem vir sanctus concludit: *Hæc est, ô Pater, in nobis voluntas Filij tui, hæc pro nobis oratio eius ad te Patrem suum, cum ex hac vita decede-*

ret, ut, sicut ipse vnum tecum est, ita & nos tam cum ipso, quam tecum in vnione perfecti amoris idem simus, *ve scilicet Ioan. 17. 21. amemus te propter te, & nos non nisi in te. Hic est finis, hæc est consummatio, hæc est perfectio, hæc est pax, hoc est gaudium Domini, hoc est gaudium in Spiritu sancto, hoc est silentium in caelo.*

TRACTATUS QUARTVS. DE VNIONE ET CHARITATE fraterna.

CAPVT PRIMVM.

De pretio, valore, & excellentia charitatis & vnionis fraternae.

Psal. 133. **C**um quibus bonum, inquit, inquit, Psaltes, & quam iucundum habitare fratres in vnum! quam decora pulchraque est vnio & conformitas fratrum! Hieronymus hunc Psalmum exponens, Religiosis in vna Religione & congregatione viuētibus eum proprie conuenire asserit: *Vere bonum, vere iucundum: vnum fratrem hic in mundo dimisimus, & ecce quantos in Religione, qui nos ament, & melius quam fratres carnales, erga nos affecti sint, inuenimus.*

Fratres secularis, inquit, non tantum me amat, quantum meam substantiam. Atque hoc est, quod consanguinei & cognati præcipue spectant, nos amando: suum nimirum duntaxat quærit commodum, ob id vnū nos conlectantur, ob hoc item nos inquietant, & hoc si desit, parum nos curant & quærent. Non est id proinde verus tui amor, sed proprii emolumenti studium. *Cæterum fratres spirituales, qui sua utique negligunt, & propter Deum deseruere, aliena non quærent; nam non ambiunt substantiam, sed animam. atque is demum verus est amor. Vide bene Ambrosius: Maior est fraternitas Christi quam*

Rodriguez exercit. pars 1.

sanguinis: sanguinis enim fraternitas similitudinem tantummodo corporis refert, Christi autem fraternitas vnanimittatem cordis animaque demonstrat, sicut scriptum est: Multitudinis autem credentium erat cor vnum & anima vna.

Arctam hanc Religiosorum vnionem coniunctionemque egregie depingit sanctus Basilius: Quid, inquit, dari fingique potest iucundius, quid beatius, quid felicitius, quid admirabilius, quam homines ex diuersis nationibus ac regionibus perfectos per exactam morum ac discipline similitudinem adeo in vnum veluti coaluisse, ut in pluribus corporibus vnus modo esse animus videatur, vicissimque plura corpora mentis vnus instrumenta cernantur. Atque hoc est, quod non nisi magna cum admiratione in vita B. P. N. Ignatij legimus, & velut miraculum, quod in Societate nostra Deus est operari dignatus, suspicimus, tantam scilicet inter homines adeo diuersarum nationum, & natura & statu, tum indole, ingenio, & conditione ab inuicem disparibus & differentes vnionem & conformitatem: quamuis enim in rebus naturalibus toto cælo distant, gratia tamen & vir-

Psal. 67. 7.

In Societate
Iesu viget
fraterna
charitas.

tutes, & dona supernaturalia eos mire conformes & vnos efficiunt. Atque hoc est, quod indicare his Propheta verbis voluit: *Deus qui inhabitare facit vnum moris in domo*. Tam late porro hocce beneficium, quod Deus (que eius bonitas & misericordia est) in hoc nobis contulit, patet, vt nō solum ipsi qui in hac Religione velat domestici agimus, eo gaudeam⁹; sed etiam ad exteros, magna cum illorum ædificatione & emolumento, nec nō magna Dei nostri gloria; huius odor spargatur ac se diffundat. Vnde etiam multi Societatem ineuntium, dum quid eos ad hanc præ alijs Religionibus capeſſendam mouerit & induxerit, rogatur, illa, quam in ea notant, vnione & fraternitate maxime se permotos fuisse respondent. Bene autem hæc concordant cum eo, quod in superiora illa Psalmographi verba, *Ecce quam bonum, & quam iucundum habitare fratres in vnum!* scribit Augustinus: *Verba, inquit, ista Psalterij, iste dulcis sonus, ista melodia etiam Monasteria peperit, iuuenes parentibus valedicere, facultates relinquere, & in Religionis portum confugere compulit. Hæc tuba est, quæ eos conuocauit, & de varijs mundi partibus in vnum corpus sociavit, sibi persuadentes, hanc fratrum ad inuicem vnionem & charitatem cœlestis cuiusdam vitæ speciem esse. Hæc Monasteria primum produxit, Religioſas domos repleuit. Illa charitas etiam ceu magnes est, quæ omnium hominum corda ad se attrahit. Vnde etiam inter tria illa, quæ coram Deo & hominibus probata esse, ait Sapiens primum locum occupat concordia fratrum.*

Eccles. 25. 1.

Mat. 22. 38.

Duo charitatis huius præcepta habemus. Primum est, Maximum & primum illud Dei ex toto corde nostro, ex tota anima nostra, ex totis viribus nostris diligendi, mandat; secundum vero huic simile, vt proximum diligamus sicut nosmetipsos. De secundo hoc præcepto in præſens tractabim⁹, quia ipsum est, quod hanc vnionem & fraternitatem, de qua loqui statuimus, facit. Hæc autē animo-

rum & cordium vnio, charitatis huius & amaris effectus & proprietatis est: nam, vt ait Magnus Dionysius, vnum alteri iungendi & colligandi vim habet; vnde etiam ab Apostolo dicitur vinculum perfectionis, vt pote quæ ea, quæ ab inuicem diuulsa sunt, connectit & combinat, & è multis voluntatibus vnã tantum conflat, & efficit, vt quod mihi volo, etiam alijs velim, tantumque eis boni optem, quantum mihi ipsi, & amicus sit alter ego, & ego alter ipse. & ambo non nisi vnum quid. Vnde etiam Augustinus dictum eius comprobat, qui amicum *anima dimidium* suæ, id est, animam in duo corpora dispartitam, appellabat.

Vt vero charitatis & dilectionis huius erga proximum valorem & excellentiam, quantique à Deo ipsa fiat, videamus, ab vltimis illis CHRIS TI verbis supra indicatis incipiamus. Notat autem bene circa hæc Chrysostomus, Dominum LES VM, magno & primo illo mandato, de amore Dei iam dato, statim subiunxisse, secundum de amando proximo mandatum primo simile esse. Nota, inquit, miram Domini nostri bonitatem & benignitatem: etsi enim homo infinito quodam intervallo à Deo distet, tali eum nihilominus amore à nobis diligere vult, qui sit amori, quo diligendus est Deus, quam proximus ac similimus: atque id eo eandem prope in amore proximi, quam in amore Dei, mensuram præscripsit. Deum quippe iubet vt ex toto corde & tota anima diligamus; proximo vero sicut nosmetipsos. Atque sicut, dum cupiamus in mundo bene volumus, eumque etiam atque etiam alteri commendare cupimus, dicere solemus; Hunc si dilexeris & foueris, me diliges: Ita, inquit Chrysostomus, hic dixisse videtur Christus, dum ait: *Secundum autem simile est huic*, id est, si ames proximum, amabis Deum. atque hoc est, quod Petro alias ait: *Si diligis me, pasce oves meas*; perinde ac si diceret, Si ames me, curam gere meorum; hinc enim patet, vtrum diligas me.

Vult

Vult præterea Dominus, vt eodem proximum amore diligamus, quo ipsum amamus. atque hoc est nouum illud mandatum, quod Christus nobis præscripsit, dicens: *Mandatum nouum do vobis, vt diligatis inuicem, sicut dilexi vos: vt enim Christus nos propter Deum, & propter Deum dilexit; sic & à nobis proximum propter Deum & propter Deum amari cupit.* Ideo vero id, inquit Augustinus, nouum mandatum appellatum, non solum quia noue nobis fuit à Christo explicatum, & noue verbo & exemplo commendatum, verum etiam, quia vere quidam nouus est amor, quem à nobis hic exigit. Amor quippe naturalis in carne & sanguine, in respectibus humanis, & proprijs & particularibus commodis fundatus, admodum verus & antiquus est: & amore hoc inuicem diligunt non tantum boni, sed & mali; nec soli homines, sed & animalia. Dicit enim Sapiens: *Omne animal diligit sibi simile:* sed amor, quo proximum & fratres nos diligere iubet Christus, nouus est, quia spiritualis & supernaturalis debet esse, vt scilicet proximum propter Deum, & eodem, quo Deum amamus, amore diligamus. Atque ideo Theologi & Patres docent, vnam eandemque charitatem & virtutem esse, qua Deum diligimus propter Deum, eum ea, qua proximum propter Deum; & addunt, quemadmodum, dum Deum diligimus, ipsa Theologia quædã virtus est, id est, diuina, & quæ Deum in scopum & obiectum habet: ita quoque hanc Theologicam & diuinam esse, quando diligimus proximum, quia eum amamus propter Deum (id est, quia infinita Dei bonitas digna est, quæ propter seipsam ametur) & quia propter illam proximum etiam diligimus.

Nihil denique in sacra Scriptura repetimus aut studiosius inculcatum, aut pluribus verbis commendatum, aut sæpius repetitum, quam hoc vnionis & fraternitatis charitatis præceptum. Vnde etiam ipse Redemptor Iesus, iam iam ex hoc mundo discessurus, hanc in ultimo illo

Cænæ sermone, semel atque iterum identidem commendauit. Nam cum dixisset: *Hoc est præceptum meum, vt diligatis inuicem, sicut dilexi vos:* ilico denovo subiungit; *Hæc vltima mea voluntas, & hæc mando vobis, vt diligatis inuicem.* Vt hinc scilicet videamus quantopere, vt hoc cordibus nostris inculptum & impressum esset, voluerit: sciebat enim, quanti nostra hoc interesset, atque adeo vniuersam legem, ac reliquorum præceptorum obseruationem & adimpletionem ab hoc vno dependere, iuxta illud Apostoli: *Qui diligit proximum, legem implet.* Hinc quoque dilectus ille eius discipulus hanc doctrinam videtur hausisse; quam adeo profunde cordi suo inculptam habuit, vt præter hæc in Epistolis suis Canonicis aliud nihil tractare videatur, quod illa ex Domini sui verbis suserit. *Quin etiam, vt de eo refert Hieron. cum iam ita seniuisset, vt Ecclesias & collectas per se adire non posset, sed ad eas inter discipulorum brachia deferretur, aliud nihil in iisdem inculcabat, quam, Filioli, diligite inuicem, quam iteratam toties doctrinam eum discipuli vix sine nausea audire possent, dicebant: Magister, cur semper idem hoc nobis inculcas, ac repetis? respondit (vt ait Hieronymus) dignam Ioanne sententiam; Quia præceptum Domini est, charissimi, & si id solum fiat, sufficit. Omnis enim lex in vno sermone impletur, Diliges proximum sicut teipsum, & hanc si obseruemus, omnes obseruabimus.*

Minutum hoc & sigillatim examinans Augustinus, ait: *Tantum pondus præcepti in ea sententia Dominus constituit, vt diceret: In hoc cognoscent omnes, quia discipuli mei estis, si dilectionem habueritis ad inuicem.* Nec vero Christus Dominus hic stetit, sed & ulterius progressus est: nam in illa quam ad Patrem fudit oratione, quam decimo septimo Euangelij sui capite refert Iohannes, non solum charitatem hanc signum & notam esse vult, è qua eius esse discipuli cognoscatur, sed etiã tanta omnes inuicem vnione & fraternitate coniungi, vt hæc vna satis sit, ad

mun-do fidei ac Religionis nostræ veritatem, & Christum Iesum, vnigenitum Dei Filium esse, persuadendum. Quod quam maxime D. Chrysostomus ponderat: *Non pro discipulis meis, inquit, tantum rogo te, Pater æternæ, sed & pro eis, qui credituri sunt per verbū eorum in me, ut omnes vnū sint, sicut tu Pater in me, & ego in te, ut & ipsi in nobis vnū sint, ut credat mundus, quia tu me misisti.* Annē vnionis & fraternitatis huius excellentia altius extolli, & magis exaggerari queat, cum vna ipsa factis sit, & satis esse debeat, ut mundus fateatur ipsam quendam Filij Dei in mundum aduentus effectum esse, vtque ipse doctrinam eius & Christianam Religionem gratanter & vltro suscipiat.

Quam quæ dico vera sint, quantique ponderis, colligi potest ex eo, quod S. Pachomio contigit. Hic enim cum adhuc Gentilis in castris Constantini Magni militaret, & necessario ad vitā commertu ita deficiente, vt fame prope emoreretur, vna cum comilitonibus quibusdam oppidum quoddam ingressus esset, tam copiose in eo & hilariter tanta caritate omnia vitæ subsidia sibi vidit suppeditari; vt admiratus Pachomius quæreret, quænam gens ea foret tam ad benefaciendum propensa? Audiuit eos Christianos esse, quibus pro more esset peregrinos omnes passim recipere, ijsque quo possent modo succurrere, & benefacere. Quo audito, statim se ipse ad institutum illud vitæ amplectendum interius permoueri sensit: quare manib. ad cælū sublatis, & Deum in testem aduocans, Christianis spon-dit accessurum. Fuit illi itaque caritas hæc, vt se conuerteret, sibi; illam veram fidem & Religionem esse persuaderet, motiuum & occasio.

Ad-dit porro Redemptor & aliud, per-magnæ nobis omnibus consolationi futurum: *Et cognoscat, Pater, mundus, quia tu me misisti, & dilexisti eos, sicut & me dilexisti.* Vnum de præcipuis signis, è quo colligatur, peculiari quodam Deum affectu erga congregationem aliquam ferri, eamque amore quodam eximio, singula-

ri, priuilegiato, & quali Filium suum vnigenitum diligit, diligere, est, quod ei hæc vnionis & mutæ fraternitatis gratiam ac donum cōcedat, quemadmodum eum illā in primitiua Ecclesia dedisse & communicasse videmus ijs, qui primitias spiritus habebant. Quare bene S. Iohannes ait: *Si diligamus inuicem, Deus in nobis manet, & charitas eius in nobis perfecta est.* Et Dominus ipse testatur: *Vbi sunt duo vel tres congregati in nomine meo, ibi sum in medio eorum.* quid futurum igitur, vbi tam multi in eius nomine, & ex amore eius, congregabuntur? Itaque vt tam amplis bonis gaudeamus, vtque euidentissimum hocce pignus, quod Deus inter nos ver-setur, nosque peculiari quodam affectu prosequatur, habeamus, demus omnem, quam possumus, operam, vt charitatem & vnionem hanc semper integram vegetamque conseruemus.

CAPVT II.

Quam hæc nobis vnio & charitas necessaria sit; & quædam eius conseruanda media proponuntur.

APOSTOLVS Paulus Colossensibus scribens, ad omnigenas quidem virtutes eos cohortatur, ad charitatem tamen quammaxime: *Super omnia autem hæc, charitatem habete, quod est vinculum perfectionis, & virtutes omnes conseruat & animat; nec non Apostolus Petrus in prima sua Canonica: Ante omnia autem mutuam in vobismetipsis charitatem continuam habentes.* Vnde perspicere licet, quanti hæc charitas & vnio sit momenti, eū Apostoli hi & Ecclesie Principes tam eā studiose cōmendent, vt dicant *ante omnia & super omnia* eam esse comparandam: vt eam pluris semper quam reliqua omnia faciamus.

Principio quidem, quam ea omnibus in genere Religiosis sit necessaria, facile inde perspicere potest, quod nulla penitus sine vnione & animorum conformitate sub-

Homil. 8. in Iohann.

Baron. tom. 3. p. 144. & apud Metaphrast. 14. Maij.

Iohann. 17. 23.

subfistere possit Religio; nec solum Religio, imo ne quidem congregatio vlla aut communitas esse queat, in qua non aliquis vnionis & ordinis vigeat modus. Aufer quippe ipsam à multitudine quam connexionem & vnionem, quid illa erit, nisi mera quædam Babylon, confusio & turbatio? Et prouerbio dicitur, *Vbi est multitudo, ibi est confusio*, quando nimirum multitudo ordine & vnione caret: nam si ordinata ea & vnita sit, quædam potius hierarchia est. Omnes proinde congregationes & Respublicæ, tametsi barbarorum aliqua semper vnione & ordine inuicem colligantur, vt nimirum ab vno omnes capite, aut multis Rempubli- cam ac regimen repræsentantibus, dependen- deant. Hoc & in ipsis animalibus cernere est: nec solum in apibus; in illis quippe naturalis instinctus, quem ad regimen politicum habent, in primis est admirabilis, verum & in lupis, leonibus, alijsq; feri- tis, quod enim speciei suæ quæque conseruationem quærât, hinc semper aliqua inter se vnione connectuntur; nam si ab inuicem dissentirent ac diuiderentur, tandem perirent, & esse paulatim desinerent. Ipsos etiam Dæmones, etsi spiritus sint dissensionis & zizaniorum, vel ipso Christo teste, minime credendum est, hac ipsa de causa ab inuicem dissentire, & inter se se diuidi. *Si autem & Satanas in seipsum diuisus est, quomodo stabit regnum eius?* Ar- que in rei huius confirmationem adducit aphorismum & principium illud in poli- tico adeo certum & vsitatum, *Omne regnum in seipsum diuisum*, exterioribus opus non habet inimicis, vt destruat ac pereat, sed ipsum à suis membris ab inuicem diuisis desolabitur, & domus supra domum caderet. Vnde etiam Plato docet, nihil afferri posse Reipublicæ periculo- sius, quam discordiam & dissensionem; nihil e contrario dari vtilius, quam mu- tuam ciuium inter se pacem & consensio- nem. Idem S. Hieronymus de religiosa congregatione, & quidem maiori effica- cia, asserit: *Hæc (charitas) Religiosos, hæc monachos facit: sine hac conturbatio sunt tarta-*

*ra, habitatores sunt demones; quis enim di- rior & exosior dari tartarus queat, quam cum semper corpore illos coniungi, & in- ter se quotidie agere oporteat, animo ta- men ac voluntate ab inuicem dissentire? cum hæc (charitate) vero sunt paradysus in terris, & in eis degentes sunt Angeli: quod iam tum in hoc mundo ea pace & quiere frui incipiant, quæ illi in cælo potiuntur. Confirmat id ipsum Basilius: *Hi, inquit, In Confit. vita diligenter communitate reserua, Ange- monast. c. 19. lorum viuendi ritum amulantur: nulla est inter Angelos lis, nulla contentio, nulla con- trouersia.* Sanctus Laurentius Iustinianus denique nulla re in terra melius cælum & cælestis illius Hierusalem vnionem congregationemq; ait repræsentari, quæ Religiosorum in amore & charitate vni- torum cōgregatione & collectione. Hæc quippe vita angelica est, vita cælestis; & vere *Dominus est in loco isto, neque est hic Gen. 28. 16. aliud nisi domus Dei & porta cæli.**

Sed à necessitate generali ad particu- larem veniendo, ostendamus iam, quan- topere nobis Socijs hæc animorum vnio & fraterna charitas necessaria sit. Beatus noster Pater de medijs, quibus Societas & conseruanda, & in bono suo spiritali profectura sit, agēs, hanc vnionem & fra- ternam ad inuicem charitatem, perma- gnium ad hoc, ait, præ alijs rebus pondus allaturam, & insigni adiumento futuram. Et præter rationes generales, quæ vnio- nem hanc cuilibet & quæcunque Reli- gioni ac communitati necessariam esse conuincant, sunt aliæ particulares, è qui- bus videre sit hæc nobis magis quam alijs opus esse. Quarum prima sit hæc, quod Societas quidam manipulus sit ex ijs cō- statas militibus, quos Ecclesiæ suæ in eo, quod aduersus mundum & tartareas po- testates ipsa suscepit bello, in subsidium & suppetas, vtque multas cælo animas affereret, his vltimis temporibus Deus submisit. hoc etiam instituti nostri forma & ratio à nobis exigit, hoc etiã est, quod in bulla confirmationis & erectionis So- cietatis nostræ omnibus proponitur: *Quicumque, inquit Pontifex, vult sub orbi- anno 1550.*

eis vexillo Deo militare, & soli Domino & Ecclesia ipsius sponsa seruire, &c. Hoc quoque ipsum Societatis nomen per se indicat: militū quippe ea turmam sonat, hinc tympana pulsamus, vexillum in altum erigimus, copias, quæ aduersus inimicos crucis Christi generose decertent, colligimus, si vero acies hæc optime vnita, & bene ordinata fuerit, vt nimiram bellatores omnes vnum velint & spectent, ipsas etiam petras durissimas perfringet, ipsam vero nihil lædet aut dissoluet. Atque inde est, quod Ecclesiam ipsam Spiritus sanctus aciei bene ordinatæ, & ob condensationem omnibus terribili comparet. nihil enim hanc potest perumpere, nullusque ad eam aditus patet; vnus quippe miles alium defendit: at vbi semel etus franguntur & turbantur ordines, nihil ea debilius, hosti irrupenti cedit, statimque dissoluitur & profligatur. Dauid Rex indicaturus hostes se suos deuicisse, ait: *Diuisit Dominus inimicos meos coram me, sicut diuiduntur aquæ: atque hinc etiam montem, in quo hæc dispersio contigit, Baal pharasin, id est, locum diuisionis, appellauit. A deo vt idem omnino sit vincere, quod dispergere ac diuidere, & idem locus diuisionis, quod locus victoriae.*

Vnde qui de re militari scribunt, multitudinem, quæ inordinata sit, ad victimam tendere potius, quam ad pugnam, docent. Nihil siquidem in castris ac disciplina militari exactius aut studiosius obseruatur, quam vt acies & ordines non frangantur, dissoluanturue, sed semper integri, vniti, ordinati conferuentur; sequentes ad anteriores attendant, & suam quicquæ stationem tueatur.

Nec vero solum commune totius exercitus, sed etiam priuatum militis vnus cuiusque bonum ab hac ordinum debita conseruatione dependet: nam perditis & solutis ordinibus, etiam miles ipse profligabitur ac peribit. Eodem plane modo in hac nostra Societate, & hac bene ordinata acie contingeret: si enim vniti simus, alter alterum seruo iuuemus, & in vnum simul omnes scopum collinemus, vniuer-

fos hostes nostros profligabimus, à nullo vero ipsorū vincemur aut lædemur. Nam de hac fratrum vnione Sapiens ait: *Frater qui adiuuatur à fratre, quasi ciuias firma.* Et alio loco: *Funiculus triplex, aut multiplex, difficile rumpitur.* Parui illi funiculi, quibus neruus arcus maioris contortus est, parua, aut fortasse nullius singulatim sumpti sunt duritiei, & potentie; iunctos vero & simul tortos videmus durissimam ferri laminam adducendo incuruare. Tales haud dubie ipsi erimus, si vniti simus, & vnus omnes animi.

Ad hanc animorum concordiam Religiosos animans Basiliius, considerate eos iubet, quanta vnanimitate & consensu Machabæi illi bella Domini bellarent. Scriptura quoque in libris Regum, de copioso illo exercitu, & trecentis bellatorum millibus constante, loquens, egressos eos ait *quasi vir vnus* quod vnari omnes voluntatem & intentionem animi haberet; atque inde fiebat, vt & hostibus suis terrorem essent, & illustrissimas de eisdem victorias referrent. Simili ergo modo nos spiritualia bella Domini pugnare oportet: & sic insignem functionibus nostris in proximo fructum faciemus, & hostibus nostris terribiles erimus; quia, vt idem Basiliius addit, ipse non demon timebit, neque nos aggredi audebit, de victoria quippe desperabit, tot simul bellatores robore & animo ad se expugnandum ita coniunctos videns; nec vllum nobis inferre se damnum posse credet.

Cur hæc nobis præ alijs vnio maxime necessaria sit, hanc B.N.P. rationem, velut prægnantissimam, ponit: *Vnio, inquit, & conformitas mutua diligentissime curanda est, nec qua ei aduersantur, permittenda, quo iuncti inuicem fraternæ charitatis vinculo, melius & efficacius possint se diuino obsequio & auxilio proximorū impendere.* Alio vero loco sine vnione hæc Societatem aut conseruari, aut dirigi, aut eum, propter quem instituta est, finem, consequi posse negat. Constat. n. nos, si ab inuicem diuisi ac distincti simus, aut animis dissentiamus, non modo sine instituti nostri (qui est animas

Caut. 6.3.

Vegetius.

Charitas fraternæ non communitatis modo, sed & singulorum prodest.

mas Deo parere) non assecuturos, verum etiam fore, vt ne nos ipsos quidem regere & conseruare possimus. Si enim milites, qui vniri deberent ad eum hoste certandum, se inuicem oppugnare & impetere inciperent, vsq; adeo eum nō vincerent, vt seipsi potius conficerent & destruerent.

Vnde apposite Propheta: *Diuisum est cor eorum* (bellantiū) i. se mutuo impetiuere, hinc interibūt. Et monet Apostolus, *Quod si inuicem mordetis & comeditis*, id est, si sint inter vos dissidiæ, inuidia, & murmurationes, *videte ne ab inuicem consumamini*. Atque hoc vnum est, quod in Religione nos timere oportet; non autem externos inimicos, non persecutiones, non obloutiones, quæ excitari nobis in mundo queant; nullum quippe hæc damnū nobis inferent aut noxam.

Quare apposite suos Religiosos alloquens Bernardus *Quid ergo*, inquit, *à foris vos conturbare aut contristare poterit, si intus bene estis, & fraternæ pacis & charitatis gaudetis*; atq; ad hoc propositum adfert illud Apost. Petri: *Et quis est, qui vobis noceat, si boni amulatores fueritis*? Quando nos erimus, qui esse debemus, quam diu inuicem vniri, & fraternæ charitatis vinculo connexi erimus, nulla nobis deforis insurgens contradictio aut psecutio damnū inferet, vel hilam nocere; quinimo maioris in spiritu profectus & incrementi erit occasio, inque amplius bonū nostrū cedit. Quemadmodū atroces illæ tyrannorū Ethnicorumq; persecutiones, vt in historia ecclesiastica legitur, Ecclesiæ non magis nocuerūt, quā viti ipse putator: nā pro vno palmitē, quē præsecabant, alij plures longe feraciores suppullulabant. Vnde scite Martyr ille tyranno insultans respondebat, tanta Christiani sanguinis effusione vsque adeo Ecclesiam illum non destrueret, vt eius agrum hoc, velut aqua fecundissima, irrigaret: quo frumentum latius proueniret, & magis multiplicaretur.

Laudantur in libris Machabæorum Romani concordiam tuæ & vnionis nomine: *Committunt vni hominum magistratus suum per singulos annos, & omnes obe-*

diunt vni, & non est inuidia neque zelus inter eos. Qui quam diu ita inuicem coniuncti & vniti fuere, mundi totius imperium obtinuerunt, & inimicis omnibus præualere; at postquam ciuili inter se concertare bello cœperunt, tota vis illa protinus dilapsa est. Vnde ortum habuit hoc prouerbum: *Concordia parua res crescunt, discordia maxima dilabuntur*.

Præter hanc est & alia particularis ratio, cur in Societate maxime unio hæc coleanda sit; quam B. P. N. in octaua Constitutionum parte proponit, quod nimirum in Societate particulares quædam difficultates & impedimenta sint, quæ hanc nos vnionem cōsequi impediunt ac proinde necesse esse melius eam solidiusque firmare, & quædam aduersus impedimenta hæc & obstacula remedia querere. Impedimenta vero, quæ in Societate eam impediunt, B. N. P. eo loco ad tria capita reuocat. Primum est, quod Societas ita per totum sit orbem terrarum sparsa ac diffusa, inter fideles æque ac infideles agens; atque ideo, quod tam procul ab inuicem eius membra distent, difficilius se mutuo posse cognoscere, inuicem colloqui, cōmunicare, & vniri; & præsertim quia tā diuersas nationes, inter quarum plurimas etiam naturalis est contrarietas, & ab inuicem auersio, sinu suo ipsa complectitur. neq; enim adeo facile est, auersionem illam homini innatam, & quæ vsu deinde ipso in eo inualescit, exuere, & alienigenam non vt alienigenam, sed vt filium & fratrem Societatis intueri & amplecti.

Altera difficultas est, quod potissima Sociorum pars litteris vacare debeat: scientia aut in flat, & efficit, vt homo magnū quid de se præsumat, alios vero deprimat & paruifaciat; quin etiam nescio, quam iudicij duritiem ac præfractionem causat. Vnde etiam S. Thomas homines doctiores minus deuotioni deditos esse quā simplices & indoctos asserit. Quare merito timendum videri, ne doctrina hæc in causa sit, cur nō ita fraternè vt oportet se ament & coniungantur, vnoquoque suam

S. p. const. c. 1.
§. 1. & in de-
clarat.

Impedimenta
tria fraternæ
charitatis in
Societate cau-
nenda.

S. Thom. 2. 2.
q. 82. art. 3.
ad 3.

suam opinionem sequi & tueri, emine-
re alijs, proprio iudicio niti, honoremq; &
æstimationem sibi ambire satagere, quod
magna discordiæ & diuisionis causa esse
solet.

Tertia difficultas & impedimentum,
& quidem non exiguum est, quod hi ipsi
futuri sint viri magni nominis, & egregijs
talentis instructi, qui magna apud Prin-
cipes, Magnates, Respublicas, & Capitu-
la familiaritate auctoritateque valebunt:
Ex his autem familiaritatibus, & fauori-
bus diuersæ sequi solent partialitates &
factiones; ipsa quoque inde nasci singu-
laritas, immunitas, exemptio, & à com-
muni viuendi norma exceptio, quæ vnio-
nem & concordiam fraternam non me-
diocriter deterunt.

Remedia ad
fraternam
charitatem
conseruandã.

Quo ergo maiores sunt morbi & ma-
la, eo etiam actiora adhibenda remedia
& cautiones. Vnde etiam eo loco reme-
dia ad hisce difficultatibus occurrendum
B. N. P. præscribit. Primum, & reliquo-
rum omnium fundamentum est, vt in So-
cietate non detineantur vel cooptentur
illi, qui vitia sua & passiones edomare nõ
stauerint: qui enim indomiti sunt & im-
mortificati, nec disciplinã, nec ordinem,
nec vnionem ferent. Hinc, qui doctrina
præstabit, instabitur, aliquas præ alijs cõ-
sectabitur immunitates, cæteris præferri
volet, reliquos parui ducet, Principis aut
Magnatis alicuius beneuolentiam capta-
bit, habere cupiet, qui sibi famuletur, è
quo statim factiones ac dissensiones na-
scuntur. Quo quis in Societate doctior
erit, ac maioribus dotibus instructus, ni-
si simul virtutibus excellat, & bene sit mor-
tificatus, eo magis timendum, ne ab eo
incipiat domus vnio dissolui, & postea i-
pse negotium vniuersæ congregationi sit
daturus. Vnde non ineptæ litteræ & præ-
claræ in homine immortificato dotes, a-
cuto gladio in manibus furiosi cuiusdam
constituto comparantur; quem is, dum
sibrat, tam se quam circumstantes vulne-
rabit. At cum doctrina excellentes, mor-
tificatione & humilitate etiam excellent,
nec se ipsos, sed quæ Iesu Christi, vt loqui-

Arcti à So-
cietate homi-
nes immorti-
ficati, quan-
tumcunque
excellant.

Phil. 2. 21.

tur Apostolus, *querent*; tunc multa vige-
bit pax & vnio, omniaque optatissime efflo-
rescent. suo namque exemplo non parum
excitabunt, & ad sui sequelam prouoca-
bunt. Hoc scilicet præcipuum remedium
est, quod solum si bene seruetur, concor-
diæ foudæ sufficiet.

Sed præter hoc, etiam alia particularia
remedia B. P. Q. suggerit, ibi ad impedi-
menta, quæ diximus, tollenda. Nam ad
id, quod è defectu mutæ communica-
tionis & cognitionis, quem locorum as-
ferre distantia solet, nascitur, tollendum
monet, vt se inuicem per litteras ædifica-
torias, pro Societatis vsu, compellent, per
quarum reciprocum commercium se in-
uicem norunt, & ad eandem vitæ nor-
mam & modum, in quantum nationum
id fert diuersitas, sectandum animentur.
Quod ad vnionem fraternam permagnum
momentum adfert.

Aliud etiam priori non inferius, eodem
loco ad vnionem hanc conseruandam, re-
medium ponitur: vt videlicet obedien-
tia quam exactissime seruetur. Ipsa nam-
que Religiosos arcte inter se combinat,
copulat & vnit, & ex multis voluntatibus
vnã, ex multis iudicijs vnũ compo-
nit. Propria namque voluntate & proprio
iudicio ex omnibus singillatim subditis
sublato (quod per obedientiam fit) vnã
tantum communis voluntas & iudicium,
Superioris scilicet manet, qui omnes subdi-
tos sibi vnit; qui, vbi Superiori suo vniti
fuerint, etiam sibi inuicem vniti erunt,
iuxta illam Philosophorũ regulam: *Quo-
cumque sunt eadem vni tertio, sunt eadem in-
ter se.* Et quo subditi Superiori suo magis
vniti erunt, eo etiam inuicem sibi magis
vnientur. Obedientia siquidem & disci-
plina religiosa, & regularum obseruantia
runcina est, quæ omnes complanat & æ-
quat, ac proinde mirum causatur ordi-
nem & vnionem.

Ægyptij veteres hieroglyphicis suis vn-
ionem & concordiam significaturi, ly-
ram multis instructam neruis pingebant,
qui, quod cum neruo principe consona-
rent, eiq; ætemperati essent, suauissimam
quan-

P. 1. 4.

1. 5. 1.

10. 4.

Litteræ
rituæ
terranæ
munic

Concordi-
æ de diffi-
cili a cer-

Ab 4. 1.

8. p. 10.
10. 10.
Obedien-
tiam
charitatem
munic

Jan. 17. 11.

Ly-
ram
11. 11.

quandam e debant harmoniam: pari modo communitas religiosa, è tot cordis cum corda primaria, superiore, inquam, attemperatis constans, dulcissimã quandam edit consonantiam & symphoniam. Sed vt in lyra, si vel vna corda dissonat, cum ea aut relaxatur, aut plus nimio intenditur, omnis illa musica concordia & harmonia perit ac dissoluitur; ita si in Religione vel vnus inferior dissonet, & cum Superiore suo non consonet, in causa is erit, vt omnis vnionis huius concordia, concentus, & harmonia destruat. Atque inde nonnulli occasione sumptere dicendi vocem *concordia* à corda deriuari; sed ij rectius deducunt, qui à corde eam (omnibus scilicet vnum & idem cor habentibus) efformant, secundum id, quod in Actis Apostolorum legitur: *Multitudo autem credentium erat cor vnum & anima vna.*

Quemadmodum, vt ait Bernardus, id eo nauis aquam bibit, quod aut rimosa sit, aut tabulæ inuicem non bene connectantur, vel pice oblitæ; ita vnica, cur Religio pereat, & destruat, causa est, quod Religiosi inuicem amoris glutino, & charitatis fraternæ vitulo non bene connecti & colligati sint. Idcirco R. Pater noster Generalis Claudius Aquauiu, in ea, quã de vnione & charitate fraterna scripsit, epistola, tantopere eam nobis commendat, tantoq; nos eius studio vult teneri, perinde ac si totum Societatis bonum (vti reuera depêdere asserit) ab ea vna dependeret. Ideo etiam Christus Iesus Redemptor noster, in illa oratione, quam vespera passionis suæ, discipulis supremam valedicens ad Patrem habuit, quam ardentissime nobis illam, tanquam ad conseruationem nostram maxime necessariam, ab eo postulauit, dicens; *Pater sancte, serua eos in nomine tuo, quos dedisti mihi, vt sint vnum, sicut & nos.* Quibus in verbis obiter, & velut per transennam, notanda illa, quam ponit, comparatio est: Vt enim filius natura vnum quid est cum patre, ita nos amore & dilectione vnum quid esse cupit. Atque hæc no-

Rodriguez exercit. pars 1,

stra futura custodia, & conseruatio est.

CAPVT III.

Aliquot è sacra Scriptura de promuntur rationes, è quibus, quantopere ad charitatem & vnionem fraternam habendam obligemur, ostenditur.

IOANNES Euangelista cum vehementer, quem Deus erga genus humanum amorem habuit & ostendit, Filium suum vnigenitum ei dando, declarasset, inferret & concludit: *Charissimi, sic Deus dilexit nos, & nos debemus alterutrum diligere.* Petere hoc loco à nobis quis non immerito posset, quomodo ex eo, quod ita nos Deus dilexerit, Apostolus amorem erga proximos inferat & concludat, nam inde non aliud inferre debuisset videtur, quam vt Deum ipsi feruide diligeremus, cum sic ipse nos dilexerit prius. Facile huic dubio respondere est. Primo, ideo hoc modo Apostolum locutum esse, vt hinc amoris erga proximum excellentiam, quantique eum Deus faciat, videremus. Sic cum apud Matthæum quidam legisperitus à Redemptore Iesu petisset: *Magister, quod est mandatum magnum in lege?* & Dominus respondisset: *Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & in tota anima tua, & in tota mente tua, hoc est primũ & maximum mandatũ;* ilico sine vlla ulteriori interrogatione subiungit: *Secundũ autẽ simile est huic; Diliges proximum tuum sicut teipsum.* Tantum de primo mandato, Domine, te legisperitus ille sciscitatus erat, cur autẽ tu illi secundi mentionem inferes? Vt hinc nimirum disceremus, quanta sit amoris erga proximum dignitas & excellentia, quantique eum faciat Deus.

Secundo, quia amor Dei & proximi sunt velut duo annuli inuicem innexi & inferti, quorum vnus sine alio è digito tolli nequit, at non nisi ambo simul. Similiter amor Dei & proximi semper sibi

P mutuo

mutuo coniunguntur & vniuntur, atque ideo hic sine illo esse nequit: nam vno & eodē charitatis amore tam Deum, quam proximum propter Deum amamus; ac proinde amari à nobis non potest Deus, quin simul ametur proximus, nec proximus amore charitatis diligi, quin eadem opera ipsum amemus Deū: proximi quippe amandi ratio & norma Deus est. Quocirca Apostolus, denotaturus nos proximum amando, Deum simul etiam amare, statim subiungit: *Si diligamus inuicē, Deus in nobis manet, & charitas eius in nobis perfecta est.* Vt autem ostendat, in amore Dei ipsum amorem proximi includi, addit: *Hoc mandatum habemus à Deo, ut qui diligit Deum, diligit & fratrem suum.* Dei erga homines amor, ac quantum opere ipse velit eos à nobis diligi, nimis quam clare & euidenter patet ex eo, quod amare Deum non possumus, quin simul proximum amemus; nec proximum offendere, quin etiam offendamus Deum. Si quis Rex ita suum famulum diligeret, vt quoties hunc quis offendere aut necare veller, semper se Rex ante eum poneret, ictum aut telum exceperetur; adeo vt nullatenus famulus tangi lædive balista aut gladio posset, nisi ipse Rex ante læderetur aut offenderetur; an non is extremus huius amor foret? Idem porro Deus cum hominibus agit: semper siquidem ita se ante homines collocat, vt offendere proximum nequeas, quin pariter ipsum offendas, vt ita proximo inferre damnum caueas, ne hunc offendens Deum offendas. Vnde per Prophetam suum ait, *Qui tangit vos, tangit pupillam oculi mei.* A deo vt, dum proximum lædimus, lædamus Deum; dum proximum amamus, amemus Deum; dum proximum diligimus, & Deum. Quia ergo amor Dei & proximi semper coniunguntur, & vnus alteri includitur, nec ab inuicem commode disungi aut dispesci queunt, merito vtrumlibet è duobus amoribus inferre & concludere Iohannes potuit: vnum enim stabiliens simul etiam alium à nobis exigebat; porro expresse amorem erga pro-

ximos hinc intulit & conclusit, non autem Dei; quia ipsa Dei amandi obligatio & debitum principium est per se notum, & nimis quam manifestum: principia autem supponi solent, at non probari, sed tantum conclusiones. Vnde proximi amorem inde expresse conclusit, quia hanc alius fortasse conclusionem inde non eliciisset.

Tertio respondeo, Ioannem in ea Epistola non tam loqui de amore, qui aridus & sterilis sit, quam de feraci, fructuoso, vtili, qui opera bona & benefacta secum trahat; vnde ait: *Filioli mei, non diligamus verbo, neque lingua, sed opere & veritate:* is namque verus amor est. Declaraturus autem, hæc opera bona Deum postere, vt proximo & fratribus impendamus, (iuxta illud Osæ, quod in Euangelij etiam citatur, *Misericordiam volo, & non sacrificium*) ideo expresse amorem erga proximos inde elicit & intulit. Sicut si quis creditor absens suo debitori per epistolam sic scriberet: *Quod mihi debes, velim id meo nomine Petro aut Paulo, qui apud te præsens est, persoluas; est i& quippe res mea, & eam vt persolutam habebis: pari modo Ioannes, creditoris nostri, cui tantum amorem, tantaque beneficia debemus, nomine nobis edicit: *Si sic Deus dilexit mundum, tantumque nos illi debemus, & nos debemus alterutrum diligere; in proximum namque Deus debitum, quod ipsi debemus, transcripsit. Quam fratri tuo facis charitatem aut beneficium, Deo id præstas, & hoc ipse recipit quasi sibi præstitum.* Ipse enim Dominus ait: *Amen dico vobis, quamdiu fecistis vni ex his fratribus meis minimis, mihi fecistis.* Est hoc & aliud, & quidem efficax ad fratres nostros diligendos, benequæ factum, motiuum; ita namque fiet, vt quæuis, si illorum personam intueamur, nihil nos illis debere credamus, in Deum tamen oculos conijciendo, & quantum illi debeamus, atque adeo suū illū ius in proximos trāstulisse accessisse cogitando, illi plurimū nos debere, & seruos illius deuinctissimos esse, cōfessuri simus. Quare egregie R. P. M. Auila, di-*

Quan-

1. Ioan. 4. 12.

Ibid. v. 21.

Zach. 28.

Quando, inquit, tua tibi caro suggeret, Quidnam huic debeo, vt illi benefaciam? quomodo eum amabo, qui mihi malum ante intulit? Respondero: Audirem equidem fortasse te, si amoris mei causa ipse proximus solum esset; at, cum ipse Christus eius amandi causa sit, qui bonum & veniam proximo impensam, velut sibi factam admittit ac reputat, cur amorem & beneficia mea impediat, quod proximus is sit, qui est, aut malum mihi quod voluerit, irroget, cum non tam ipsum spectem, quam ipsum Christum? Quamobrem bene & ex ingenti Dei erga nos amore Apostolus amorem in proximos infert. Vt autem melius hocce nos moueret, & hunc amorem persuaderet, in pramissa & propositione, (e qua isthanc conclusionem elicit) incarnationis Filii Dei mysterij mentionem fecit: *Quoniam Filium suum unigenitum misit Deus in mundum: Vt meminerimus scilicet & consideremus, Deum quodammodo cum hominibus consanguinitatem conarxisse, ac prouide iam proximos vt Dei consanguineos, & Iesu Christi fratres intueamur, & eos vt tales diligamus.*

CAPVT IV.

Qualis nostra cum fratribus vnio esse debeat.

In reg. breu. q. 175. siml. 15. ex. 50.
BASILIVS & Augustinus, illustra Ecclesie nostrae sydera, egregie nobis, qualis esse debeat vnio, quam cum fratribus nostris colere debemus, illa, quam Apostolus adfert, similitudine & metaphora a corpore humano, & membro eius inter se conformitate & vnione, petita declarant. Videte, inquit, quamnam sit inter corporis nostri membra vnio & conformitas, quomodo vnum alteri obsequium & opem praestet, oculus pedi, pes manui, quomodo manus caput tueatur, & si quis pedem tuum proterat, ilico lingua vigilans dicat: Caue, quia pedem offendis; quomodo item omnia parti debiliori vnanimiter opem ferre allaborer: vt videre est, dum vel vulnus aliquod ac-

cepisti, aut alio quopiam malo laboras, quomodo vnumquodque, quod sibi necessarium est, alimentum sumat, quod autem superest, alteri largiatur. Quid de illa passionum ac dolentiae conformitate, quam medici vocant sympathiam, vt scilicet dolente & languente stomacho, doleat & patiatur caput, & membro vno sanitati restitui incipiente, totum corpus gaudeat & exultet? Ait Apostolus: *Pro inuicem sollicita sunt membra, & si quid patitur vnum membrum, compatiantur omnia membra: siue gloriatur vnum membrum, congaudent omnia membra.* Quod Augustinus examinat, dicens: *Ecce pes calcas spinam; quid tam longe ab oculis, quam pes? Longe est loco, sed proximus affectu charitatis.* Mox ergo, vt spina pedi inhaeret, illam oculi quamprimum inuestigant, quamprimum ad eam corpus se inclinat, quamprimum lingua sciscitatur, vbi nam sit, quamprimum denique manus ad eandem educendam se applicat. Sani tamen sunt oculi, sana est manus, corpus, caput, lingua, sanus est & pes, illo tantum loco excepto, qui ob spinam insidentis aculeum dolerit: itaque, *pro inuicem sollicita sunt membra, & copatiuntur omnia membra, donec pes perfanetur; vbi autem iam sanatus est, omnia congaudent, & ei veluti congratulantur.* Ita nos cum fratribus geramus oportet, vt nimirum ita pro inuicem solliciti simus ac laboremus, ac si nostra res ageretur, & ita bono alieno gaudeamus, & malo doleamus & compatiamur, ac si proprium bonum malumve id foret.

In reg. breu. q. 175.
 In his duobus potissimum amorem & charitatem mutuam Basilius Magnus elucere ait, vt nempe proximorum nostrorum afflictionibus & laboribus, cum spiritualibus, tum corporalibus contristemur & compatiamur, bono vero eorum ex corde gaudeamus: idque ex mente Apostoli, dicentis: *Gaudere cum gaudentibus, flere cum flentibus.* Quamobrem, vt bene obseruat Climachus, si quis examinare volet, quo erga proximum amore & charitate feratur, videat num illo peccate ploret, in gratiis vero & charismatibus illius

Angela de
Fulgin. c. 70.

spirituulibus gaudeat. Hoc namq; optimum amoris nostri in proximum examen & indicium est. Quare bene sancta illa virgo de se ipsa dicebat: Maiorem anima mea semper gratiam recepit, dū proximi planxi & ploravi peccata, quam dum propria. Non quod ob proprias quis culpas magis dolere & plangere non debeat, quam ob alienas; sed auxetia hac exaggeratione ostēdere tantum voluit, quam hocce erga proximum charitatis exercitium Deo gratum sit. S. Bernardus porro duo hæc charitatis exercitia esse ait, ceu duo sponsæ vbera, inter quæ spōsus Christus requiescat: *Inter vbera mea commorabitur*. Et suum ambo proprium lac habent, inquit mellifluus ille Doctor, super mel dulce & sapidum; vnum quidem lac congratulationis & exhortationis, alterum consolationis.

Serm. 10. in
Cant.

Cant. 1. 12.

Verum in hac sancti Pauli comparatione consideranda quidem hinc est membrorum diuersitas, & differens illorum conditio & qualitas; quia aliud membrum sunt oculi, aliud pedes, aliud denique manus, quorum singula suum, & id quidem diuersum officium habent: illinc vero tanta illorum vnio & coniunctio, vt suo vnumquodque illorum officio & munere contentum sit, nec alteri suum, tametsi dignius & eminentius, inuideat. Quod ipsum & nos imitari par est: quisque suo contentus officio esse debet, ne inuidere alijs altiora officia ac ministeria habentibus. Ad hæc nunquam membrum vnum superius, aliud despexit inferius; sed ipsum magnificat, adiuuat, & qua potest tuetur & custodit: ita qui altioribus ministerijs præsent, despiciere non oportet eos, qui viliora officia & ministeria obeunt; sed eos magni aestimare, adiuuare, & non aliter de ijs laborare, ac de membris, quorum ope quammaxime indigemus. Vnde Apostolus: *Non potest oculus dicere manus, opera tua non indigeo; aut iterum caput pedi, non estis mihi necessarii*. Verum ita singula corporis membra disposuit ac temperauit summus ille architectus Deus, vt multo magis, quæ

1. Cor. 12. 21.

videntur membra corporis infirmiora, necessaria sint. Vide quam necessarij corpori sint pedes, & quam incommo dū nobis foret, si ijs careremus. Atq; id altissima sua sapientia & prouidentia ita ideo Dominum disposuisse, Apostolus asserit, vt nullum inter corporis membra sit schisma vel diuisio, sed mira eorundem vnio & conformitas. Eodem plane modo in hoc Religionis corpore fit: alij quippe officium subeunt capitis, alij oculorum, alij pedum & manuum; nec dicere potest caput, manuum se opera non indigere; nec oculi pedibus, haud difficulter se carituros. Quin imo ea videtur esse ex ijs, quibus ad vitam trahendam, & aliquid in Religione agendum, maxime opus habemus; atque inde ortum habet, quod dicere solemus, hos nostros esse pedes & manus: sine illis enim nihil omnes facere posse videmur. Et est hoc altissima quadam Dei prouidentia factum, vt nullum inter nos schisma sit aut diuisio, sed ingens vnio & mira conformitas.

Hæc igitur est veræ vnionis & fraternitatis imago; atq; hinc discamus oportet, quomodo alter alterum iuuare, opulari, & ministeria impendere debeamus: quod hac vna re ipsa vnio valde tum conferuetur, tum adaugeatur; quod & Apostolus in primis nobis commendat, dicens: *Per charitatem spiritus seruite inuicem*. Vnde mirificis Religiosus ille laudibus celebrari meretur, qui libenter alijs obsequium impendit, omnibus seruire, adiuuare, gratificari gessit. Hoc namque charitatis, humilitatis, & mortificationis, quam habet, certissimum est argumentum: longe secus atque alij quidam, qui, ne se mortificent, vel laboris paucillum assumant, aut quidquam de quiete sua amittant, fratribus suis gratificari & obsequi nesciunt. Minime vero dubitandum, quin ipse Christus Redemptor noster in heroico illo opere, quo discipulis suis pedes abluit, aliud non spectarit, quam humilitatis (sed humilitatis, quæ ad exercitiū charitatis & fraternitatis viā sternit) nobis exemplum dare: *Si ergo* Ioan. 13. 14.

ego,

ego, inquit, laui pedes vestros Dominus & Magister, & vos debetis alter alterius lauare pedes. Exemplum enim dedi vobis, ut quemadmodum ego feci vobis, ita & vos faciatis inuicem, & humilitate & charitate alter alterum adiuuetis & ministretis.

CAPVT V.

In particulari iam ostenditur, quid unio & charitas fraterna à nobis exigat, & quid eidem conseruanda conducat.

CHARITAS patiens est, benigna est, charitas non amulatur, non agit peperam, non inflatur, non est ambitiosa, non querit qua sua sunt. Omnium scilicet virtutum exercitium unio & charitas fraterna postulat: nihil quippe aliud eam impedit aut oppugnat, quàm superbia, inuidia, ambitio, impatiētia, amor proprius, immortificatio, alijque id genus aduersarij. Proinde, ut in ea nos conseruemus, virtutum contrariarum exercitium requiritur. Atque hoc est, quod prioribus illis verbis nos docet Apostolus; quare aliud hic opus non erit, quam paucis ea declarare. *Charitas patiens est, benigna est.* Duo hæc, pati, & omnibus benefacere, ad hanc unionem & mutuam inter nos charitatem conseruandam permagni momenti sunt, & imprimis necessaria. Nam, quia homines sumus, & defectibus & imperfectiōibus pleni, hinc nimis quam multā alijs nos patiendi occasionem damus: & quia ex altera parte tam debiles & inopes sumus, opus habemus ijs, qui nos adiuuet, & obsequiū aliquod præstet. Per quæ duo Apostolus alio loco & charitatem cōseruandam, & Domini de ea præceptum adimplendū ait, inuicem sc. iuuando & supportando: *Alter alterius onera portate, & sic adimplebitis legem Christi.* In quæ verba scribens August. egregia id declarat similitudine. Naturalium, inquit, rerum scriptores tradunt, ceruos, quando flumen aut fretum, ad insulam aliquā pascuorum

gratia transeunt, hac uti industria solere. Quod enim graue cornuum opus capite gestent, sic feriatim alter post alterum se in aquas coniciunt, ut sua quisq; cornua ceruice porrecta tergo anterioris imponant; ita se suo exonerantes, & inuicem in alieno fundo adiuuantes. Adeo ut omnibus onere proprio carētibus, & alterius id tergo imponentibus, solus ductor cæteros præcedens, cornutū caput in aera sustollat, hunc libenter laborem portans, quo socios, qui sequuntur, alleuiet. Ne vero & hic præ nimio labore in nando fatiscat, mutant subinde vices, & qui ante agmē ducebat, ipsum mox claudit, in eius locum ad tempus succedēte eo, cuius ferebat caput, cum ipse præiret itaq; tandiu stationes cōmutant, donec continentem attingant. Pari modo & nos alter alterum iuuare & supportare debemus; & quisq; sociū exonerare, & à labore, prout poterit, liberare. Hoc scil. postulat charitas: laborē autē fugere, & onus in alterius humeros conijcere, charitatis defectum arguit. Quo enim plus præstiteris, plus mereberis: tibi que vni laboris merces cedit.

Addit eo loco Augustinus, è nulla re melius charitatem fraternam probari & colligi, quam ex patienti imperfectiōum & importuniorum grauaminum proximi tolerantia. *Supportantes inuicem in charitate: solliciti seruare unitatē spiritus in vinculo pacis.* Et, *Charitas omnia suffert, omnia sustinet: & per hoc ipsa in vigore suo manet.* Si enim patienter supportare, & fratres tuos tolerare nescis, certus esto charitatem hanc diurnam nō fore, etsi alia quælibet eius conseruandæ media, rationes & remedia vsurpes. Si enim amor naturalis & carnalis infirmi ineptias & imperfectiōnes suffert (vti in matrefamilias filio aut coniugi ægrotanti ministrante videre est) æquius multo est, ut spiritua-
Ephes. 4. 2.

erit quod patiamur, nihil quod in fratribus nostris toleremus: propterea, inquit, feramus eos in hac vita, ut aeternam illam vitam consequi mereamur, nec oblatam occasionem de manibus excidere patiamur; labor quippe futurus est brevis, merces vero & praemium, quod sic meremur, perpetuum. Duo porro haec, sufferre nimirum & supportare fratres, dein eos adiuuare & benefacere, tanti momenti sunt, ut dicere Augustinus non vereatur, in duobus his totius vitae Christianae compendium contineri. Nec sine ratione. Vita quippe Christiana omnis super charitatem fundata est, & in ea uniuersa lex, teste Christo Redemptore nostro, inclusa est: ac proinde, quod charitatis est summa & compendium, id & vitae Christianae esse censeo.

Sequitur apud Apostolum Paulum: *Charitas non inflatur, non est ambitiosa.*

Lib. 3. offic. c. 16.

Consentit ei Ambrosius, dicens: *Amicitia & amor nescit superbiam vel arrogantiam; quin potius magna, inter inuicem amantes, aequalitatis causa est, & idcirco Sapientem dixisse vult: Amicum salutare non confundar.* Inter amicos quippe non adeo certatur de praeminentia, nec respicit amicus, utrum alter se in salutando praeruat, nec ne: neuter eorum erubescit amicum honorare, & in eo ipsum praeruenire. Inter amicos namque mera viget aequalitas, & sincera simplicitas: nescit enim amor praeminentias & superioritates. Vnde bene Aristoteles: *Amicitia debet esse inter aequales.* Et Poetae:

Non bene conueniunt, nec in vna sede morantur

Maiestas & amor.

Regem agere, & auctoritate pollere, & simul amicitiam colere, simul non consistunt. Si veram amicitiam inter te & amicum esse velis, humilias, demittas, & amico te aequales necesse est. Amicus namque est alter ego. In ipso etiam Deo amor, quo homines persecutus est, tantum potuit, ut eum se humiliare, & hominibus aquare

coegerit. Ideo quippe Angelis se minorem reddidit: *Minuisti cum paulo minus ab Angelis, & nostri similis, factus est homo: Et homo factus est.* Vnde nobis ait: *Latronem dicam vos seruos, sed amicos;* quod nomen quandam aequalitatis speciem significat. Considera hic, obsecro, affectuosissima Iesu Christi viscera, nempe quod, cum in aulis saeculi huius, Regis ipsius amicum nemo esse dicatur, etsi alioquin ipse vir magnus sit, imo Marchio vel Dux; sed tantum Regis appelletur intimus & familiaris (quod nomen *amicus* quandam aequalitatis speciem denotet.) Infinita tamen illa Dei Termaximi Maiestas ita se nobis familiarem reddere voluerit, tantoque nos sit amore prosequuta, ut iam non seruos nos dicat, sed amicos, qui quolibet tempore ipsum alloqui possimus. Simili ergo modo charitas hic in Religione non tam scire debet, quid sit superbia & arrogantia, quam magnam quandam aequalitatem & sinceritatem in animis omnium generare. Haecque ipsa aequalitas (quae quidam amoris effectus est) ad charitatem unionemque cum conseruandam, tum ad augendam quammaxime confert: vna quippe alteri adminiculatur. Vnde etiam euidentis signum est, cum humilitas & sinceritas haec in omnibus domesticis viget, magnam ea in communitate dilectionem, unionem fraternitatemque vnicordem efflorescere. Atque ideo etiam (quae Dei bonitas est) videmus in Societate nostra, sicut in ea charitas fraterna mirifice elucet, ita aequalitatem hanc, & sinceram simplicitatem inter omnes effulgere; vno quoque scilicet procurante atque optante potiores partes aliis deferre, omnes in animo suo tanquam sibi superiores ducendo: quique in mundo (ut ait Augustinus) aliquo apud suos loco erat, maiorem honorem ac voluptatem e suorum fratrum pauperumque commercio capit, quam ex omni parentum suorum opulentorum dignitate ac nobilitate. Nihil enim, praeter vnam virtutem, magnificat & aestimat; caetera vero reperienda proculcat.

Quar-

Matth. 22. 40.

Ecc. 12. 31.

2.
Humilitas ad
amorem ne-
cessaria.

Eth. 1. 8. c. 6.
& 7.
Ouid. 2. Met.

Quantopere hoc ad charitatem conseruandam conducatur, notat his verbis S. Ambrosius: *Multum ad conseruandam & roborandam dilectionem ualet, cum secundum doctrinam Euangelicam inuicem se homines honore praeueniunt, & alter alterum superiorem existimantes, amant, seruire subiecti, & nesciunt cumere Pralati: cui & pauper diuitem non sibi dubitat anteferri, & diues pauperem sibi gaudet aequari: cum & sublimes non superbiunt de claritate pro sapia, & pauperes non extolluntur de communione natura, aut professionis: cum denique non plus tribuitur magnis opibus, quam bonis moribus; neque maior ducitur phalerata iniquorum potètia, quam rectorii in honora iustitia.*

CAPVT VI.

De aliis duabus rebus, quas charitas & unio fraterna à nobis exigit.

CHARITAS, inquit Apostolus, non emulatur: imo uero qui ex animo & sincere alium amat, non minus eius bonum querit, eo que ita gaudet, ac si proprium foret. Probat hoc Augustin. exemplo Ionathæ & amoris, quo is Dauidem prosequatur. Nam de eo sic scribitur: *Anima Ionathæ conglutinata est anima Dauid, & dilexit eum Ionathas quasi animam suam, erantque ambo uniconcordes & unanimes: atque inde factum, ut, cum Ionathas filius esset Regis, Dauidi tamen regnum potius, quam sibi optaret, dicens: Tu regnabis super Israel, & ego ero tibi secundus.* Bono scilicet Dauidis ita Ionathas gaudebat, quasi si proprium fuisset.

Aliud item sancti Patres exemplum adferunt, quo hæc charitatis proprietas & effectus magis declaratur. Sicut beati, inquit, in celo inuicem non inuidet, quod unus alio maior sit, sed, si fieri possit, maiore singulos gloria donari uellent, quinimo suam cum illo diuidere, & minorem in gloria sibi in ea æqualem, vel etiam maiorem reddi: ita namque aliena quislibet gloria gaudet, ac si propria foret. Neque uero id intelle-

tu difficile est: si enim naturalis matrum in hoc mundo amor tantus est, ut ita filiorum suorum bono ipsæ gaudeant, ac si proprium & suum foret, quanto id magis faciet amor ille cœlestis, tanto naturali excellentior ac perfectior? Pari modo amor & charitas in nobis efficere debet, ut tantum fratrum & proximi bono lætemur, quantum si proprium esset: is namque proprius charitatis effectus est. Quo autem ad hoc faciendum magis prouocemur & animemur, notat Augustinus, ipsum bonum alienum charitate & amore nostrum fieri, ita quidem, ut nihil illi de suo auferamus, sed tantum lætamur & exultamus. Neque uero mirum id est, si enim peccatum alienum amando, eo que lætando, quis id suum facit, quia Deus cor respicit, quid mirum, si bonum alienum amando, eo que gaudento, ipsum quoque in se transcribat? Præsertim cum Deus promprior sit ad præmiandum, quam ad castigandum. Consideremus porro hoc loco hinc, quanta charitatis sit excellentia, quantumque ex ea nobis lucrum accedat; cum eius adminiculo omnia fratrum nostrorum bona opera in nos transcribere possimus, ijs tantum gaudento, & in ijs complacendo; & quidem maiori securitate, quam nostra propria: ex illis quippe uana non solet sequi gloria, sicuti e proprijs. Illinc uero è contrario cõsideremus, quam sit inuicem noxia & perniciosa, cum per hanc alienum bonum fiat proprium malum, ut discamus scilicet & hanc cauere, & illam amplecti.

Hinc sequitur alterum, quod de charitate addit Apostolus: *Charitas non est ambitiosa, non querit que sua sunt: quia qui alienum bonum ducit ut proprium, & tam eo lætatur quam proprio, longissime ab hoc distat. Nihil est, quod dilectionem magis oppugnet; nihil quod hanc unio-* *Amor proprius charitatis uenenum.*
nem magis impedit, quàm amor proprius, & quod seipsum sua cõmoda & utilitates quis querat. Atque hac de causa B. N. P. s. p. eon. s. s.
amorem proprium grauissimum & capitalem omnis ordinis & uniois hostem appel-

Homil. 15. ex. 50.

appellare solebat. Umbertus vero, in sancti Augustini regula, vitæ communis ac religioſe peſtem & contagium, quod eam inficiat, atque emori cogat. Eſt vero generalis virtutum omnium inimicus amor hic proprius ſit, maximus tamen & iuratiſſimus eſt dilectionis: quod vel ex ipſo nomine colligere licet. Si enim proprius ſit, ergo non eſt communis, qualis charitas eſſe debet. Amor proprius diuiſio eſt & particularis, atque omnia ſibi habere vult, & in omnibus ſeipſum quærit: quod charitati & vnioni directe contrarium eſt.

Gen. 13. 6. Super id, quod in Geneſi de Abraham & Loth ſcribitur, *Nec poterat eos capere terra, vt habitarent ſimul*, (id eſt, Tot quiſque eorum habebat armenta & greges, vt ijs paſcendis terra nõ ſufficeret; hinc fiebat, vt paſtores vnus cum alterius paſtoribus aſſidue de paſcuſ litigarent, vnde neceſſe fuit pacis colendæ ſtudio, alterum ab altero ſeparari) ſic commentatur Chryſoſtomus: *Vbi eſt Meum & Tuum, illic omnium litium genus & contentionis occaſio*,

Homil. 33. in Gen. Meum & Tuum frigida verba.

etiam inter conſanguineos & fratres: *vbi autem hæc non ſunt, ibi ſecura verſatur pax & concordia*. Sic videmus, inquit, in primitiua Eccleſia magna inuicem fideles vnione & concordia coniunctos fuiſſe, & vnum idemque omnium cor & animam, quod Meum & Tuum inter eos inuenire non eſſet, *ſed omnia illis eſſent communia, nec quiſquam eorum, qua poſſidebat, aliquid ſuum eſſe diceret*. Hæc vnica erat tantæ inter eos vnionis & fraternitatis cauſa. Atque inde factum, quod Religiones omnes diuinitus inſpiratæ, & in ſacra Scriptura fundatæ, in primum ac primarium ſuum fundamentum delegerunt paupertatem. Hinc etiam primum, quod concipimus, votum, eſt paupertatis, vt, cum Meum & Tuum proſcripta domo fuerint, & amor proprius plane eliminatus, vnã omnes animam & cor habeamus.

Ab. 1. 3.

Paupertas fundamentum Religionis.

Minime dubitandum eſt, quin ad mutuam charitatem & vnionem conſeruandam, inſigne momentum adferat, affectum nos omnem erga omnia terrena ſe-

poſuiſſe, & exuiſſe. Non ſufficit autem, quod Meum & Tuum in his rebus temporalibus locum non habeat, ſed danda inſuper opera, vt ne quidem in alijs rebus reperiat. Vbi enim locum habebit, non mediocre nobis bellum mouebit, hancque vnionem & charitatem impedit. Cum enim honorem tibi ambire, cum æſtimari velle, cum locum honorationem quærere, cū comoditates & delectationes proprias conſectari incipis, certus eſto, fore, vt hac via ſubingrediatur diſcordia, & à fratribus tuis diſſenſio: hoc quippe charitatē violare ac deſtruire ſolet. Hinc occulta quædã in homine ſubnaſcitur inuidia, quod ſuum aliquis de fratribus talentum depromat. Splendeat, emergat, laudetur, magnificat & æſtimetur. Hunc quippe honorem æſtimationemque ſibi vni vellet; quinimo hanc ſibi ab illo ſurripi credit. Inde etiam læritia quædam, vel ſaltem neſcio quæ complacentia oritur, ſi quando æmulo bene res quæpiam non ſuccedit: quod per hoc illū humiliari, deprimi, & proinde ſe inferiorē reddi putet. Inde denique ortū habet, quod famã ac nomē illius directe vel indirecete interdū obſcurare ſatagat, modo quidẽ liquido & manifeſto argumẽto, modo certis quidem verbulis, eſt recte, obiter, & velut per tranſennam effuſis, ex affectu tamen in corde latentis abundantia prorumpẽtib. Quæ omnia non niſi amor proprius & inordinatus, ambitio, ſuperbia & inuidia ſunt, quæ ceu rodens quædam tinca & impetigo mutuam vnionem & charitatem depalcere ac deſtrute ſolent. Nam, vt ait Apoſtolus, *charitas non gaudet ſuper iniquitate, congaudet autem veritati*: non tam, inquam, aliorum deiectione & minoratione gaudet, quam vt aſcendant, proficiant, & excreſcant: imo, quo euhitur quis altius, eo ipſa gaudet amplius, & ait: *Frater noſter eſt, creſcas in mille millia*: hoc quippe vnicum meū futurū eſt gaudiū & voluptas, ſiquidem bonum tuum meum eſt, & profectus tuus meus. Mercatori, qui cū alijs ſocietatem diſpendij & compendij iniit, vſque adco

adeo graue non est socios suos quaestum facere, vel illorum industriam, qua rem suam promouere satagunt, intelligere, vt summopere etiam propterea laetetur: omnia quippe tum in eius, tum in totius societatis utilitatem cedunt. Sic nostrum est quolibet fratrum nostrorum bono, talento, & profectu mirifice letari & congratulari, quae omnia in totius corporis huius societatis, cuius membrum & pars ego sum, & cuius bonis fruor, bonum & emolumentum cedunt ac redundant.

CAPVT VII.

De alia quadam re, quam à nobis charitas exigit, quaeque ad eam conseruandam maximopere adiuuabit, scilicet fratres nostros magni facere, & magni nos eos facere exterius verbis & re ostendere, ac denique semper honorifice de iis loqui.

MVTVA vnus erga alterum caritas non solum in corde & interius versari debet, sed exterius etiam per opera se prodat necesse est, iuxta illud Ioannis Apostoli, *Qui viderit fratrem suum necessitatem habere, & clausit viscera sua ab eo, quomodo caritas Dei manet in illo?* Vbi ecclo donati fuerimus, sicut re nulla prorsus indigebimus, ita haec opera, vt ait Augustinus, ad caritatis conseruationem necessaria non erunt. Nam, vt ignis in sua sphaera materia nulla vellignis opus habet vt conseruetur, sed hac in terra, nisi fomenta haec & alimenta habeat, quamprimum extinguitur: ita extemplo in hac misera & arduosa vita, caritas extincta intermoreretur, nisi per opera foueretur & sustentaretur. Ad hoc propositum adducit Sanctus Basilius, quod Apostolus Ioannes in prima Canonica scribit: *In hoc cognouimus caritatem Dei, quoniam ille animam suam pro nobis posuit, & nos debemus pro fratribus animas ponere, si necesse sit.* E. Rodriguez, exercit. pars 1.

quibus apposite solideque Basilius infert: Si talem à nobis Christus fratrum dilectionem petat, vt pro ipsis animam ponamus; aequum esse vt ad alia minoris futura difficultatis, quam vt vita pro iis impendatur, maior hic se extendat?

Vnum de praecipuis quae haec vnio & caritas à nobis postulat, quodque ad eiusdem conseruationem, & ad in ea semper proficiendum, non mediocriter conferet, est, vt fratres nostros magni faciamus: imo vero hoc veluti fundamentum est, super quo vniuersum hoc caritatis negotium fundatur & nititur. Hic quippe caritatis amor non est effrenis quaedam passio, vel amor concupiscentiae caeco impetu ruens vel tenerioris alicuius affectus & sensus quo cor nostrum carnale emouetur: sed amor rationis, sed amor spiritualis superioris partis animae, qui rationibus quibusdam superioribus & aeternis regitur, denique amor, quem appetituum appellamus, ex eo amore nascens quo Deum nostrum amamus, quem super omnia aestimamus, proximum diligimus ceu quid Dei. Quod autem quis fratres suos, aestimet, & bonam de iis opinionem concipiat, sequitur vt eos etiam amet, honoret, & reueretur, sequuntur & reliqua caritatis officia & exercitia: & qualis erit eorum aestimatio, talis erit & amor & reliqua. Ita sentit Apostolus Philippensibus scribens: *In humilitate superiores sibi inuicem arbitrantes*, hoc velut radicem & fundamentum totius huius negotij statuens. Ad Romanos autem sic scribit, *Honore inuicem praueunientes*. In quae verba Sancti Chrysostomus notat, non dixisse Apostolum vt inuicem honoremus, sed vt hoc in officio alter alterum praueunire gestiamus, vt scilicet non expectemus donec nos alius honoret, & prius nos saluet & aestimet, sed nos ipsum praueuniamus, & ei viam velut faciamus. Atque hoc est, quod sedulo nobis B.P.N. inculcat: *In omnibus, inquit, procurando atque optando potiores partes alius deferre*: hoc est cum Apostolo, honore inuicem praueunientes.

Q Vt

Vt autem ad magis particularia descēdam, dico nihil esse quo magis ac melius nostros magni nos facere ostendemus, quam si semper quam rectissime de illis loquamur, & cum respectu, & iis verbis, quæ illos vero à nobis honorari & magnificari indicent. Ita B. P. N. Ignatius de vnoquoque sic loqui solitus scribitur, vt sibi quisque persuaderet, eum bonam de se opinionem concepisse, & ab eo amari se vt patre. Atque hinc fiebat, vt & ipsum vicissim omnes insigni amore & respectu reuerentiali prosequerentur. Nihil quippe est, quod magis charitatem tum inflammer, tum conseruet, quam si quis norit fratrem suum se amare, bene erga se animatum esse, de se sentire & loqui. Seipsum hic consulat quisque, & videat quantopere naturaliter gaudeat, si quando alterius in se bonum affectum, aut obsequium quod ab eo recepit, intelligit vel audit; quomodo mox par obsequium illi rependere studeat, & statim etiam de illo bene loqui incipiat. Quot inde bonos affectus nasci cernimus! Quare etiam bene suavit Seneca, *Si vis amari, ama.* neque enim vlla ad amorem alterius erga te prouocandum, ratio est efficacior: amori quippe aliud commode rependi non potest, quam amor.

Lib. 5. c. 6.
vita.

Epist. 9. ad
Lucil.

Homil. 13. ad
popul.

Matth. 7-12.

Egregie id ostendit Chryllostomus, illa Christi verba, *Omnia quaecumque vultis vt faciant vobis homines, & vos facite illis,* explicans: *Vis, inquit, beneficia capere: Confer beneficium alteri. Vis misericordiam consequi? miserere proximi. Vis laudari? Lauda alium. Vis amari? ama. Vis partibus primis potiri? Cede illis prius alteri.*

Præterea, bene de omnibus loqui, imprimis ædificatorium est: ratio autem cur ædificet, est, quia signum id est, magnum inter illos amorem & vnionem insignem vigere. E contra, verbum quodcunque, quod proximum directe vel indirecte obsecrare & denigrare potest, quin & minima quoad hoc apparentia ac suspicio, audientes omnes quam maxime offendit: statim quippe intelligunt, aliquam à parte loquentis hic æmulationem & inuidiã

delitescere. Quocirca quidquid demum hic referetur, ac quo quomodo spectabit, procul à nobis ablit oportet. Esto frater tuus imperfectiones aliquas habeat, aliquid tamen etiam habebit boni; hoc intueri, illas videre negligere; imitare apertiores solos seligentem, spinas vero, quibus circumsecus obfidetur, declinantem, non autem scarabæum statim ad fruticosa stercore se conferentem.

CAPVT VIII.

Cauendum quam maxime est, ne cui dicamus, Talis tale quid de te dixit; si praesertim res sit quæ eum contristare & mordere queat.

Non est mihi propositum hoc loco ^{per 2.} de murmuracione loqui; id enim alio facturus sum. Vnam rem tantum magni momenti, quæ ad propositam materiam mirifice facit quamq; S. Bonauentura notauit, hic commonebo. Sicut cauere sibi quilibet debet à murmurando ac male de quopiam loquendo, ita etiã caueat oportet ne cui dicat, Talis hoc de te dixit, maxime cum quid est quod ipsi displicere & offendere queat. hoc quippe nihil aliud est, quam vnus in alterum concitatio, & discordiarum inter fratres seminarium: quod sane noxium cumprimis est, & pernitiosum, & proinde (vt ait Sapiens) Domino abominabile & exosum quam maxime. *Sed, ait, sunt quæ odit Dominus, & se-
pru. 1.
19.* *primum detestatur, ante omnia animam eius, cum scilicet qui seminat inter fratres discordias, & semina ponit inimicitia.* Si quando hic in mudo quod magnopere abhorremus, id nos ex corde & animo dicimus detestari, inde est quod Scriptura etiam Deum hosce homines sic detestari scribat, humano more de eo loquens; vt hoc pacto significet quantopere hoc hominum genus ipse abominetur. Neq; vero Deo solum, sed etiam hominibus res hæc imprimis est detestabilis. *Su furro, inquit, Sa-
piens,*

piens, inquinavit animam suam, & in omnibus odietur. & qui cum eo manserit, odiosus erit. Hi sunt quos vulgo murmuratores vocamus atq; hoc proprie est murmurare, quod omni viro probi & honesto indignum nedum Religiosis. Vnde ait Ecclesiasticus, Non appelleris (id est, ne des occasionem vt dicitur) susurro. Quid autem in congregatione dari fingiq; potest damnosius ac perniciosius, quam turbas concitare, & fratres inuicem susurris suis armare? Diaboli quippe id proprium videtur vt pote cuius natura & mos est semper tumultum & inimicitias excitare.

Notandum autem, vt vnus in alium concitetur, non semper requirit, vt ea quæ referuntur, res magni sint ponderis: nam sepe satis ad hoc sunt parua & minuta, quæque interdum ne venialem quidem noxam includunt. Non tam ergo hic videndum, num id quod dicitur, ex se graue sit vel leue; sed num sit quod fratrem tuum inquietare, vel ad contristare, vel ad indignationem aut auersionem animi ab alio concitare natum sit. Nonnemo v. g. inaduertenter leue aliquod verbum protulerit, è quo colligas audiens non satis recte ac prout oportet eum de alterius doctrina, ingenio, virtutibus, naturæ dotibus, aut alijs rebus huiusmodi sentire. Quod si tu maiori impertinentia & inaduerentia id ad tertium illum deferas; iam tum vides quo modo hic illud audiendo efficiendus & se habiturus sit. Nihil quidem mali hoc deferendo te facere putas, interim tamen cor eius transfigis. Vnde ait Salomon, Verba susurronis quasi simpli-
cia, & ipsa perueniunt ad intima ventris. Sunt quippe aliqua, quæ nonnulli ideo parui faciunt, quod ea nescio quam ad partem aspiciant, vel fortasse penitus non respiciant; quæ tamen inspecta prout inspicere deberent, tam diuersum aspectum causantur, vt magna timendi ac dubitandi subsit occasio, vtrum ob inconuenientia & malos effectus inde sequi solitos, ad vsq; peccatum mortale perueniant. Hoc aut de quo hic loquimur, de illorū numero est. Si tā noxiū, pernitiolū, adeoq; Deo

exosum est hæc discordias inter fratres feminare, quid igitur erit, si pestilens hoc zizaniū inter subditos & superiores spargatur, & quis in causâ sit cur mēbra accipite, filij a patribus dissentire ac separari incipiant? quanto se is Deo exosiorē reddet? Hoc porro fit dū similia iis quæ supra de fratribus diximus, de superiore verba effluuntur. Iliacitē omnes ingenti in Regē suū Dauid amore erāt & obseruatiā, eiq; imprimis vniti; & audientes quæ de eius persona & regēdi modo perduellis ille filius Absalon spargebat, mox parere detrectarunt, & excusso iugo aduersus eum insurrexerunt. Quoties cheu! contingit vt quis, qui sincere hactenus de superiore suo iudicaret, bonā de eo opinionem conceperant, de omnibus rebus illius recte sentiebat, & vniuersam animam suā & intimam cordis arcana illi cōcrediderat, ob verbum aliquod ex alio auditū totus mutetur, & amoris & obseruantia loco, mille malitia & cordis duplicitates, temeraria iudicia, suspiciones, murmuraciones succedant: atq; adeo subinde contagio hæc p̄serpat, vt hic mox aliū, alius illerursus aliū, hic deniq; aliū inficiat. Quamobrem haud facile creditu est, quantum nonnulla huiusmodi verba temere effusa detrimenti inferant. At, dicit aliquis, interdū expediet aliū nosse quæ de ipso notatur & dicuntur, vt viuat exinde circūspectius, nullamq; cuiquā occasione det, fateor expedire subinde; at tunc licite quidē res ipsa dicetur, nō vero declarandū est quisnā eā dixerit & quidē esto ea palam, audientibus plurimis dicta sit: ne quis scilicet se excuset, dicēdo, futurū haud dubie esse vt quis alius hæc ei denūtiaret. Sibi quisq; caueat, at vq; illi, per quē scandalū veniet? Atq; ad eo quantumuis alius id audiens instanter scire petat, quisnā hoc primo dixerit, & ipse hoc illi noris gratissimū fore, minime tamen id illi aperiendum est: aliquando namq; hæc amico gratificandi spes & cogitatio te in fraudem inducit. Neq; enim bona ea amicitia est: nam id declarando, tam nocet illi cui dicis, quam rem dicēti, ac tibi ipsi quam maxime, quod te postea

Q 2 mali,

Murmur
contra superio-
res petri-
ciosum.
1. Reg. 15. 7.
6. & 12.

mali, quod tam vnquam alteri fecisti, angat scrupulus & conscientia. Quam vero id malum sit, quantaque inde incommoda sequatur, facile intelligere possumus: nam dum quis iuxta regulæ præscriptum alterius crimen aut imperfectionē ad superiorem defert. *vt ei ipse pro paterna in suos cura ac providentia conuenienti remedio possit occurrere*, ita id fiat necesse est vt nesciat alter à quonam ea res delata sit. Ipse etiam superior id omnimodis celare studet; quin etiam debet, vt propria ei regula iniunctum est, ne forte hoc alicuius inter fratres amaritudinis & alienationis animi sit occasio. Si vero etiam tum, cum legitime, & ex regulæ constituto, & ex caritate, & boni maioris studio id fit, sic nobis timendū sit, & tam circumspecte procedendum; quanto magis incommoda hæc timenda sunt, dum quis cum qui erratum alienum aperuit, nec legitime, nec iuxta regulam, neu caritatis zelo motus, sed temere, indiscrete, inepte, infulse, quin etiā interdum aliqua inuidia & æmulatione concitatus, vel ob alios respectus parum bonos, vel quos alius saltē putet aut cogitet esse tales, reuelando aperit! Matrem suam Monicam hoc nomine inprimis celebrat Augustinus, quod, cum sæpe hinc & inde multas de aliis querelas & verba cū amaritudine & stomacho prolata audiret, nunquam tamen ex vno auditorū alteri referret: sed prout poterat, eos placare, consolari, & inuicem conciliare pro viribus contenderet. Hoc & nos omnes facere oportet, semper Angeli pacis esse studentes.

CAPVT IX.

Verba bona & lenia vnioni & caritati mutue seruanda permultum conferunt; quæ vero talia non sunt eidem destruenda seruiunt.

VNioni ac dilectioni fraternæ conferuandæ & adugendæ ante omnia plurimum cūducent suauiæ & blanda verba.

Vnde Ecclesiasticus, *Verbum dulce bene & cum charitate & amore prolatū, multiplicat amicos, & mitigat & maluefacit inimicos: è contra sermo durus, asper, & infulsus suscitatur furorē, & dissensionis est seminariū.* Quod enim homines simus, huiusmodi verba parū equo animo excipimus; &, quod quis iis offendatur & lædatur, hinc est quod non eo, quo ante animo & oculo fratrem intueatur, & omnia quæ eius sunt ei displiceant, & fortasse etiā parum amice ac beneuole de iis loquatur. Vnde per magni refert, verba nostra semper aliquo gratiæ ac lenitatis sale condiri, adeo vritā amorem & charitatem omnibus audientibus in generet, iuxta illud Sapientis dictum, *Sapientis in verbis seipsum amabilem facit.* Quod ad primum attinet, aliquid hic, velut ceterorum omnium dicendorum fundamentum præmonendū est, neminē scilicet sibi impositum debere, sic dicendo, *Fratres mei virtute præstātes sunt; proinde si quid in eos dicatur asperius, arrogantius, & contumeliosius, non scandalizabuntur nec offendentur, atq; adeo parum aut nihil curarunt sunt.* Verum nō loquimur hic de eo quid fratres tui sint, aut esse debeant, sed quid tu esse debeas, & quomodo te cū illis geras. Quocirca bene Bernardus: *Si dixeris, inquit, tam leui re frater meus nō offendetur; respondeo, Quanto leuior est, tanto à te leuius potuit non comitti.* Quin imo, addit Chrysostomus, hoc culpā tuā magis adaugeri & aggrauari cum in tam parua re te vincere nequiueris: non quia frater tuus bonus est, ideo malum esse te oportet. *An oculus tuus nequam est, quia ego bonus sum?* Dico igitur magni quidem omnes faciendos esse, nec tam eos fragiles esse cogitandum, vt frivolis quibusdam nugis ad indignationem commouendi sint; tam tamen in eorum conuersatione circūspecte & caute nos geramus oportere, quasi si essent vitrei, & omnium mortalium fragilissimi, nullam eis à parte nostra indignandis, ac amaritudinis concipiendæ, esto etiam sint infirmissimi & imperfectissimi, occasionem dando. Primo quidē nostri causa: nam

Reg. 9. Summar. Constit. & 20. Commun.

Reg. 123. Provincial.

nam quod alter magna sic virtute aut perfectus, non propterea culpa nostra aut auferatur, aut ab ea excusamur. Deinde fratrum causa; neque enim omnes, neque ij semper ita dispositi sunt ac præparati, vt quæ in ipsos committuntur, culpas & offensiones non sentiant.

Qualia autem sint verba, quibus fratres lædi offendique possint, haud est intellectu difficile. Quisq; enim ex seipso discere potest quænam sint verba, & ea proferendi modus, quibus frater suus offendi & ad indignationem commoueri queat. Atque hanc nobis regulam Spiritus sanctus per os Sapientis assignat, quomodo cum fratribus nostris nos geremus. *Intellege*, inquit, *quæ sunt proximi tui ex teipso*. Videat inquam quisq; num indignaretur & doleret, si quis se frigide, parum fraternaliter, & aride alloqueretur, si quis insulse responderet, si quis præfracte, auctere, & per modum imperantis sibi quid iniungeret; & caueat ipse ne eo fratrem suum modo alloquatur. Nam & alius non minus homo est atque ipse, ac non minus commoueri possit quam ipse. Ipsa quoq; humilitas optima quædam est ad debite & prout oportet loqui assuescendum ratio. Si enim quis esset humilis, & omnium se minimū crederet, alia opus nō esset præcepta præscribere: hoc vnum quippe eum docebit, quomodo se geret. Humilis namque nullum insolens aut incompositum verbum proferet, nec quod fratrem offendat, sed magno omnes respectu & æstimatione alloquetur. Certum est, nunquam aliquē superiori suo sic dicturum; *Non intelligit Reuerentia vestra id quod dico*, quod illi alloquatur vt subditus, eumque reueretur. Quod ergo taliter quis aut similiter fratrem alloquatur, ideo est, quod se illō inferiorem non credat, atque ideo eum cum respectu non alloquitur. Simus ergo humiles, & omnium nos minimos credamus, sicut nobis suadet Apostolus; & humilitas hæc nobis verba dictabit, quæ oportet loqui, nec non modum quo illa proferenda sunt. Verum præter regulas & remedia hæc generalia, iam aliquos

in particulari verborum charitati contrariorum modos adferemus, vt ita ab iis abstinere discamus.

CAPVT X.

Cauenda esse verba mordacia & scommatica, quæ fratrem nostrum offendere, aut ad indignationem prouocare queant.

ANte omnia cauendū quam maxime, & sales amariore in proximū proloquatur. Quædam quippe sunt verbula, quæ alios mordere, pungere, ac consequenter ad amaritudinem prouocare solent: quia per illa clanculo & recte eorum aut indoles, aut intellectus, aut ingenium non vique adeo perfecta carpuntur, aut denique aliquis alius naturalis aut moralis defectus notatur. Huiusmodi verba imprimis noxia sunt, charitati que fraternæ quam maxime aduersantur. Quæ dum etiam per modum ioci & facetiarum proferuntur, tum deteriora sunt & plus nocent; & eo magis, quo maiori elegancia & vrbantate oggeruntur; quod ita profundius audientium animis insideant, & facilius eorum memoria recurat. Pessimum vero est, quod illa proferens interdum iis dictis quasi re bene gesta cōquiescat, scitum & elegantem quendam leporem se protulisse, & insigne subtilitatis suæ specimen exeruisse ratus. Sed in hoc erat grauissime; quia adeo non ingenij sui aciem sic ostendit, vt potius stuporem illius, atque eo etiam peiorem voluntatem patefaciat; cum quod à Deo ingenij accepit ad illi obsequendum, id mordacibus quibusdam salibus, qui fratres suos contristēt, & scandalizent, & pacem charitatemque perturbent impendat procedendis.

Quando homo, inquit Albertus Magnus, fatentem anhelitum habet, euidēs id indicium est, hepar aut stomachum eius introsum vitiatum esse; ita dum quis

Q 3 verba

Tract. de virtut. c. 2. de humil.

verba in proximum parum amica effutit, certissimum ea morbi in animi interioribus latentis sunt argumentum. Quid autem S. Bernardus de Religioso in iocis mordacioribus & amarulentis dicit? Si enim omnes in ore Religiosi lepores & nugas, blasphemiarum & sacrilegiorum nomine appellare non dubitet, quo vocabitur nomine sales, qui charitatem lædunt & proximum offendunt? Omnia hæc à Religione nimis quam aliena sunt ac proinde quidquid huc aliquo modo refertur, quam remotissime à Religiosi ore abesse debet: cuiusmodi sunt, scomma aliquod iacere, sarcasmo virulentiori mordere, irridere, epigramma aliquod satyricum vel componere, vel compositum referre, quo alicuius defectus, imperfectio, vel negligentia notetur; aliaque id genus, quæ tam loco quam serio prolata nulla ratione permitienda sunt. Per se id quisque poterit despiciere, & ex se experientiam sumere. Anne enim tibi gratum foret, si quis te ironico cauillo profcinderet, & in risum & cachinnum omnes soluerentur, quod tam scite scomma illud in te quadrare? Quod itaque tibi fieri nolles, vide ne id alteri facias: hoc quippe unum de charitatis præceptis est. Anne gauderes, si quis te eum aliquod inconsiderate & inconsulte a te prolatum, statim ut serio dictum arriperet, & adeo id in ventos volare non sineret, ut quavis occasione ipsum identidem velut adagium aliquod repeteret? non equidem id credo. Quomodo ergo alteri cuiquam velis id, quod tibi nolis? & quod tibi bilem & stomachum moueret si tibi fieret. quomodo id fratri irrogabis? Vel nudum nomen scurrilis scommatis & dicacitatis & satyræ mordacis offendit, & omnis Religiosi os dedecere videtur, quanto magis ipsemet effectus? Quapropter ita penitus hæc detestemur oportet, ut ne illa quidem nominare lustincamus. Sicut enim Apostolus de omni immunditia ait,

Lib. 2. de confidera.

Eph. 5. 3.

Fornicatio autem & immunditia nec nominetur in vobis sicut decet sanctos; ita de hoc irrisorie dicacitatis vitio sentiendum. Atque inde etiam est quod illud Apostolus

prioribus illis coniungat, dicens, *Aut turpitudine, aut stultiloquium, aut scurilitas, quæ ad rem non pertinet: id est, scurilitas non coincidit cum sanctitate vitæ quam profitemur, vti ne quidem talia nominare. Quare bene S. Bernardus, Etenim si pro Divino otioso verbo reddet unusquisque rationem & magis Deo in die iudicij, quanto magis pro verbo impuritatis, & turpitudinis & impietatis, pro illo quod fratrem pungit, pro illo denique quod charitatem violat?*

CAPVT XI.

Obstinate non esse contendendum, litigandum, contradicendum reprehendendum, nec alia id genus oris vitia usurpanda.

Danda etiam opera ne cum alio quopiam perniciter contendamus, & aduersus eius sententiam nostram præstare tueamur: hoc quippe vniuersi & charitati fraternæ permultum aduertatur. Quod etiam præceptum Timotheo suo Paulus inculcans, nos eiusdem in illo commoneat: *Noli contendere verbis: ad nihil enim utile est, nisi ad subuersionem audientium.* Et post Paulo addit, *Seruum autem Domini non oportet litigare, sed mansuetum esse ad omnes, docibilem, patientem.* Vnde etiam sancti vnanimes consensu & serio ipsum nobis inculcant, à quibus ipsum hausit B. P. N. & in suas regulas transtulit. Malle se, ait S. Dorotheus, rem omnino non fieri, quam ut eius causa inter fratres contentiones & litigia orientur. Quod etiam legentibus inculcatum profunde cupiens addit, *Milles repetam hoc. S. Bonauentura turpe & indignum ait esse, seruos Dei inter se muliercularum triuialium more contendere & verbis concertare. S. Ioannes Climacus scribit, eum qui suam perniciter sententiam, quantumlibet veram, propugnat, certum esse debere, à solo diabolo se ad contendendum moueri. Atque hæc rei huius est ratio. Nihil aliud homines ad con-*

contendendum emouere solet, quam nimius humane laudis appetitus: hinc omnibus ingenij neruis suam ipsorum laudem promouere & propugnare gestiunt, vt mirum sapientes & rerum gnari videantur, victoresque maneat, vel ne aliis minores esse ac cedere appareat. Ac proinde ab ipso demone superbię huc impelluntur.

Duplex hic error esse & peccatum potest. Primus est eius qui primo alteri contradictionem mouet: quia ipse contentio- nis & litigij ipsius initium est & fons, & is qui ignem accedit, ac proinde grauior huius est culpa. Sape rei, de qua disceptatur, parū interest, itane se habeat an fecerit: ipsa autem pacis & charitatis iactura, que hinc sequi amat, non parui momenti est. Alius hoc vel illud bona fide dixit, & ita id esse sibi persuadet, tu itaque illum in bona sua fide relinque, cum parum a partere inde dependeat. Vnde benemonst

Sapiens, *De ea re qua te non molestat, ac parum refert, noceretur.* Esto etiam alicuius momenti res foret, aut aliquod fratri tuo sequi inde incommodum posset, quod suę opinionioni relinqueretur, ne tum quidem, aut sancti, bonum esse verbis cum eo contendere, sed tantum inter te & ipsum solum rei veritatem, ne in illo errore maneat, postea aperiri debere: atque ita finis, qui spectabatur, obrinebitur, & inconuenientia euitabuntur.

Alius, qui hic notandus est error, est, vt, si quando alius tibi contradicit, tu cum illo non contendas nec sententiam opinionemque tuam obstinate sustineas, nec contendendo euincere velis, sed, vt, postquam semel aut bis asserueris id quod verum censes, & tamen alius id credere noluerit, in sua illum opinione manere sinas. Quod fieri debet tacendo tanquam si plura non scires, non autem eo subri- fionis ritu, quo se aliqui non tam victos ostendunt, quam vinci voluisse & aduer- sariis vltro cessisse videri volunt.

Qui iure suo, prout par est, cedit, & in id genus contentionibus ac litigijs vinci se sinit, ab iisque se sequatrat eum gene- rosi & nobilis animi sui argumentum da-

re ait Sapiens in prouerbijs: *Honor est homini qui separat se à contentionibus.* Nec immerito, quia insignem is hoc pacto erga proximum charitatem ostendit, omnem amaritudinū & indignationum, quę ex contentionibus & concertationibus oriri solent, occasionem præscindendo; erga se quoque charitatis actum exercet, dum appetitum præualendi, vincendi, & cum honore suo emergendi superat. Denique quendā amoris Dei actum, culpas quę ex cōtentione sequi poterant impediendo, iuxta illud Sapiens: *Abstine te à lite, & minues peccata.* Econtra qui obstinatus est, præterquam q̄ malo suo proximū exemplo offendat, causa est, vt pax & charitas amittatur, & multa inde in cō- uenientia & amaritudines sequantur; & adeo non honorem sibi comparat & æsti- mationem quam spectabat, vt eius etiam iacturam facit. Nam omnes eum vt capi- tosum & ceruicosum habet, & opinionis suę tenaciore, ac suo iure cedere nescien- tem. S. Thomas Aquinas in disputationi- bus scholasticis nulli vnquam obstinate & peruicaciter contradixisse scribitur, sed incredibili mansuetudine, & verborum temperantia, ac neminem despiciendo, sed magna omnium destinatione sententiam suā proponere solitus: non enim id dispu- tando spectabat, vt superiores ipse ferret, sed tantū vt veritas disceptado erueretur.

Notum quoq; est exemplum duorum illorum senum, qui cum diu vna in cella simul habitassent, nullam inter se rixam aut cōtentionem habuerant; experiri ve- ro cupientes num possent inter se litiga- re, de latere (vtrius videlicet is foret) litē mouere alter alteri cepit, sed irrito euen- tu. Ira & nos à murua cum proximo con- tentione abstinemus oportet.

Cauendum quoque ne suum quis fra- trē reprehēdat, vel corripiat, etsi alioquin id sibi ex charitate ac debito modo facere videatur. Hoc namq; superioris officium est. Superiorē vnum atq; alterū habere, q̄ nos cōmoneant, & peccates reprehēdant, aliquo modo tolerantur; at, si is qui supe- rior nō est, corripietis obire partes velit,

non

Prov. 20. 3.

In hislor præ-
dicat. p. 1. lib.
3. c. 14.

In vitiis To-
trump. 2. 6.
92.

non solet reprehendo vsque adeo gratum esse, nec in bonā partem capi. neq; enim libenter homines vulgo à sui æqualibus corrigi & reprehendi volunt. Vnde etiam Regula particulari nobis præscriptū est, *vt nemo præter eos, quibus per Superiorem is- cet, quidquam alius iubeat, alio sine reprehendat.* Atq; vt nemo quid aliis sine expressa Superioris auctoritate mādare potest, ita nec reprehendere. Non est hoc negotium passim cuius credendum: quin imo ipsemet Superior, vt alicuius subditi errorem corrigat & commoneat, eius faciēdis ante oportunitatem captare, ac sedulo aduertere, verba quoq; dicenda mature cōponere, & quo ea modo proferet præmeditari debet, vt tum correctio, tum cōmonitio in bonā partē accipiatur & in corruptū vtilitatem cedat. Quæ omnia quā maxime sunt necessaria: si quis autem, nulla animaduersione præmissa, statim ad fratris sui erratum coarguendū, & quidē sæpe adhuc inflagranti delicto (vt dicitur) sub specie zeli descendat, non zelo charitatis agit, sed te nescio qua, quæ charitati quā maxime contraria est, quæque damnum afferre potius quam vtilitatem solet. Esto enim rationes ad hoc faciendū vrgentissimas haberes, impedire tamen non potes, quo minus alter statim tentetur, atq; intra se dicat (& aduertat Deus, ne id etiam verbo expresso proferat) *Quis resuperiorē meū constituit, cur in officii alienum te ingeris? quis te constituit principem & iudicem super nos?* tu dicas alteri, illum hoc faciendo in Regulam peccare; ipse tibi dicere vicissim poterit, regulæ etiam aduersari, quod ipsum reprehendas.

Exod. 2. 14.

Socrates cum amicis aliis apud virum principem canans, quendam de cōuiuio, ob nescio quod super mensam cōmissum, quod notarat, delictū, asperius corripuit. Catoni vero, qui eidem conuiuio præsens intererat, roganti an non satius & consultius foret id in aliud tempus reijcere, & peccantem postea nemine præsentē redarguere? Sic Socrates respondit, an non etiam melius & prudentius ipse faceres, si mihi singillatim & clam tu dicerēs, de

qua me hic coram aliis reprehendis? Illius hoc pacto reprehensionem acute retundendo & retorquendo, simul etiam culpando, quod in id ipse incideret, cuius alium inuolabat. Atque huic potissimum rei reprehensiones conducere debent. Proinde non modo non est zelus & charitas, sed sæpe mala corripientis indoles, maleuolentia, vel impatientia, vel parua eiuldem mortificatio, quæ fratris erratum (quin etiam non raro id quod reuera culpa non est) ita illi in oculos statim faciunt incurere, si continere se penitus non queat. quo minus illud ipse palam coarguat; atque adeo non nisi eo dicto conuiescere, & contentari posse videtur. Non potest, neq; etiā vult seipsum mortificare, & alium vice versa mortificare vult. Mortificationis & rigoris spiritum erga seipsum homo adhibeat, cū fratre vero suo amoris & suauitatis spiritu vtatur. Hoc siquidē verbo nos & exēplo sancti omnes docent, hoc etiā ad vniōnē & caritatē fraternam permultrum iuuat. Vnde liquido patebit, si ne tū quidem cū legitime, & prout oportet, & ex caritate, & leniter suauiterq; id facere videris, fratrem corripere & coarguere fas sit, multo minus id bonū fore, quando nec tam legitime, nec tam bono fine, atque hic est, tuum ille peccatū aperies. Quapropter sedulo hoc caueamus oportet, atq; adeo omnia in genere verba, quæ fratres nostros mortificare & deprimere possent, euitemus.

Moyses Abbas referente Cassiano, dū cum Abbate Macario disceptaret, verbū aliquod mordacius & incōsideratius nescius effudit. Vnde statim vindicē Dei manum sensit: nam tam fædus & tetē, Deo permittente, in ipsum diabolus ingressus est, vt etiam fædas & horrēdas immūditias ore eum faceret eicere, donec tandem orate pro eo Abbate Macario, is statim emigravit. Vt hinc appareat, quanto per hoc vitium Deus detestetur, cum id tam horrendis in tam feruido seruo suo, tantēq; sanctitatis viro, qualem Abbate Moysen fuisse constat, modis castigari.

Non

Non abfimilem castigationis modum legimus in Chronicis ordinis minorum: cū enim frater quidam senex quendam è cōfratribus coram nobili Assiliate asperius & præfractius iratus aliquantulum, alloqueretur, ipse etiam inter loquendum, statim intra se reuerfus pœnitentiā motus est, fratremque suum ob illa verba turbatiorem, secularem autem male ædificatū cernens, concepta in seipsum ultione, acceptum sterco ori ingessit, ipsumq; masticans aiebat, *stercus masticet lingua illa, que aduersus fratrem suum mira virulentiam effudit.* Vir autem ille nobilis, zelum & feruorem, quo suam pius ille Religiosus culpam suam expiauit, videns, tum maximo opere ædificatus est, & velut extra se raptus, tum maiorem erga fratres affectū concepit, se suaque omnia in ordinis obsequium ac ministerium offerens.

CAVPT XII.

Quomodo, quibusque verbis caritatis fraterna officium exercendum sit.

SANCTVS Basilius in sermone, quo ad vitam monasticā auditores est exhortatus, peregrinum ac perutile iis, qui exteriora officia obeunt, documentum & præceptum præscribit, quoad modum scilicet, quo eadem sunt peragēda. *Signando, inquit, hæc tibi officia subcunda sunt, in eo aduigila, vt ad laborem corporis, etiam bene illa exequi allabores, & verborum lenitatem suauitatemque adhibeas, vt reliqui nimiram intelligant, id te ex caritate facere, itaque gratum iis tuum sit ministerium.* Atque hoc est quod dicit Ecclesiasticus: *Fili, inquit, in bonis non des querelam, & in omni dato non des tristitiam verbi mali. Nonne ardorem refrigerabit ros? Sic & verbum melius quam datum: nonne ecce verbum super datum bonum?* Atque ille sal est, quā quidquid agis, condiri & saliri, lapidumq; reddi iubet Apostolus. Plus valet & plus fit modus & gratia qua seruis, & verba bona, quibus respondes, quā

Rodriguez, exercit. pars 1.

quidquid agis. **E**contra quantumlibet opereris & defatigeris, nisi id bono fine agas, ac placide & quæras & respondeas, adeo hoc nihili fiet, & parui penderet vt totum quod agis, amittere videaris. Vnde Apostolus: *Sermo vester semper in gratia sale sit conditus, vt sciatis quomodo oporteat vos vniciuique respondere.* Id est, verba & responsa tua sale gratiæ & suauitatis plena esse debent, quæ mihi quam gratissima est. Quod occupatissimus sis, quod varia tibi facienda incumbant, etsi etiam agere nequeas, quod à te fieri alij velint, non propterea fratri tuo austere, proterue, & parum mansuete respondendū; quin potius tunc danda tibi opera vt responsio tā bona sit, vt alter tam contentus abscedat & lætus, tamquam si tua ipsi viscera corā spectanda dedisses. Verbi gratia dicendo, *Quam sane mihi gratum foret id exequi, si possem at modo non possum, suo tempore eius exequendi commoditas erit.* Si vero ideo minus id facias, quod licetiam ad hoc nō habeas, dicendo, *Expecta, facultatem ad hoc petitiū ibo.* Quare quod opere præstare & cōplere non poteris, per bona verba stude supplere: adeo vt bonam tuam voluntatem omnes intelligant. Atque hoc est quod significat Ecclesiasticus: *Lingua Eucharis (id est gratiosa) & verba que viscera amoris testentur, in bono homine abundat.* hoc pacto enim caritas, & vnio cum alijs quā maxime conseruatur.

Confundi nos ait S. Bonauentura debere, dum verbum aliquod durū & asperū proloquimur, quo frater noster offēdatur aut indignetur, esto id inconsiderata, subitoque effundatur, & non nisi primus sit motus, verbum denique quam leuissimū sit: & si interdum in hoc impingere nos contingat, statim debere erubescere & humiliari, proximoq; satisfacere, veniam ab eo suppliciter petendo.

S. Dositheus cum infirmorum curator esset, singulariter cauebat ne quem eorū durius cōpellaret, sed magna omnes pace & caritate complecteretur: sed, quod cum tam varijs illi agendum esset; alias cum coquo, num videlicet eo loco isthæc ponenda

R nenda

nenda esset olla; alias cum dispensatore domestico, cur videlicet optimum ac sapidissimum agris non daret, vel cur non tam cito daret, alias cum Refectorij curatore, quod aliqua ad refectorij pertinentia vsurparet, hinc fiebat vt interdum contentioni voce loqueretur, ac verbū asperius & durius proferret: quod cum accideret, adco ipse confundebatur, vt cellam suam petens, & in terram se prosternens, amarissimis lacrymis commissum expiaret, donec vice quadam magister eius Dorotheus casu illac pertrāsens id inaudiret; qui mox ex eo quaesivit, Quid hoc est Dorothee? quid comisti? Ille statim multis cum lacrymis culpam suam cōfessus, Pater, inquit, durius fratrem meum sum allocutus. Quem Dorotheus eo arguens & reprehendens dicebat, Hæcine humilitas est? nondum tibi vita aufertur, & hoc pati nequis? Postquam vero verbis erratū iam castigasset, dicebat, Iam surge, quia tibi Deus ignouit, iam de nouo incipiamus. Atq; tam læte & alacriter inde surrexit, perinde ac si ex ore Dei audisset cōmissa sibi esse condonata; & nouum exinde propositum facere solitus, nullū posthac asperius ac contentiosius alloquendi.

Vt autem omnes, tam qui caritatis officia obeunt, quam quibus eadem impediuntur, fructum aliquem capiant, duo S. Basilius præcepta ac monita, breuia quidem illa, sed in primis substantialia, assignat. Interrogat ipse, quo modo bene & prout oportet fratrib. nostris seruire poterimus? ac respondet, si cogitemus, nos dum fratri seruimus Christo seruire: Ipse enim dixit, *Amen dico vobis; quod vni de fratrib. vestris minimis facistis, mihi facistis.* Ita tua age, tamquam Deo seruiens, & non hominibus, atq; ita fiet vt bene, debito modo, & cum bona gratia ea facias. Rursus mox interrogat, Quomodo vero obsequium, quod mihi ab alio impenditur, ipse recipiam? ac respondet, *Velut seruus ab hero,* atque eo modo quo S. Petrus, dum pedes illi Dominus lauare voluit, *Dominus tu mihi lauas pedes:* Hoc sc. modo, tam in his quam in illis hinc conseruabi-

tur humilitas; neque enim seruiens indignabitur, nec fratri suo seruire graue ducet, quod illum, vt Domini filium inueatur, & in illo ipsimet Christo seruire se cogitet; neq; etiam recipiens inde extollatur, quod sibi omnes ministerium impendant, quin vero magis i deo confunderetur & humiliabitur, considerando non sibi, sed Deo ac Religioni id impendi: illinc vero mutua inter fratres caritas ob eandē causam conseruabitur, & valde increset.

CAPVT XIII.

Quid agendum, si quando aliqua nobis oboritur cum fratre indignationis & offensionis materia.

Verum quia etiam homines sumus, nec omnes tam solide firmiterq; pedem figunt, quam aliquando cespitent & impingant, verbum aliquod asperius ac lædens loquendo, vel aliquam offensionis occasionem fratrib. dādo, vt ille fuerit videre quo tunc nos modo geremus. Hoc ergo cum contingeret, non eodem accentu & tono illi respondendum, id est asperere & dure; sed virtus & humilitas aliquem in nobis locum habeat oportet, ad ipsum in bonam partem accipiendum, & discrete dissimulandum. Non tam exilis ac tenuis caritatis nostræ ignis esse debet, vt aliquot aquæ guttulis extingatur. Idcirco eam, inquit Basilius, vocauit Apostolus caritatem fraternitatis, vt indicaret scil. amorem non debere esse leuem, nec talem qualem, sed singularem, seruētem, & potentem. *Caritas fraternitatis, inquit, maneat in vobis; Et. Caritate fraternitatis inuicem diligentes.* Peroptandum quidem in primis est, ne quis tam opere quam verbo vllam fratri vel minimæ indignationis offensionibusq; occasionem præbeat; simul tamen etiam optandū est, vt nemo tam vitreus, fragilis, puerilis, & in virtute tenellus sit, vt ob friuolas aliquas

quæst. 160. &
161. ex breuis.

Matt 25. 40.

Seruiendum
fratrib. vt
Christo.

aliquas ineptias statim turbetur, contentiori voce loquatur, ac pacem amittat. Melius foret, ut alter alterum non reprehenderet, & vnus in alterius officium se non ingereret: si quando tamen aliquis ex infirmitate fratrem suum reprehenderit, minime par est ut reprehensus statim illi hanc oggerat & exprobrer, petens num sui reprehendendi facultatem habeat ac copiam, ac Regula speciali vetari dicens, ne quis in alterius se partes ingerat. Inde quippe aliud se qui non potest, quam ut iam incipiat esse aliquid, quod si taceret & dissimularet, nihil omnino foret. Si quæ res dura alteri duræ superincidat, fragorem edit ac strepitum: at, si durum quid in molle incidit, ne quidè auditur ac percipitur. Globus balistæ emissus, turrim è seculo etiam lapide constructâ deiicit, magnumque strepitum ciet, at in sacco lana ac tomēto plenos incidens, vim omnem amittit, inque illa mollitie extinguitur. Bene ergo locum hic habet, quod dicit Salomon, *Responsio mollis & suavis frangit iram, & contra sermo durus & verbum asperum magis eam accendit. Et suscitatur furor.* hoc namque est igni ligna addere, secus ac suadet Sapiens, dicens, *Non strues in ignem illius ligna.* Tua itaque responsione flammam non reaccendas, sed tanta in te virtus sit oportet & lenitas, ut, licet quis aliquando te durius & asperius alloquatur, ne utinam propterea commouearis, ac nemo id exterius vel audiendo vel videndo percipiat, sed omnis illa asperitas ac durities illico submersa extinguitur.

Modestum & humilem quemdam nos S. Dorotheus in id genus occasionibus respondendi modum docet. Quando, inquit, nos quis asperè affabitur & increpabit, tamen etiam ea quæ minime fecimus, nihilominus submisse & humiliter ad ea respondeamus, veniam ab illo petendo, tanquam, si nos ita loquendi occasionem illi dedissemus, at si eam alium dedisse certum sit, dicamusque, *Ignosce frater, et ora pro me.* Atque id ipse de quodam è priscis illis Patribus refert, qui sic faciendum suis consulebat.

Hoc modo si comunità sumus, hinc inquam sedulo aduigilemus ne quem offendamus, ac nullam fratribus succensendi stomachandi que occasionem demus, illinc vero parati sumus & dispositi, ad ferendum & benigne interpretandum quidquid hac in parte occurrerit, summa pace & vnione gaudemus. Si tamè aliquando se cōtinger impingere, & aliqua tibi animi à fratre alienandi sese offeret occasio, tū quod ipse temere incōsiderateque aliquid aduersum te effuderit, tum quod tanta tua virtus nō sit & humilitas, ut id patienter feras & dissimules; sed malleus durus in duriorum incudem incidens, strepitum aliqūe concitet; a deo ut i deo fratri, tu tuo succēseas, & male erga eū sis animatus, & ipse vicissim erga te, quod stomachabunde illi replicando respondeas; tunc, inquit Bonauentura, hæc animi à fratri tuo alienatio protinus exuēda est nec sinendū ut aut in hoc, aut in illo radices profundas agat: sed dāda tibi opera, ut quamprimum illi, etiam antequam comedas, aut saltem cubitum concedas, satisfacias, & cum eo in gratiā redeas. Et ad hoc adfert illum locū Apostoli, *Sol nō occidat super iracundiam vestrā,* Eph. 4. 26. desinat hæc, antequam desinat dies. Optimam autem satisfaciendi & in gratiā redeundi rationem esse ait, veniam ab inuicem petere: quam & B. P. nobis in Constitutionibus præscribit: *Non est ferenda inter uollos domesticorum perturbatio, vel ira mutua: si quid autē huiusmodi accideret, vel ex nostra fragilitate, vel inimici ignem discordiæ inter fratres semel exortæ semper in sufflantis & fouentis instigatione, curet Superior, ut statim cum satisfactione debita in gratiam inuicem redeant.* Inter alia autem eiusdem Patris monita spiritualia, quæ calamo exarata existant, hoc non postremū est, quo monet, ut, si quid huiusmodi in domib. nostris oboritur, statim dissentientes ab inuicē veniā postulēt, itaque hoc demū debita illa satisfactio est, quæ Cōstitutiones requirūt. Per hanc proinde humilitatē ipsa caritatis fractura & diuulsio resarcitur, quemadmodū bene notauit S. Bernardus his verbis, *Sola humilitas est*

Princ. 1.

Eccl. 11.

Dorotheus de vita 15.

Eph. 4. 26.

3. p. Constit. c. 1. liter. P. & habetur. reg. 32. Reuorū.

Serm. 2. de
Natal. Do-
min.

Coloss. 3. 13.

Gen. 33. 9.

Matth. 5. 23.

lata caritatis reparatio. In hac autem venia tam petenda, quam concedenda omnes quam facillimi sumus oportet, iuxta illam Apostoli sententiam, *Supportantes inuicem, & donantes vobismetipsos, si quis aduersus aliquem habet querelam: quin imo alteri alterum hoc in officio peuenire gestiat, ut accipiat coronam tuam ac lauream.* qui enim sponte cedere incipit sese humiliando, & venia primo petendo, egregia & illustrè sibi coronam comparat. Quocirca qui senior, aut in virtute ac mortificatione proeclior est, aut esse saltem debet, primus iure suo cedere studeat, nec nescio quos apiculos aut circumstantias respiciat, nec utrum ipse iniuriam sit passus, aut maioribus ad indignandum rationibus nitatur. Pastores Abraham & cognati eius Loth, cum inuicem ob pascea gregum litigaret, statim Abraham de iure suo cessit, Lothoque optionem dedit, dicens, *Ne queso sit iurgium inter me & te, & inter pastores meos & tuos, fratres enim sumus. Ecce vniuersa terra coram te est, recede à me, obsecro: Si ad sinistram ieris, ego dexteram tenebo: si tu dexteram elegeris, ego ad sinistram pergam.*

In Chronicis Cisterciensium dicitur monachus quidam, quoties sacras Eucharistiae epulas capesseret, tanta à Deo suauitate perfundi solitus, ut mellis fauam recipere crederet, atque hæc suauitas ac dulcedo ad triduum durabat. Quadam die cum vnum de fratribus imperiosius increpasset, & nondum ei reconciliatus ad sacram synaxin accessisset, adeo solitam mellis suauitatem non percepit, ut amaritudinem fellicis in ore habere videretur, quia nimirum Christi Domini in Euangelio mandatum non adimpleuit, dicentis: *Si offers munus tuum ad altare, & ibi recordatus fueris quia frater tuus habet aliquid aduersum te; relinque ibi munus tuum ante altare, & vnde prius reconciliari fratri tuo, & tunc veniens offeres munus tuum.* E quibus liquido constabit, quantopere Deus velit eum, qui aduersus fratrem suum aliquid habet, quamprimum ei reconciliari, cum eum etiam iam ante altare stantem reuerti, & gratiam cum eo iniire, antequam victimam offerat, precipiat.

CAPVT XIV.

Tria proponuntur monita, tunc obseruanda, cum aliqua indignandi offensioisq; nobis occasio offertur.

EX haecenus dictis tria colligere documenta possumus, quæ tunc vsui venire nobis debent, quando frater noster nos offendit, aut aliquam indignationis materiam dedit. Primum est, ut omne vindictæ desiderium nimis quam procul à nobis dispellamus. Omnes inuicem fratres sumus, & vnius omnes corporis membra; nullum porro vnquam membrum ab alio hæsum, in ipsum insurrexit iniuriam vsuscendo, neque vllus haecenus puer adeo factus fuit, ut, quod linguam momordisset, iratus dentes, qui mortuum infixierant, euulserit. Domestici inuicem sunt, ut esto vnum illatum sit damnum, ad secundum nolunt descendere. Sic & nos, si quando aliquam nobis frater iniuriam irrogauit, dicamus oportet, Corpus meum est, ignoscamus illi nullum ei malum vel faciamus, vel velimus; vno illato vulnere, nefas est secundum in hoc Religionis corpore infligere. Nulli malum pro malo reddendo: Nihil hic loquor de vindicta circa rem aliquam grauem: nam in statu Religioso omnes quæ longissime ab ea distant, & distare debent, sed de rebus leuibus, quas sine graui aliquo peccato quis alteri aut velle, aut facere se posse credit. Dicit quis, Nolo sane ut fratri meo sinistri quid contingat; sed verbum vnum atque alterum illi dictum vellem, quod profecto sentiret, & è quo videret male in hac re fecisse. Alius gaudebit, si quando is, quem aduersarium habet, ab alio aut reprehenditur, aut castigatur. Alius denique nescio quam delectationem aut complacentiam in animo sentit, quod hoc vel illud bene alteri non successerit, vel quod mortificetur & humilietur. Vindictæ species hæc sunt, & malum quid, atque qui huiusmodi est, is ex toto corde fratri suo iniuriam non condona-

Mat. 6. 12. donauit; & non nisi cum aliquo animi remorsu dicere poterit illud, *Et dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris.* Hoc inter nos Religiosos maius aliqua ratione piaculum foret, quam si mundani in re quampiam magna de inimicis suis ultionem exigent. Monet proinde Salomon, *Ne dicas, Quomodo fecit mihi, sic faciam ei,* noli talionem fratri rependi optare; hoc namque est ultionem de eo velle.

Secundo, non solum ab quocunq; vindictæ desiderio, quo male velimus ei qui nos læsit, procul abesse debemus, verum etiam ab alia qualibet re cauere, quæ mundanis circa hæc licita videatur. Dicere quippe mundani solent, Nullum Ioanni malum precor aut opto, nunquam tamë amicus ei ero. Quandam scilicet in corde suo fouent auersionem & rancorem aduersus eum, à quo læsi sunt, vt posthac illum bonis oculis respicere nequeant, vt ipsimet dicunt. Id in secularibus reprehendi solet; quin adeo dubitamus interdum, num hi sic loquendo in rigore præceptum de caritate fraternæ adimpleuerint: inde namq; sequi solet, vt illi exinde non alloquantur, aut aliquid etiã aliis scandalum dent. Quanto ergo maius piaculum foret, si quid horum etiam inter nos occurreret, & aliquam nos in cordibus nostris aduersus fratrem amaritudinem vel displicentiã foueremus, nec eum tam bonis oculis sicut ante, *Sicut heri & nudius tertius,* aspiceremus? Res hæc à Religione est alienissima. Quare monet Apostolus, *Omnis amaritudo & ira, & indignatio tollatur à vobis.* Et mox, *Estote autem inuicem benigni, misericordes, donantes inuicem, sicut & Deus in Christo donauit vobis.* idq; ex animo & corde faciamus oportet. Nosti quantum ex corde dicit Apostolus: *Sicut & Dominus donauit vobis, ita & vos.* Vide quæ ipse nobis ex corde parcat & condonet, quãdo commissorum nos pœnitet, & veniã eorundem ab ipso petimus. Nulla quippe exinde in eo manet alienatio, sinister oculus, aut rancor, non obliq; nos intuetur, sed amici cius sumus vt ante; ac tam beneuolens nos cõplectitur & diligit, tanquã si

nunquam in eum offendissemus, nec præterita scelera nobis exprobrat, nec amplius eorum recordatur: *Peccatorum,* inquit, *& iniquitatum eorum iam non recordabor amplius.* Et *proiciet,* ait *Propheta, in profundum maris omnia peccata nostra.* Pari ergo modo inuicem nos ignoscere delinquentibus oportet, & iniuriarum acceptarum obliuisci, vt nulla videlicet in nobis maneat ab offendente fratre alienatio, nec oculus sinister, aut rancor, sed ita eum in gratiã recipiamus, ac si nunquã nos læsisset, & nihil inter nos occurrisset. Si tibi sic Deum ignoscere velis, ignosce sic & fratri tuo: sin minus, time illam Christi Domini in Euangelio cõminationem; *Sic & Pater meus cœlestis faciet vobis, si non remiseritis vnusquisq; fratri suo de cordibus vestris.* Et illam, *Dimitte & dimitte tibi; eadem quippe mensura, qua mens fueritis, remetietur vobis.*

Tertium documentum, per quod melius id quod præcedit exponitur, S. Basil. suggerit. Sicut inquit, particulari erga aliquem affectu ferri non debemus; quia hæc particularis amicitia multa secum trahere solent incommoda, vt postea dicturi sumus; ita nec ab aliquo alieni esse vel auersum, & hæc auersiones non pauca damna secum ferunt. Quodnam autem maius dari fingiq; incommodum & inconueniens queat, quã si (quod Deus auertat) de quopiam nostrum dicatur illud, *Petro non bene conuenit cum Ioanne;* ex quo hoc contigit, non ea quæ solebat inter eos est familiaritas & caritas; sinistro & parum amico inuicem oculo contuentur, à se mutuo alieniores sunt? Hæc sane collisio & ruptura huiusmodi est, vt vniuersum Religionis corpus subuertere, & in ruinam trahere valeat. Si enim inde nos ab hominibus cognosci vt suos discipulos Dominus velit, quod alterutrum diligamus, sequitur eum, qui fratrem non amat, sed odit, nec Christi discipulum, nec bonam religionem fore. Cui incommodo vt occurratur, hoc quod sequitur obseruandum est: Vt enim dum particulari aliquo erga hunc vel illum affectu te ferri sentis, hunc toto conatu à te eliminare debes, ne in corde tuo radices agat, aut prædominetur; quã in

*Alienatio a-
nimi à fratre
nec fouenda
nec prodenda.*

re illud singillatim e iam rerum spiritua-
lium magistri præscribunt, diligenter scil-
tunc homini cauendum, ne voluntas &
affectus hic particularis foras prorumpat,
nec per opera exterioris se prodar, sed ita
celetur, ne quis eum aut intelligat, aut vi-
deat; hoc namq; maxime scandalizare &
offendere alios solet: ita quoties aliquam
ab aliquo in corde alienationem auersio-
nemq; sentis, quam diligentissime ea sta-
tim à te effuganda est, ne in animo radi-
ces agat, ac longius se dilater. Potissimum
vero tibi opera danda, ne ex operibus de-
foris quis colligat, hanc te auersione ten-
tationemq; à fratre habere: hoc siquidem
plurimos offendere, & varia incommoda
causare potest. Nec tantum cauendum ne
hanc alij videat, verum etiam ne ipsemet,
à quo alienus es, percipiat. Intelligi id cō-
mode poterit ex illo, quod præ manibus
habemus, exemplo. Quemadmodū sunt
non pauci, qui particularem, quo in vnū
feruntur, affectum, ita celat, ne quis alius
eum percipiat, ne quem hoc pacto offen-
dant, vel scandalizent; ei tamen, erga quē
ita afficiuntur, eum multis in rebus decla-
rant ac patefaciunt, modo quidem aperte,
alias recte (quod noxium in primis & per-
niciosum est) ita quoq; sunt nonnulli, qui,
tametsi caueant ne quis alius percipiat se
alieniore à fratre suo animo esse, vt scan-
dalum & offendiculum, quod inde sequi
posset ita euiant; ei tamen, à quo dissen-
tiunt, aliquibus se signis haud dissimulā-
ter produnt, vel in conuersatione ab iis se
subducentes, vel eam quam solebant vul-
tus hilaritatem non præferentes, vel deni-
q; in omnibus quæ se offerunt occasio-
nibus, austeritatem & auersionem quan-
dam ab iis demonstrantes, quin imo data
opera & ex professo volunt & gaudent, vt
alius videat se illi ob eam quam accepere
ab eo iniuriam succensere. Hoc quoq; in-
primis malum & damnosum est; vindictā
namq; redolet, q̄ de fratre suo sumit. Hęc
itaq; omnia remis velisq; fugiamus.

Propterea, quemadmodum sancti scri-
ptores consulunt, vt, dum ab aliqua ten-
tatione oppugnamur, propter periculum

quo sequi possit, cautiore incedamus,
ac tum magis vigilemus, ne tentationi a-
liquomodo succumbamus, nosq; ad cō-
sensum ea pertrahat: ita, quando aliquam
à fratre tuo auersione, alienationem, mo-
tumq; inordinatū senties, cautiū & cir-
cumspēctiū incedas necesse est, ne ab illa
transtuerim abripiaris, & aliquid dicas vel
facias, quod animum & tentationem tuā
patefaciat, offensioisq; aliqua fratri tuo
occasionem præbeas: imo vero tunc ma-
gis eniti debes vt benefaciēdo illum præ-
uenias & vincas, Deum videlicet pro illo
rogando, bene honorificeque de ipso lo-
quendo, & quacunq; in re poteris, ipsum
iuuando, iuxta id quod in Evangelio Do-
minus consulit, & Apostolus faciendum
monet, benefaciendo scilicet malum esse
vincendum & expugnandum. *Noli vinci à* *Matt. 18.*
malo, sed vince in bono malo: hoc enim fa-
ciens, carbones ignis congeres super caput eius,
carbones inquam amoris & caritatis.

Thomas à Kempis refert Sacerdotem *In vita*
quendam Dei seruum, & suum in eodem *rit. 18.*
Cenobio contubernalem, dum alicuius
negotij exequendi causa ad alium Con-
uentū proficisceretur, in via in virum sæ-
cularem incidisse: qui cum familiariter
inter se agerent, ac de rebus spiritualibus
sermonem inferrent, eo longius protra-
cto, sæcularis dicere cœpit, serem illi, quæ
alias sibi contigerat narrare velle, scilicet
se, quoties sacrum Missæ officium audi-
ret, nunquam in sacerdotis manibus san-
ctissimum Christi corpus videre potuisse;
& quidem multo temporis spatio. Ratum
autem id contingere, quod ab altari esset
remotior, & ob visus infirmitatem eae-
nus pertingere non posset, ad altare & Sa-
cerdotem celebrantem accessisse propius,
non propterea tamen plura vidisse quam
ante; & hoc amplius anni spatio durasse.
Quam rem eum obstupesceret, & simul e-
rubesceret, causam tamen eius ignorans,
apud semetipsum statuisse, bono cuidam
Sacerdoti in confessione id aperire. Hic
eum prudenter matureque conscientiam
& animi statim explorasset, compertit ho-
minem hunc, ob acceptam ab aliquo in-
iuriam,

iniquam, quam condonare nullatenus voluisset, inimicitiam & rancorem animo fouere. Itaque hominis huius malitiam & duritiam cordis percipiens, partim eum reprehendit, partim commonuit, simul etiam periculi, in quo versabatur, grauitatem indicauit, & nisi ex corde iniurias acceptas remitteret, frustra peccatorum se suorum veniam sperare, atque vnum hoc in causa fuisse, cur veri altaris Sacramentum videre non posset. Se vero, his auditis, in corde compunctum fuisse, & confessarij sui consilijs parentem, inimico iniuriam omnem condonasse, quare confessione peracta, & poenitentia & absolutione accepta, templum ingressum esse, & diuinissimum Christi corpus in sacrificio Missae sine difficultate vlla & obstaculo conspexisse: & in gratiarum actionem se ob singulare hoc beneficium, & alia, quae creaturis suis mirabiliter donare, Deum Opt. Maximum benedixisse, & exinde benedicendo saturari non potuisse.

CAPVT XV.

De iudiciis temerariis, in quo illorum malitia & grauitas sita sit, declaratur.

Rom. 14. 10. **T**V autem, ait Apostolus, quid iudicis fratrem tuum, aut quare spernis fratrem tuum? Inter reliquas tentationes, quibus daemones, boni nostri aduersarius, nos oppugnare solet, non postrema est illa, qua nos ad sinistra iudicia & suspiciones malignas aduersum fratres nostros concipiendas sollicitat, vt quam de illis opinionem bonam & aestimationem concepimus, nobis auferendo, simul etiam ipsum amorem & charitatem fraternam eripiat, aut in ea nos saltem in tepefcere & refrigescere faciat. Vnde nostrum est, tentationi huic qua possumus contentione resistere, eamque vt grauem ducere, quod in primario quodam membro, caritate

iniquam, nos laedere conetur. Vnde monet Augustinus, *Pro omnibus cauenda est suspicio, qua est amicitiae venenum, sic est, si est caritas, fraternum amorem & charitatem tuam, integramque conseruare velis, ante omnia cauendum ne quem temere iudices, aut prauam de aliquo suspensionem concipias: haec namque charitatis pestis exitiosissima est.* S. Bonauentura porro, ita eam describit, *Oculca pestis, sed grauissima, qua Deum fugat, & fraternam caritatem lacerat.*

Vitijs huius malitia & grauitas in consistit, quod sui ipsius iudicio quis proximum infamet, ob leuia quaedam & nullius momenti iudicia eum contemnendo & vilipendendo, & vilem contemtumque ei in corde suo locum assignando. In quo profecto non mediocrem fratri suo iniuriam & contumeliam irrogat: eo vero maior haec futura culpa est, quo res, circa quam ipsum diiudicat, grauior erit, & iudicia minus euidentia. Culpa porro huius grauitas ex alia simili colligetur. Si fratris tui nomen & famam apud alium laederes, ita vt hic bonam, quam de eo opinionem conceperat aestimationemque, exueret, & ipsum qua posset in super contumelijs afficeret, clarum est maximum quoddam id peccatum fore: eandem autem tu illi iniuriam facis, dum sine causa, nec sufficientibus ad hoc vrgentibus iudicijs, aestimationem & bonam opinionem, quam de ipso habebas, eripis: tanti quippe fratri tuo est se apud te bene audire & aestimari, quanti si apud alium quemlibet. Arque inde quiuis facile perspiciet, quantum hoc pacto fratri suo iniuriam & malum inferat. An non graue tibi foret, si quis te nulla sufficienti ad hoc causa data, vt talem duceret? Eandem autem tu alteri iniuriam inferes, dum eum apud te talem esse iudicas. Secundum te ipsum & animum tuum, eum metire: haec namque charitatis erga proximum, nec non iustitiae omnis mensura est & norma.

Notandum hoc loco est, aliud esse a temerarijs iudicijs, tantari, aliud vero ab

Iudicium temerarium aequiualeat detractioni,

eorum-

*Tentari &
consentire
differt.*

eorūdem tentatione vinci: sicut & in alia-
rum materiārum tentationibus dicere so-
lemus: siquidem aliud est, ad inhonestā &
illicitā tentari, aliud vinci, & obscenis
tentationibus consentire. Vt enim primū
nullum malum continet, sed secundum:
ita nec hac in materia malum est a cogi-
tationibus ad temere de alio iudicandum
impellentibus diuexari; quamquam lon-
ge melius foret, tanta nos erga fratres car-
itate & amore ferri, tanti eos aestimare, tā
etiam bene propria delicta agnoscere, vt
de alienis respiciendis, inque animo vol-
uendis ne cogitemus quidem. Denique,
vt S. Bernardus ait, *Nō nocet sensus, vbi non
est consensus*: at vbi consensus adest & ho-
mo a tentatione vicitur, tūc demum cul-
pa fit. Pari modo tum quis a temerariōrū
iudiciorum tentatione vinci dicendus
est, quando iisdem consentit, itaque se rē
habere firmiter sibi persuadet; & aestima-
tionem & reputationem quam de fratre
suo habebat, propterea exiit, eumq; mi-
noris facit, iuxta superiora Apostoli ver-
ba. Quare, quando cōfessionem instruet,
non est necesse dicat, temeraria sibi de fra-
tre iudicia occurrisse, sed quod iisdem cō-
sensum præbuerit, & ab illa tentatione
superatus fuerit.

*Iudicium te-
mere immolat
Dei iurisdi-
ctionem.*

Commonēt hoc loco Theologi, quam
diligentissime hominem cauere debere,
ne quod de proximo sibi occurrit iudi-
cium, aut mala suspicio, alteri cuiquam id
reuelat, ne forte in causa sit, ne & ille idē
de proximo iudicium ac suspensionem cō-
cipiat, vel in ea quæ fortasse illi ante oc-
currerat, confirmetur. Tam praua siqui-
dem nostra in malum inclinatio est, vt fa-
cilius ac citius de alio credamus malum
quam bonum. Necnon, hominem inter
confitendum videre debere, ne eum, cō-
tra quem huiusmodi iudicium formauit,
vti nec eum qui sibi propter hoc vel illud
offendiculus fuit, confessario aperiat; ne
& hic propterea malam aliquam suspi-
cionem cōcipiat, vel saltem minoris eum
aestimēt. Ad hoc scilicet nos circumspectos
& sollicitos Doctores & sancti Patres esse
volunt in honore & proximi fama con-

seruanda: & tu ob leuia & tenuia quædam
iudicia, aestimationem illam & reputatio-
nem illam & reputationem, quam apud
te habebat, & cuius apud omnes habenda
naturale quoddam ius habet, quam-
diu opera eius contrarium euidenter nō
ostendent, illi adimere cupis.

Præter iniuriam illam & malum, quod
hac ratione quis proximo infert, aliam
insuper vitium hoc malitiam & grauem
in Deum iniuriam continet: quod nimi-
rum iurisdictionem & iudicium, quod
Deo proprium sit, sibi arroget, longe se-
cus ac redemptor apud Euāgelistam præ-
scripsit: *Nolite, inquit, iudicare. & non tu
dicabimini; nolite condemnare, & non con-
demnabimini*. Temeraria hic iudicia à
Domino vetari Augustinus ait, qualia
sunt, cordis intentionem, aliaque incerta
& occulta animi arcana diiudicare: quod
causæ huius cognitionem sibi soli
Deus reseruarit, propterea nos temere e-
ius excusationi vetat ingerere. Particulari-
us vero id ipsum declarat Apostolus, ad
Romanos scribens: *Tu quis es qui iudicas
alienum seruum?* iudicare namque aclus
est superioris: hic autem homo tuus sub-
ditus non est, herum habet, Dominum
inquam cœli, cui *stat aut cadit*: illi itaque
eum iudicandum committit, & tu Dei iurisdictionem
vsurpare noli. *Itaque nolite
ante tempus iudicare, quoad usque veniat
Dominus, qui & illuminabit abscondita re-
barum, & manifestabit consilia cordium: &
tunc laus erit unicuique à Domino*. Hanc
Apostolus rationem dat, cur neminem
diiudicare debeamus; quia scilicet occultæ
& incertæ sunt causæ quæ ad Dei tri-
bunal pertinent. quocirca qui id genus
causis diiudicandis sese immiscet, Dei
iurisdictionem & iudicium sibi vsur-
pat.

Quidam de præcis illis monachis, cum
ob iudicia quædam incerta quæ viderat
vel audierat, male de alio monacho iudi-
casset, statim de cœlo vocem delapsam
audit, quæ diceret, Homines iudicium
meum sibi assumpserunt, inque alicuiam
iurisdictionem inuolarunt. Si autem
tem

tam nos, quam sancti ita de illis censent
rebus, quæ aliquam etiam mali speciem
habent & apparentiam; quid dicendū de
iis, qui & ea quæ ex se bona sunt, in malā
partem interpellantur, ea mala intentione
& ob respectus aliquos humanos fieri
asserentes? Quod qui faciūt, ii multo magis
iurisdictionem ac iudicium Dei vsurpāt,
cum etiam intra humanorum cordium
adyta penetrare & occultas intentiones
& cogitationes (quod Dei proprium est)
iudicare velint. S. Iacobus ait, *Falsi
sunt iudices cogitationum iniquarum.* Salo-
mon vero eos velut ariolos ac diuinatores
fieri velle docet, iudicantes quod nesciunt,
& scire non valent. *In similitudinem
arioli & coniectoris astringas quod i-
gnoras.*

CAPVT XVI.

*Recensentur causa ac radices, è quibus
temeraria iudicia pullulant, &
eorundem remedia proponuntur.*

PRIMA, è qua temeraria iudicia enasci
confluuerunt radix est, ea, quæ simul
& omnium malorum & peccatorum est
origo, superbia scilicet; è qua etsi reliqua
mala pullulent, hoc tamen ante alia. Bo-
nauentura rem hic notet consideratione
dignissimam: nempe eos qui se vt spiritua-
les habent, magis ad alios diiudicandos
& sugillandos tentari solere; adeo vt im-
plere velle videantur, quod alio in sen-
su olim dixit Apostolus, *Spiritalis au-
tem iudicat omnia.* Dona quædam Dei in
se videre sibi videntur, ob quæ cum hu-
miliores esse deberent, in iisdem magis
euanescent, putant seque; se esse aliquid, in
sui comparatione alios parui faciunt, dū
eos vel minus recollectos, vel ob rerum
occupationem exteriorum distractiores
& magis diuisos arbitrantur. Inde porro
quidam in iis spiritus nascitur, qui, dum
vitam aliorum reformare & corrigere cupit,
sui ipsius obliuiscitur. Sancti porro Pa-
tres docent, simplicitatem humilitatis ef-

Rodriguez exercit. pars 1.

se filiam; quia verus humilis oculos aper-
tos tantum habet ad sua ipsius delicta no-
tanda, clausos vero ad aliena; & tam mul-
ta semper in se notanda & plangenda in-
uenit, vt nec oculos, nec cogitationes ad
alienas imperfectiones respiciendas cō-
uertere possit. Vnde si quis vere humilis
foret, quā longissime ab id genus iudiciis
abesset. Atque ideo sancti remedium hoc,
velut tam ad hanc rem, quā ad alias plures
efficacissimum suggerunt, vt nimirum o-
culos nostros non aliter apertos habeamus,
quā ad propria delicta respicienda
(*vt sciam quid desit mihi*) clausos vero ad
aliena obseruanda: neque de hypocrytarū
illo numero simus, quos Redemptor in Eu-
angelio festucā asserit in oculo vicini sui
videre, trabem autem in proprio cernere
non posse. *Quid autem, inquit, vides festu-
cam in oculo fratris tui, & trabem in oculo
tuo non vides?* Oculos quippe semper in
proprias imperfectiones defixos habere,
magna bona & commoda adfert, humili-
tatem inquam, confusionem, timorē Dei
recollectionem animi, magnam denique
pacem & mentis quietem: vt alienos defe-
ctus intueri, ingentia mala parit & incō-
moda; puta superbiam, temeraria iudicia,
indignationem erga fratrem meum, eius-
dem quoque vilipendium, inquietem
conscientiæ, zelum indiscretum, aliaque
eiusmodi animum turbare nata. Si quem
autem interdum in proximo defectum
vides, ita eum a te videri debere sancti a-
iunt, vt fructum inde tibi aliquem capias.
In signem ad hoc modum nos docet San-
ctus Bonauentura: Si quando, inquit,
in fratre tuo aliquid quod displiceat no-
tabis, ante, quam eum diiudices, oculis
in interiora tua conuersis dispice num-
quid in te sit quod reprehensionem me-
reatur: si quid ergo huiusmodi in te
inueneris, sententiam aduersus tei-
psum pronuncia, & cuius rei alium
condemnare volebas, eius te poti-
us condemna, ac dic cum Propheta re-
gio, *Ego sum qui peccauit, ego inique egi.*
ego iniquus sum ac peruersus, nec dignus
qui terram osculer, quam frater meus
cal-

*Simplicitas
humilitatis
sua.*

Psal. 38. 5.

Matth. 7. 3.

*Propria de-
fectus consi-
dera alienis
neglige.*

*In regul. Nou.
c. 12.*

*I. modus te-
merarium iu-
dicium expu-
gnandi.*

*Antequam
alium arguas
teipsum prius
excute.*

2. Reg. 24. 17.

S cal-

caleat, & ego eum diiudicare audeam? quid est autem, quod in fratre meo noto, comparatum ei quod in me vere esse scio?

Alium huius rei modum assignat Sanctus Bernardus, & eum in primis etiam practicabilem. *Cum vides, inquit, aliquid in alio, quod tibi displicet, statim vide si hoc est in te, & ipsum abscinde. Si vero videt aliquid quod tibi placet, quamprimum etiam vide si hoc est in te, & si est, tene, & si non est, assume, & acquirere stude.* Atque hoc modo fiet, ut omni ex reflectum simus aliquem capturi.

informat. honest. vita in documento ubi addito.

2. modus. Mala proximi vita, bona amulare.

2. 2. q. 60. art. 3.

Ecc. 10. 3. 2. Radix.

Temere iudicant eadem vitio solet esse obnoxii.

Rom. 12. 1.

Omnia munda mundis.

4. 4. 26.

Alias horum iudiciorum radices assignat S. Thomas. Tradit quippe interdum ea ex corde maligno & virulento enasci, & prout quis quid fecerit, vel fecisset, ita alios quoslibet diiudicare solere: iuxta illam Sapientis gnomen, *stultus in via ambulans, cum ipse insipiens sit, omnes stultos aestimat*, id est, ut vulgari nostro dicitur adagio, Fur quoslibet esse sibi putat similes. Sicut, dum quis ceruleum vitrum diaphanum oculis admouet, quæcumque videt, carulea se videre putat; si vero rubeum rubea: si malo & imperfecto omnia videtur esse mala, omniaque sinistram ipse in parte interpretatur, eo quod trans vitium, eadem qualitate referens ea perspicit. quia enim ipse ea ita facit, & eo sine & intentione, credit & alios ita & eadem intentione facere. Egregie itaque in hos quadrat illud Apostoli: *In quo iudicas alterum te ipsum condemnas. eadem enim agis qua iudicas.* Qui autem bonus est & sincerus, semper in meliorem partem omnia accipit, et si alioquin argumeta & meliora non desint, quæ rem dubiam reddant; in deteriolem vero partem ea interpretari, malitiam redolet. Quemadmodum ait S. Dorotheus, qui bonæ complexionis & stomachi est, cibum quantumlibet malum in bonam substantiam conuertit, & contra, qui carhexia laborat & valetudinarius est, alimenta bona in vitrosos humores transire facit: ita quicumque bonam animam habet, & virtuti deditus est, omnia in bonum interpretatur, qui vero virtutis cultor non

est, in noxium humorem cuncta cumulat, omnia in malum accipiendo.

Addunt his insuper Patres, quamuis etiam id quod videtur aperte malum esset (quamquam peccatum non sit, ut malum tenere, quod constat tale esse) insignis virtutis ac perfectionis signum daturum eum, qui proximum quantum potuerit, excusare conabitur. Vnde S. Bernardus, *Excusa intentionem, si opus non potes, puta ignorantiam, puta subreptionem & obliuionem naturalem, puta casum, & subitum primæ uue motum.* Sane si proximum amaremus sicut nos ipsos, & cum sicut alterum me (amicus enim est alter ego) intueremur, eius excusandi modi & rationes minime deessent. Quæ autem homo se excusat, quam se propugnat, quæ culpas suas imminuit & purgat! Eodè profertur modo cum proximo ageremus. si cû vt nosmetipsos diligeremus. Cum autem error ita euidentis & culpabilis est, ut nullus sit excusationi locus, cogita euidentissimam peccandi occasione oblatam, & tentationem à qua oppugnatus fuit, fuisse grauissimam, & intra remetipsum dicit, Si hæc tentatio tam acriter & vehementer me impetiuisset, quæ hunc impetiuisset, si ite diabolo, qui tentauit, tanta tentandi mei potestas daretur, quanta er est ad hunc tentandû data, quæ Deus bono grauiter ac turpiter impetiuisset! B. P. N. Ignarius si quid uideret, quod tam euidenter & clare esset malû, ut excusationi non posset esse locus, nec ulli pariter purgationi effugiû, iudicium suum suspendebat, & ad sacram Scripturâ colligiens, dicebat, *Nolite ante tempus iudicare, nec non illud Domini ad Samuelem, Deus in me inuenit, renes & cor;* denique illud Apostoli *Domino suo quisque stas aut cadit.*

Aliam, eamque non postremam, huius vitii radicem dans S. Thomas, hinc saepe ait temerario iudicio enasci. quod quis ab eo quem ita iudicat, animo sit alioiore, ei inuideat aut amuletur. Hæc namque vehementer ipsum inclinant, ut omnia quæ alter agit, mala esse iudicet, eaque obleuissima etiã indicia ac signa, in deteriore partem interpretetur: quia vnusquisque

facilliter credit quod appetit. Id è contra-
rio clarus patebit: quando enim quis ali-
quò magno amore profecquitur statim v-
numera quæ agit, bona ei & laudabilia vi-
dentur, & tantu abest, vt ea in malâ partè
accipiat, vel interpretetur, etsi alioquin
talia esse reuera videat, vt potius excuset
& imminuat, nã *caritas non cogitat malum.*

Vnus è itè defectus, vna eademq; iudicia,
alia producunt circa eũ quæ amas, & alia
circa eũ a quo alienior es, iudicia. Quoti-
die sane id experiri est, nẽpe opera huius
tibi displicere & insulsa videri & licet ille
forte plura & deteriora faciat, iis tamẽ te
non offendi, sed leui oculo ea pertransire.

Vtrumq; benedixit Sapiens, *Odiũ suscitatur*
ritas, & è cõtra *vniversa delicta operit cha-*
ritas: itaq; nõ nisi è defectu amoris teme-
rarium iudicium sequitur. Inde quoq; cõ-
tingit, vt, id etiam quod delictum nõ est,
sepe numero nobis in fratre nostro displic-
ceat, ipsius inquam gestus, sermones, dis-
cursus, procedendi modus: quin id etiam
interdũ quod virtuosum est ac laudabile.

Vnde cõsequitur, sicut simplicitas ad mu-
tuam caritatẽ conseruandam periculum
confert, ita etiam caritatem maxime iu-
uare, vt inuicem colatur simplicitas. Hæc
quippe due virtutes, ceu amabiles qdã so-
tores, sibi inuicẽ cõnexæ sunt & cõiunctæ.

Non parum quoq; ad hoc nos iuuabit,
ipsam diaboli astutiam & malitiam atten-
to considerare, vt qui nescio quas ob re-
culas, quæ aliquando vitiose nõ sunt, aut
si vitia sint, tam leuia sunt, vt id genus de-
fectib. homines carere haud queant fra-
trum æstimationem, ac consequenter amo-
rem in cordibus nostris extinguere
contẽdat: nullus quippe viuir homo, qui
non aliqua peccata & nauos veniales ha-
beat. *Si dixerimus*, inquit Ioãnes in Cano-
nica sua, *quoniam peccatum non habemus,*
ipsi nos seducimus, & veritas in nobis non est.
Et, *Septies*: id est sæpius, *in die cadere iustũ*
testatur Salomon, nec tamen propterea
desinere esse iustum. Non est igitur æquũ,
vt, ob quod quis non desinit esse iustus,
nec vel minimum gratiæ apicẽ deperdit,
propterea amicitia & gratia tua excidat.

Vetus siquidem caritatis amor nõ est vel-
ut aciculis annexus, nec inanibus palcis
mittitur, aut superstructus est sicut amici-
tiæ mundana, quæ ob leues aliquas ine-
ptias ac nugas vel quia amicum tuum eo
quo se dignum credebat, modo fauoreq;
non excepisti, dissoluuntur. Sed caritatis a-
mor in Deo, qui errare ac deficere nequit
fundatur. Hæc igitur Dei viscera & natu-
ralem conditionem imitemur, vtpote qui
non propterea minus nos amat ac com-
plectitur, quod delictis, imperfectionib.
& peccatis venialibus pleni sumus (vti re-
uera sumus) nec propter hæc amorem suũ
vel minimum imminuit. Tot in me defe-
ctus & imperfectiones patienter tolerat
Deus, & ego ne paruum quidem in fratre
meo defectum possum tolerare, quin statim
is mihi displiceat, fastidium generet,
& ei ob eundem indignor & succenseam.
In quo ostendis amorem tuum non pure
è caritate proficisci, nec in Deo fundatũ
esse: si enim purus is esset, sane quod Deo
non displicet, nec tibi displiceret aut tæ-
dium afferret nam quod hero & Domino
nostro non displicet, nefas est seruis eius
& famulis displiceat. Ipse Dei est filius, e-
iusq; intimus & dilectissimus. Si ergo illũ
Deus amet & magni faciat, rationi cõ-
taneum est, vt & tu illum ames & æstimes.

Charissimi si sic Deus dilexit nos, & nos de-
bemus alterutrum diligere.

1. Ioan. 4. 19.

Huc accedit quædam doctrina S. Gre-
gorii, quæ & omnium aliorum Patrũ est:
docent nimirum, Deum interdum mino-
ra quædam dona denegare iis, quibus a-
lia magna concedit, & ex alta ac secreta
dispensatione & prouidentia sua quasdã in
iis imperfectiones & defectus relinquere,
vt dum malam aliquam inclinationem,
passionem, & consuetudinẽ quam habet,
& quam penitus tollere nequeunt, & que
licet sæpius eam cauere proponant toties
recurrat, se tollere velle & debere vident;
semper humiliantur, & erubescãt, simulq;
intelligant quod minus maiora viribus &
matte suo facere possent, cum nemino-
ra quidem superare valeant. Adeo vt
quis vna ex parte magnas habere virtu-

Lib. 34. Mor.
e. 15. & in 4.
p. Pastor. in fi.
& lib. 3. Dial.
e. 14.

Magnis San-
ctis subinde
Deus relin-
quit paruos
defectus.

tes, ad magnæ perfectionis apicem peruenisse, imo & sanctus esse possit, ex altera vero aliquos defectus & imperfectiones habere, quas ad ipsius probationem & exercitium illi Deus reliquit, utque ob dona quæ habet ideo non superbe insoleseat sed in humilitate se conferuet.

Ex hætenus dictis igitur in rem nostrâ elicere debemus, non debere nos videlicet ullū, ob aliquot huiusmodi defectus, iudicare, aut minoris facere; neue nos quæ eisdem catere videamur, magni facere, aut cuiuspiam præferre. Meminerimus sententiæ illius S. Gregorii, quæ illum ait cum eo defectu perfectum, & te sine hoc imperfectum esse posse; ita fiet, ut vna ex parte humilitatem, & ex altera æstimationem atque amorem erga fratres conseruemus & foueamus, & ab illis propterea iudicandis, aut minoris faciendis caueamus.

CAPVT XVII.

Superiora exemplis variis confirmantur.

Vit. Pat.

Angelus temere iudicantem arguit.

Greg. lib. 3. dial. 6.

Abbas Isaac, ut in vitis Patrum refertur, cum quodam tempore solitudine, in qua degebat, ad quoddam Monasterium venisset, temere monachum, quendam iudicauit, eumque castigatione dignū censuit, quod parua in eo virtutis signa quædam obseruasset. Itaque cum deinde ad propriam cellam rediret, ad eius ostium stantem Angelum reperit, qui eum ingredi volentem impediabat. Causam rei huius rogatus Angelus, non alia ob causam missum se à Deo respondit, quam ut sibi Isaac diceret, vbi in locorum monachū illum, quem iam ante iudicarat & eodemnarat, eiecitur velle ac iuberet. Tū culpam suam agnoscens Abbas, veniam commissi petiit. Respondit Angelus, modo quidem hanc sibi à Domino condonatum, videret vero etiam atque etiam deinceps, ne cuius iudicem ageret, aut sententiam de quoquam proferreret, antequam Deus, qui vniuersalis est Iudex, iudicaret.

Cassius Episc. Narniensis, vir sanctimoniam vitam singulari, vultum & genas mire

rubentes habebat, quem cum Totila Gothorum Rex cerneret, eum violentū credidit, & à nimio vino rubedinē hanc procedere cōsuevit. Sed ecce statim ferui sui honorem Dominus cordi habens ac propugnās, quædam de feruis regis, cum inquit qui sceptrum regale ante eum gestabat, à maligno spiritu corripit, & in Regis & totius exercitus conspectu horredis modis torqueri permittit. Energumenum ergo ad Cassium deferri imperat: qui cum diabolum oratione ad Deum fusa, & signo crucis super eum efformato pepulisset sententiam & iudicium suum Rex illico mutauit, & pluris quam ante Cassium fecit, inque maiori veneratione habuit.

In vitis Patrum duos fuisse monachos scribitur, sanctitate & fraterno amore præstantes: quibus hunc Dominus fauorē fecerat, ut alter in alterius anima Dei gratiam, signo aliquo visibili, quod tamen scripto ibi non proditur, notaret. Horum alteruter summo mane cella egressus, incidit in monachum manducantem: quo viso, vltius non examinans, an vllā legitimum is tam matutine comedendi causam necessitatemue haberet, petiit ab eo Cur tam intempestiue comedis frater, cum hodie feria sexta sit in quo eum peccare & male agere putabat. Ergo ad cellam reuersus ut fuit, contristatus est socius, quod solitum gratiæ diuinæ argumentum ac signum in eo non videret, & ait, Quid fecisti frater, postquam hinc egressus es? Negauit alter quidquā se mali (quantum quidem sciret) commississe. Tum socius, forte aliquod verbum inutile & otiosum locutus es? Exinde dictorum indicatorumque in alio monachō recordatus, rem ei omnem ex ordine narrauit: quo circa ambo, culpam hanc expiaturi, duas continuo hebdomadas ieiunarunt, quibus exactis, solitum in socio socius diuinæ gratiæ indicium rursus notauit.

Mirabilem hac de re visionem tra-
ter Leo, vnus de primis Sancti Francisci
sociis, sibi à Domino oblatam vi-
dit. Apparere illi multi fratres Mi-
nores,

Demerit
causam
ripit.

Quali re-
spondentes
eius qui an-
tia in hunc
partem ex-
plicit.

D. 16.

Sig-
na
tem-
cam.

In

Cap. 11.

Mi-
nores,

nores agminatim procedentes, splendore & lumine miro coruscantes; inter quos vnus, cæteris luminosior & gloriosior, eminere visus est, utpote cuius ex oculis radii, solaribus clariore & fulgentiores, promicabant, tanta scilicet claritatis, ut in eos ipse defigere obtutum non valeret. Percunctatus Leo, Equus frater ille esset tam lucidos & fulgidos oculos habens, intellexit esse Bernardum de Quintavalle, primum S. Francisci socium: luminis autem & fulgoris huius insoliti non aliam causam esse, quam quod, dum viueret ea quæ in aliis notabat, in meliorem partem semper interpretaretur, atque adeo omnes se vno meliores dignioresque æstimaret. Nam si quem mendicum & vili veste tectum videret, semper dicebat, Patientius hi paupertatem tolerant quam tu, & non aliter eos intuebatur, quam si paupertatem illam sponte amplecterentur, & studio ambirent. Si quos autem diuites & splendide vestitos conspiceretur, magna quadam animi compunctione sibi dicebat, Hi forsitan ad vanam vestium gloriam declinandam, inferne cilicium gestant, ac carnem suam in abscondito castigant, etsi alioquin exterius pretiosas vestes gestent; propterea fieri potest ut te meliores sint. Propter illam autem oculorum simplicitatem, hanc eorundem claritatem in compensationem illi datam esse. Hoc nos exemplum sequamur & imitemur oportet. Quamobrem bene S. Dorotheus consulit ut dum alterius cellam subimus, omniaque in composita & male disposita videmus, ipsum quoque fratrem sordidulum utcumque, statim intra nos ipsos dicamus, O beatum ac ter felicem fratrem illum, qui, quod totus in Deum absorptus sit, hinc de exterioribus his parum sollicitus est; cum autem bene eum compositum & nitidum, dicamus, Exteriora hæc composita interioris nitoris ac munditici signum sunt.

S. Franciscus, uti iisdem Chronicis scriptum proditur, cum per Italiam Evangelizans discurreret, incidit per viam

in hominem paupertate & morbis grauatissimum, cuius miseria cum compassionem tangeretur, verbis misericordiam mire spirantibus, de hominis huius pauperie ac morbis cum socio loqui cepit. Sed cum socius diceret, Vere quidem frater, magna mendicus hic premi paupertate videtur, ac fortasse desiderio & cupiditate opulentior est omnibus hic in terris viuentibus, asperius cum Franciscus ob temerarium hoc iudicium coarguit, dicens, Frater, si meus esse socius & sectator velis, pœnitentiam, quam tibi ob hanc quam in proximum tuum noxam committis, iniungam, æqua mente suscipias necesse est. Cum magna se frater ille ad quamlibet pœnitentiam suscipiendam humilitate promptitudine, delictique agnitione obtulisset, iniunxit ei Franciscus, ut vestes exueret, nudumque se ad mendici illius pedes abiciens, in illum se murmurando obloquendoque; palam deliquisse confiteretur, veniam commissi rogaret, denique ut sibi propitium precibus redderet, supplex peteret. Quæ pii Patris pœnitentiam statim quam exactissime socius adimpleuit.

Idem Franciscus (ut ibidem refertur) eum ob frequentes & assiduas lacrymas oculorum in ualitudinem contraxisset, ut prope cæcutiret, F. Bernardum adire statuit, ut pio illius de rebus diuinis sermone aliquantulum in sua ægritudine recrearetur (habebat is namque singulare quoddam de Deo rebusque diuinioribus loquendi talentum, atque ideo sæpe numero noctes integras ambo de rebus spiritualibus ac cœlestibus sermones magna animarum utrimque voluptate misccebant). Itaque cum Bernardi cellam (quam in monte quodam ab hominum consortio remotissimo ipse sibi pararat) Franciscus attigisset, & Bernardus in contemplationem abreptus esset, vir sanctus ei iam vicinior, inclamauit dicens, Frater Bernarde egredere ad cœco huic loquendum. Sed, quia totus in Deum mente absorptus erat, nihil audiebat, nec vllum viro sancto verbum reddebat.

S ; Quam-

Pœnitentia
temere iudicanti.

Cap. 75.

Quamobrem paulisper subsistens Franciscus denuo clamauit, Frater Bernarde tuo misellum hunc cœcum alloquio consolare. Sed quod Bernardus nihil responderet, Franciscus recessit tristior, ac secum murmurans, quod toties inclamatus Bernardus, nihil dum respondere sibi voluisset. Dum ergo per viam quasi de irrogata iniuria conquerens turbatur, aliquantulum ab socio sese diuelens, ad orandum se componit, secum animo voluens, quid causa, cur sibi vocanti toties Bernardus non responderet: & ecce vox de cœlo delapsa eum reprehendit, & ait, Quid turbaris homuncio? Equumne videtur, vt propter creaturam Deum suum homo relinquit? Frater Bernardus, dum à te inclareretur, mecum agebat, & non secum: atque ideo ad te venire minime poterat, nec verbum tibi respondere, eo quod te vocantem non audiret. Extemplo ergo humilis Franciscus ad Bernardum rediit sese propter temerariam illam cogitationem apud illum accusaturus, & pœnitentiam, quam is idcirco iniungeret, accepturus. Quem cum iam ab oratione surrexisse aduertit, ad illius se pedes supplex abiecit, suam culpam confitens, & quibus à Deo verbis reprehensus esset, declarans: simul etiam illi in virtute obedientiæ iniunxit, vt ad expiationem criminis id sibi faceret, quod ei præscripturus esset. Sed veritus & suspicatus Bernardus ne quid sibi quod in extremam sui ipsius humilitatem tenderet, imperandum iniungeret (sicut illi ad sui ipsius despicientiam, vilipendium, & castigationem facere solenne erat) rationes aliquas depromens, quibus hoc à se onus satagebat amoliri, dicebat, Paratus equidem sum, Pater, facere quod ipse mihi mandaris, modo vicissim ipsum te acturum pollicear, quod ego tibi iniunxero, accepit conditionem S. Pater, vt qui ad obediendum esset quam ad imperandum promptior. Tum Franciscus, In virtute sanctæ obedientiæ, ait, ad præsumptionis meæ castigationem tibi mando, vt

pedum tuorum vnum super mei in terram prostrati fauces ponas, alterum vero ori meo superponas, idque tertio, guttur simul & os meum pede inter transeundum premendo; talia insuper verba addes; quæ ego promereor, hæc scilicet; Hic humi prouolutus esto, scelesti filii Petri Bernardoni: vndenam tanta tibi accessit modo superbia, cum tam vilis sis & abiectus? His auditis Bernardus, hæsit anceps, ambigens facturuse id esset nec ne: sed quia id obedientiæ iniunxerat, ac ne sanctum Patrem contristaret, quam potuit maxima reuerentia ipsum executus est. Quo facto demum dixit Franciscus, Iam tu in virtute sanctæ obedientiæ mihi impera, quid à me fieri velis. Tum Bernardus In virtute sanctæ obedientiæ tibi mando, vt, quotiescumque apud inuicem versabimur, meos defectus quam acerrime coarguas. Hoc Franciscus grauiter audit, quod Bernardum, ob insignem sanctimoniam, magna in veneratione haberet: atque inde factum vt rarius postea cum adiret, ne animam tam sanctam ex pacto reprehendere cogereetur; sed cum illum autinuiseret, aut aliquid de Deo audiretur adiret, quam poterat breuissime se ab illo expediret.

Cum Sacerdos quidam de Ecclesia Abbatem Arsenium agrorum adisset, eum in molliori stragulo iacentem, caput autem in molle cervicali reclinantem inuenit. Vna autem cum Sacerdote senex quidam monachus venerat, qui cum Arsenio in statu vidit, offendi & scandalizari cepit, nimis quam delicatum cubile id esse cogitans ei, quem vulgo omnes vt sanctum suspiciebant, nesciens quis vir esset Arsenius. Tum Sacerdos (qui erat vir prudens) senem ab turba paululum semotum, sic compellere cepit, Dic mihi, obsecro Pater, quis esses, & quod vitæ genus sectaretis, antequam monachus fieres? Admodum pauperem fuisse confessus est, nec quidquam rei, suppellectilis, aut census habuisse, vnde viueret. Subintulit tum sacerdos, Notis autem

Cestian. lib. 5. de instrum. reuocant. c. 10.

Sua quæ in alio iudicant in eadem ipsi libent.

Per se dicitur.

autem Arsenium, antequam monachicum institutum iniret, virum deliciis affuetum, magnæque authoritatis, Principam adhuc Pædagogum ac curatorem, & eius in familia autum vilissimum fuisse. Iam vero vide, an magne re-
 si is vir, qui omnia hæc generose contempserit, & ad istam humilitatem & paupertatem se abiecit, qui in lautis est deliciis & splendoribus educatus, iam senio exhaustus & morbo oppressus, molli panno supercubet & cervicali? Quo audito, senex confusus obmutuit.

Abbas Machates apud Cassianum docens temerarium iudicium esse deuitandum, de seipso commemorabat, in tribus se olim rebus alios iudicasse. Prima hæc erat, quod, cum monachis quibusdam permolestus quidam in ore tumor natus esset, & ii, ut ab eo dolore liberarentur, eum sibi tolli & incidi tumorem iuberent, hoc ipse imperfectionem parvamque mortificationem sapere censeret. Secunda, cum alii à vitæ, quam profitebantur, austeritate non nihil remittentes, in inuoluntate corporis stragulo è pilis capillis contexto, & melote aut incubarent, aut regerentur; id ipse ut nimis delicatum, & rigori monastico contrarium carperet. Tertia, quod cum sæcularis pia quadam intentione benedictum à monachis oleum peterent, & illud hi benedicerent, petentibusque darent; id ipse magnam præsumptionem redolere, qua sanctitatis opinionem aucuparentur, existimaret. Fatetur autem de se ipse, ob malas has suspiciones, Deo permittente, factum, ut in tria hæc ipse etiam incidere, ac fecisse se quod in aliis culpabat. Innotatum est enim & ipsius ori tuber, præ cuius dolore & molestia, superioribus ita iubentibus, ipsum etiam tolli & incidi curare coactus est: deinde quod & ipse id genus straguli in eadem inuoluntate adhibuerit: demum quod magna sæcularium importunitate & instantia victus, benedictum iis etiam ipse oleum dedidit. Quare monet omnes suo ut exemplo sapiant, & timeant, & ab hoc sibi vitio

caueant, certo in id eos prolapsuros asserens, quod in aliis ante suggillasset, uti sibi contigit.

Anastasius Sinaita, qui sextæ Synodi tempore floruit, suo in Monasterio (erat id in monte Sina) monachum fuisse refert, qui quod rebus communibus, puta choro, ieiuniis, disciplinis sumedis, aliisque id genus rebus, non pro eo ac oporteret vacaret, vulgo non vsque adeo bonus ac feruens Religiosus habebatur. Sed hic cum morti iam proximus esset, videre cepit & lætari. Reprehendit eum Anastasius dicens, Quid ridere in morte monachum, qui tam negligenter ac remisse vixit? Tum monachus, Nemireris, Pater, quia misit mihi Angelum Dominus, qui me saluandum promisit, ut promissum eius adimpleretur quo spondet, Nolite iudicare, & non iudicabimini; dimittite & dimittimini. Et esto verum sit, rebus me communibus non qua oportuit diligentia attendisse, partim ob negligentiam, partim ob corporis infirmitatem; æquanimitè tamen ferebam quod male ab aliis haberet, & ex corde iis omnem iniuriam remittens, adeo neminem iudicabam, ut, quidquid aut dicerent aut facerent, in bonam partem sumerem. Atque hæc risus & exultationis meæ causa est.

Noli iudicare & saluaberis.

Luc. 6. 37.

CAPVT XVIII.

Alia vnionis & amicitia non bonæ genera adferuntur.

HACTENVS de bona & spirituali vnione & amore locuti sumus; iam de triplici vnione & amore non bono, neu spirituali, sed malo, & noxio agemus. S. Basilius in Constitutionibus monasticis bonos Religiosos mira quidem inter se caritate & vnione coniunctos viuere debere ait; ita tamen, ut nulla sit inter eos particularis amicitia, propensio, vel affectio, duobus aut tribus inter se singularem quandam ab aliis familiaritatem ac societatem inuentibus: illa enim non caritas, sed diuisio foret & seditio etsi alioquin,

Cap. 30.

Serm. 1. de
instit. mon.

alioquin id genus amicitiae bona & sancto sine infirmitate videantur. Et alio loco ad singulariora descendens, ait, *Quod si quis inuentus fuerit, qui maiori quadam animi propensione monachum fratrem vel propinquum, vel alium quemuis de causa videatur diligere, hunc castigare oportebit, ut iniuriam publica caritati.* Cuius rei rationem assignat tum illo loco, tum sermone proxime sequenti, quomodo scilicet in vniuersam congregationem iniurius sit; *Qui enim, inquit, aliquem magis quam ceteros diligit, is quod non perfecte ceteros diligit, de seipso iudicio est;* quia non tantum hos amat, quantum illum; atque ita reliquos offendit, & toti communitati iniuriam facit. Si porro vel in vnum solum offendere, tam graue sit, vt apud Prophetam Deus eum qui id facit, oculi sui pupillam dicat tangere, quid erit ergo, si quis in totam communitatem, & talem quidem communitatem offendat?

Zachar. 2. 8.

Vnde serio Religiosos ibi Basilius commonet ne vnum plus alio diligant, & particulari in hunc, & non in illum amore ferantur, ne quem sic offendant aut laedant, *nemini dantes ullam offensionem,* inquit Apostolus: sed communi quodam & generali amore caritateque erga omnes promiscue afficiantur, imitando scilicet Dei nostri bonitatem & caritatem,

1. Cor. 6. 3.

sed in illum amore ferantur, ne quem sic offendant aut laedant, *nemini dantes ullam offensionem,* inquit Apostolus: sed communi quodam & generali amore caritateque erga omnes promiscue afficiantur, imitando scilicet Dei nostri bonitatem & caritatem,

Matt. 5. 25.

solem suum oriri facientis super bonos & malos, & pluentis super iustos & iniustos. Has autem particulares amicitias in Religione magnum esse ait aemulationum ac suspitionum, quin & odiorum & inimicitiarum seminarium, atque adeo causam cur variae in domo diuisiones, factiones, & distractiones in partes orientur, quae Religionis pestes sunt & exercitium. In his quippe conuenticulis hic suas aperit tentationes, sua ille iudicia & opiniones; nonnemo querelas depromit, alius alia secreta reuelat, quae silentio inuolui melius foret; in his audire est murmurationes ac detractiones; hic vnus alterius mores depingit, vt ne quidem interdum superiori parcat, hic quoque vnus imperfectiones ad alium occulto quodam

Mala familiaritatis priuata.

contagio deriuantur, vt intra paucos dies quidquid primus in se mali habebat, alius imbibisse se comperiat. Haec denique familiaritates in causa sunt, cuius multae Regulae infringantur, & multa quis non facienda faciat, vt amico ac socio suo assimiletur, vti re ipsa suo malo comperiunt ii, qui huiusmodi amicitias sectantur.

De illis item amicitias & familiaritatibus agens S. Ephrem, haud exiguum eas animae detrimentum ait inferre: vnde nostrum est remis ac velis eas fugere, & ab iis quam maxime abstinere: hoc velut fundamentum praesupponendo, non esse hic in Religione particulares amicos per familiaritates & singularitates aliquas, quae vniuersae communitati noxae esse queant, colendos. Amicitia siquidem nostra sit oportet spiritualis, non in carne & sanguine, non in conuersatione & familiaritate, non in aliis quibusdam titulis & fundamentis humanis, sed in solo Deo Opt. Max. qui omnia simul complectitur, fundata: proinde pari quodam erga singulos & omnes amore ferri debemus, tamquam erga Dei filios, & fratres Christi. Ne sinamus, obsecro, eorum nostrum ab aliqua creatura, sed a solo Deo, occupari, & captiuum detineri.

Frater Ioannes Lucensis, vt in Chronicis Minoritarum proditur, conuersationes & familiaritates aliorum studiose subterfugebat ac declinabat: de quo cum quidam de amicis eius, qui e familiaritate eius aliquem capere fructum gestiebat, quadam vice conquereretur ac diceret, cur tam parum coleret conuersationem & familiaritatem illorum, qui tam intime erga se afficerentur? Tu id bono & commodo facto, respondit: quo enim Deo ero coniunctior & vnitior, eo futurus vtilior sum iis qui meam amicitiam ambiunt: vestrae vero haec amicitiales amicitiae aliquo modo me a Deo disiungunt ac separant, itaque tam vobis, quam mihi ob-

3. p. 11

6. 49.

1. Cor. 1. 1.

CAPVT

CAPVT XIX.

De altero amicitiarum & vnionum non bonarum genere.

EST & aliud amicitiarum particularium genus, à superiori quidem illo differens (quia alium hæc finem spectant) non minus tamen communitati, & fraternæ vnioni caritatiq; damnosum, & fortasse etiam magis, quando scilicet quis emergere, ascendere & altiora, promoueri, & famam & nomen aliquod sibi parare cupiens, iis sese associat & coniungit, quos hanc ad rem aliquam sibi putat opem posse præstare. Cum Cassiano ergo præmittentes, quemadmodum graues corporum morbi paulatim generantur, ita & spirituales infirmitates, & graua animarum mala sensim etiam crescere, in præsens ostendemus, quomodo hæc in anima infirmitas nascatur; simul etiam dicemus eoque communis & ordinaria causa sit, cur Religiosus aliquis studiis vacans, paulatim male, deinde peius habere incipiat, ac tandem in totalem ruinam & exitium ruat. Exit quis Nouitiatu aliquo per Dei gratiam fructu collecto, & egregie (prout oportet ac ratio poscit) erga spiritualia animatus & affectus; & ad Collegium aliquod mittitur, in quo præstudiorum feruore & æstu in spiritualibus exercitiis segnescere incipiet, vel ea partim omit- tens, vel non nisi ex consuetudine, ac pro forma (vt dicitur) ea peragens, nullum exiis fructum colligens; quod in idem plane recidit. Progreditur vltterius; & quia hinc illum arma deficiunt spiritua- lia, quod non eo quo par est modo exercitia sua agat; illinc vero humana scientia inflet, & euanescere faciat, paulatim magni facere incipit ea quæ ad ingenium spectant, & dona naturalis, flocci vero pendere ea, quæ virtutis sunt, & humili- tatem redolent. Hæc est ianua, per quam vt plurimum omne scolasticorum litte- ris operam dantium exitum ac ruina in-

Rodriguez exercit. pars I.

greditur: quocirca id serio commonere necesse est, vt sic malum quis præueniat, & à ruina caueat. Minuitur quoque in illis ac sensim perit omnis erga virtutem, humilitatem, mortificationem, & quid- quid aliquomodo ad spiritualia & profes- ctum in spiritu refertur, æstimatio; crescit è contra affectus erga litteras, & quid- quid ad naturalia talenta spectat, dum per illa solum se profecturos, ascensuros, promotum iri, & nomen aliquod assecu- turos arbitrantur. Vnde in hoc vnum oculos defigere incipiunt, & ab aliis vt ingenio præstantes, & eximiis naturæ dotibus instructi haberi volunt: quare si quæ proponunt argumenta, & si quæ conclusiones formant, eas quam optime succedere desiderant. Hac de causa ad ventum captandum vela sua omnimodo accommodant, & elucendi, ostentandi- que se, atque adeo etiam alios inobscu- randi & deprimendi, ne sibi præcellant, vnde quæque occasiones captant. Inde transcunt vltterius, & præceptorum placere, eiusque gratiam aucupari incipiunt, nec non grauis alicuius hinc inde patris, & adeo omnium, quos apud superiores sibi auxilio esse, & de meliore nota commen- dare posse aliquando existimant. Cum his omnibus ergo amicitiam & familia- ritatem contrahunt; ea tantum intentio- ne ac scopo, vt emergant, promoucan- tur, nomen obtineant, inque rebus suis eos beneculos & amicos sentiant.

Hoc vnum est de maxime Religioso statui noxiis ac damnosis, vnum de cari- tati & vnioni fraternæ maxime contra- riis. Ecquæ enim maior & exitior in Religionem perniciis ingredi queat, quam ambitio, & emergendi desiderium? Quæ damnosior Societatem inficere pe- stis, quam si eius membra dicere incipi- ant, Necesse est hominem sibi prospice- re, aliorum fauorem ambire; id enim ni- faciat, obscurus iacebit, ignotus, nullo- que in pretio ac numero habebitur: & iam in Societate hæcenus res hoc modo prosperantur ac bene succedunt? Ab hu- iusmodi nos Deus sermone liberet, imo

T vero

Scholastico-
rum ruina,
quod scienti-
am virtuti
proponant.Cass. 6.
Abbas
Theodori.

L. I. I.

vero impediatur, ne quis inueniatur, qui pestilens hoc virus in alterius sinceri, aut eius qui nimium quantum ab hoc distabat, cor instillare incipiat, & oculos eis ad suūporum interitum ac perniciem adaperiat. Quam autem ab hac peste sinceritas & veritas distat eius quod Societas profitetur! Beatus namque Pater noster in decima Constitutionum parte sic

10. p. Confit.
6. 2. & regul. 16. sum-
mar.

statuit: *Omnes qui se Societati addixerunt, in virtutum solidarum ac perfectarum, & spiritualium rerum studium incumbant; ac in huiusmodi maius momentum, quam in doctrina, vel aliis donis naturalibus & humanis constitutum esse ducant.* Hoc vnum scilicet, Societas magni ducit atque æstimat. Quare tuum est vigilare, ne sua te serpens ille vetus astutia ac virulentia inficiat, tibi persuadendo, te maiorum tuorum statuta infringendo, & de vitio fructu comedendo, fore sicut Deum. Vide, ne eius suggestu credere incipias, hac te via ad honores & nominis famam peruenturum. Mentitur enim pro more suo, utpote qui mendax est: quia propter hoc magis contemneris, & despectui omnibus ac ludibrio eris; at, si per aliud illud iter virtutis incedas, & res spirituales, eaque quæ ad tuum in spiritu profectum pertinent, semper apud te in potiori loco & antiquiora sint, non mediocriter proficies, & vtrumque tibi Dominus dabit, virtutum inquam, ad quam adspiras, & honorem & æstimationem hominum, & tam apud Deum in pretio eius, quam apud homines.

3. Reg. 3. 10.

Huc egregie facit quod in libris Regum legitur. Cum enim Salomoni promississet Deus, se, quidquid denuum postulasset, illi haud granate concessurum, Salomon in Sapientiam vnam oculos conijciens, eam à Domino petiit, & addidit Scriptura: *Placuit ergo sermo coram Domino, quod Salomon postulasset huiusmodi rem, & dixit Dominus Salomoni: Quia postulasti verbum hoc, & non petisti tibi dies multos, nec diuitias, nec animas inimicorum tuorum; sed postulasti tibi sapientiam ad discernendum iudicium, ecce feci tibi secundum*

sermones tuos, & dedi tibi cor sapiens & intelligens, intantum ut per excellentiam & antonomasiam appellandus sis sapiens, & nullus ante te similis tui fuerit, nec post te surrecturus sit. Adhæc (quod ad propositum nostrum facit) adeo Salomonis postulatio Deo placuit, ut non sapientiam modo quam petierat, illi dederit, & quidem tam abundanter dederit, ut dedisse diximus, verum etiam ea quæ non petiit. Sed & hæc, inquit, quæ non postulasti dedi tibi, diuitias scilicet & gloriam, ut nemo fuerit similis tui in Regibus cunctis retro diebus. Eodem plane modo tecum ager Deus; si enim tibi vesam sapientiam, veras inquam & solidas virtutes elegeris, & in eas oculos conieceris; dabit virtutem quam desideras, & in quam oculum coniecisti, dabit & honorem & æstimationem in quam oculum non coniecisti. Vtrumque inquam tibi dabit Deus. Sic quotidie ante oculos fieri videmus, ut qui tales sunt, tum coram Deo, tum coram hominibus in pretio & honore sint. Quia fixa promissio Dei est, cum qui se humiliat, exaltandum; & quo te magis humiliaris, & virtuti applicueris, eo exaltandum magis & maiori in pretio fore, & quo magis honorem fageris, eo magis fore ut illate insequatur, uti vmbra eum qui ipsam fugit; ambitiosos vero, & qui, instar Chamæleontis, aere pascuntur, quo repleantur & magni appareant, quo inagis honorem & æstimationem ambiunt, minus eam assecuturos: per quam enim rem se ascendere sperant, per eam deprimuntur, & per quam æstimari & in pretio esse cogitant, per eam despiciuntur. Ab omnibus quippe habentur superbi, inquieti, & Religionis totius perturbatores, vnde non restat, quam ut eadem ceu membra damnata ac putrida, ne alios contagio suo inficiant recisi eiciantur.

Itaque ut ad institutam materiam reuertar, dico, quemadmodum in Religionem ab omni honoris desiderio & ambitione esse debemus remotissimi, ita & ab amicitiiis hinc priuatis, quæ eodem referuntur,

runtur, incundis, nimis quam procul distare debemus. vt scilicet nulli singillatim obstricti vel obligati simus, neq; locum hic habeat illud Apostoli, *Ego quidem sum Pauli, ego autem Apollo, ego vero Cepha*. Ego inquam non sum huius vel illius superioris, sed mei, huic vni alligatus sum, huic adhaereo, nulli vero alteri in particulari. Nullis scilicet in Societate opus habemus patronis vel patronis, nullius captanda beneuolentia est, nulli adulandum: neq; enim competitores sumus, neque huc venimus vt aliud quid quaeremus, praeter vnicam salutem nostram. Esto bonus Religiosus, & de ea serio sollicitus esto ob quam ad Religionem venisti, & nulla prorsus re habebis opus, praeterquam vno Deo. Qui eiusmodi est, pacem is & quietem in Religione inuenit; alii vero illi nunquam eam inuenient, vt ipsemet testantur & sentiunt. Erubescere profecto Religiosus debet & probro sibi ducere, quod vt ambitiosus, patrociniorem emendicator, & voluntatum alienarum captator, & fortasse etiam cum saeda aliorum assentatione, habeatur, vt nimirum ab his suffulciatur, & sua in re eos patronos & aduatores habeat: hoc quippe magnam eius imperfectionem, & debilem infirmitatem arguit. Nam sicut domus, quae sustentaculis opus habet, parum firma est, ac ruina minatur; & arbor quae statumine aliquo fulcienda est, tenella, infirma, & parum radicata est: ita si tu fulcra & sustentamina aliqua quaerites, signum est in virtute, atque adeo in Religione adhu. tenellum te esse, nec firmas radices egisse. Cuius rei singillatim R. P. B. Generalis Scolasticus omnes admonet, ac sedulo vetat, ne quis eorum prouocantibus Patribus vt patronis cliens adhaereat, illorumque autoritate ac patrocinio nitatur: ipsos vero Patres antequos ab eiusmodi patrocinio alteri praestandis sibi cauere iubet, ante omnia vero ne eorum quis gaudeat, quod alii ipsos in patronos assumant, sibi vt tutoribus ac propugnatoribus adhaereant,

suaque autoritate nitatur, quin etiam ne suam asseclis suis, quacumque in re opus habebunt, vltro opem offerant: cauere denique, ne quis inter eos sit, qui honori & autoritati sibi ducat, quod ad se alii opis causa confugiant, probro vero & dolori, quod id eorum nemo faciat, quasi hoc modo despici ab illis se ac vilipendi existimet, atque adeo eos forte idcirco vt nimis rigidos, graues & austeros culpet & fugillet. Sed tantum abest, vt potius in eo se vt vere Religiosos ostendant: hoc namque vere religio est, non vero alterum illud, sed potius quid mundum & saeculum maxime mirans. Si quis autem propterea de te conqueratur, ideo conqueretur, quia virtutis es sectator, & quod (vt bonum Religiosum decet) a conuersatione adeo mundana, & Religioni ipsi tam contraria es remotissimus. Det vero Deus, vt nulla alia vnquam, quam vna haec, de nobis audiatur exposulatio.

CAPVT XX.

De tertia vnionis & associationis specie, Religioni quam maxime inimica.

TERTIVM associationum & amicitiarum priuatarum genus prioribus multo etiam deterius est, & vnioni caritatiq; fraternae magis inimicum. Quando scilicet partiales & priuati aliquot inter se vniuntur & conspirant, ad ipsum Religionis institutum, & quae sancte legitimeque in eadem a maioribus statuta ac decreta sunt, immutandum. Huic rei egregie Bernardus verba illa Cantico- rum, *Filii matris meae pugnauerunt contra me*, accommodat; in quibus scilicet, sub nomine Ecclesiae, sponsa de iniuriis, quas sibi filii sui intulerunt, conqueritur. Non quod recorderetur, inquit, quanta quamque grauia a Gentilibus, Iudaeis ac Tyrannis alias passa sit; sed profecto id expressus plangit, quod & sen-

Serm. 29. in Cant. l. 5.

rit differentias, quodque vigilantius nobis cauendum existimat, malum vtiq; intestinum atque domesticum, quod in anima peragitur. Hoc ipsum & Religioni applicare possumus, utpote quæ præcipuum ac princeps sanctæ Ecclesiæ membrum est, & iisdem incedit quibus illa incescit olim, vestigiis. *Filii matris meæ pugnaverunt contra me*, ii inquam quos educaui, quos in studiis alui, quos tanto meo sumptu ac labore in viros doctos promouii; & illa ipsa arma, quæ iis ad mundum oppugnandum, animasque Deo asserendas, suppeditaui, in mea conuerterunt viscera, & suam iis matrem oppugnant. Vide quam hic sensibilis sit dolor. Sed etsi grauis is sit, minime tamen mirum est, huiusmodi interdum persecutionem excitari, cum & talis in S. Francisci Religione, ipso etiamnum in viuis agente, exorta sit: ipsa etiam Ecclesia, sanctis Apostolis adhuc viuentibus, talem à suis met filijs, qui aduersus ipsam erroribus & hæresibus excogitatis insurrexerunt, persecutionem passa est. In quo membra capiti suo Iesu Christo conformia sunt, utpote qui hoc laborum & persecutionum iter in vita calcauit; per eas namque electi magis purificantur, sicut aurum in confinatorio & fornace. Vnde dixit Apostolus, *Oportet & hæreses esse, ut & qui probati sunt, manifesti fiant in vobis*. Et ipse Redemptor apud S. Matthæum ait: *Necesse est ut veniant scandala in Ecclesia æque ac in Religione* (neque enim euitari id potest, quia homines sumus) *verum tamen vobis homini illi, per quem scandalum venit: melius fuisset, si non esset natus homo iste*.

In Constitut.
Monast. 6.
30.

Grauitè & seuerè Magnus Basilius in huiusmodi conspirationes inuehitur: *Si aliquis, inquit, à reliquis sua sponte abscissi disunctiq; in catu catum efficiant, vitiosa huiusmodi amicitia conciliatio est: seditio est & diuisio, & eorum qui sic coeunt improbitatis indicium*. Magnum haud dubie Religioni malum machinantur illi, qui eiusdem sanctiones, fundamenta, & constituta vel immutare, vel adulterare

moliuntur; tamen quocunque etiam boni & reformationis prætextu sua machinamenta colorent. Quare monet Basilius, ut hi primo prauatim, deinde coram alijs, pro corripienti modo à Christo præscripto corripiantur & castigentur: si ne hæc quidem proficiat, sit tibi sicut Ethnicus & Publicanus, vel ut excommunicatum habe, & à reliquo corpore, velut contagiosa infectum lue, segrega, ne ad alios serpat contagio. Ita quoque id fieri iubet in Constitutionibus suis B. N. P. & conforme est ei, quod de id genus hominibus Apostolus optat: *Vtinam, inquit, abscindantur, qui vos conturbant*. Membrum corruptum ac putrefactum præcidendum est, ne reliquos inficiat.

Quam graue id ac Religioni damnosum sit malum, liquido patet; cum vel ex nuda ipsius declaratione, eiusdem perspici queat virulentia: vnde necesse non erat nos pluribus in eius fæditate deducenda defatigari. Quia tamen res est natura sua adeo grauis, aliquem de eadem discursum formabimus, & rationem proferemus, quæ futura videtur satis non modo ut quandam ab hac peste alienationem animi, sed & insignem horrorem concipiamus, in que instituto nostro magis confirmemur. Religio omnis non ab hominibus est, sed à Deo primum inuenta: vnde quæ ad eiusdem conseruationem & incrementum instituta sunt, non ut hominum, ac priuati alicuius, sed ut Dei ipsius designationes & inuentiones accipienda sunt: qui sicut B. Franciscum in Ordinis sui fundatorem, B. Dominicum in sui, & B. N. P. Ignatium in Societatis auctorem, atque ita in aliorum ordinum alios elegit & assumpsit: ita iis etiam media & particulares procedendi modos, qui ad suæ Religionis bonum ac progressum conuenientiores forent, quos ipsi per se assequi non poterant, dedit ac suggestit; quia *Dei perfecta sunt opera*; atque ni id fieret, imperfectum ac mancum Dei opus maneret. Sic è quodam B. P. N. ad similem

R. P.

Lib. 1. c. 1.
Vita P. N.
Ignatii

R. P. Iacobi Laini responſionem reſponſo (prout in vita illius legere eſt) colligimus, ſubſtantialia & eſſentialia Inſtituti noſtri capita, quę eiusdem velut nerui & fundamenta ſunt, à Domino Deo, qui illius & author & fons eſt, B. P. noſtro Ignatio, quem in caput & primarium huic Religioni excitandę instrumentum delegit, reuelata & inſpirata fuiſſe. Quod colligi non minus è modo poteſt, quem ipſe in Conſtitutionibus conſcribendis concinnandiſque obſeruaſſe ibidem ſcribitur. Quot ergo orationibus, quot lacrymis ſingula quę ſcripta nobis reliquit, illi ſteterint verba oportet, cum legamus illum, vel ad determindandum, an domorum noſtratum profeſſarum ſacraria aliquot ad ſarta tecta cõſeruanda, cenſu annuo dotari expediret, nec ne (quod tamen de primariis inſtituti noſtri capitibus, & ſubſtantialiſſimis non eſt) quadraginta ipſis diebus continenter Miſſarum celebratione lumen cęlitus poſtulafſe, ac maiori quam antę ſeruore orationi ac precibus inſtituiſſe? Vnde etiam patet, quam Conſtitutiones noſtrę ſæpe cum Deo ſint communicatę, quam iſe ſæpe ad eaſdem conſultor adhibitus, necnon quantum illi Deus Optim. Max. lumen inſuderit oporteat, ad ſeligendum & ſtatuumdum ea quę diuinę eius Maieſtati quam forent gratiſſima. Ne cui vero hæc temere, & de cerebro noſtro effutire & ſolum noſtra velle laudare videamur (tameñ ea, quam ante dedimus, ratione nimis quam ſufficienter dicta conſirmentur) *habemus teſtimonium maius hiſ*, quod ſane ſilentio non eſt inuoluumdum, vel omittendum; permagni quippe refert, vt hoc principium bene nobis confirmatum, & irrefragabiliter aſſertum ſit.

Lib. 1. c. 2.
2. p. 60
rat. 1.
c. 1.
Gal. 12

Sanctus Franciſcus, vt in Chronicis Minorum proditur, cum duobus ſociis in Canarium montem, haud procul à Reate conceſſerat, vt ibidem in quiete Regulam & Conſtitutiones ſuas conciperet, ſcripto comprehenſas Pontifici ſummo offerret, atque in earundẽ conſirmatio-

nem Apoſtolicum diploma obtineret: haſtenus enim nullis cę erant literis, ſed viuę vocis oraculo dumtaxat ab Innocentio III. Pontifice confirmatę. In illo ergo monte quadraginta ipſis diebus in pane & aqua ieiunans, & noctes & dies aſſiduo in oratione perfeuerans, regulam compoſuit, prout, illi eam Dominum cęlitus inſpirauit ac reuelauit quidem ibi ſcriptum legitur, & ipſi iamiam viſuri ſumus. Regulam autem ſcriptam è monte deferens, eam F. Elię Vicario ſuo Generali, viro ſecundum ſæculum prudenti & docto, ſeruandam dedit: qui cum eam in maiori contemptu, humilitate & paupertate, quam iſe expedire exiſtimabat, fundatam cerneret, eam perire ſpontanea incutia permifit, ea ſcilicet intentione, vt non hæc, ſed alia quępiam ſuo ſenſui accommodatior ab Apoſtolica ſede approbaretur. Franciſcus autem, diuinam potius quã humanam voluntatem ſequi cupiens, & prudentium mundi huius iudicia ſocci pędens, denuo ad montem ſuũ rediit, & alios rurfus quadraginta dies orationi ieiunioq; vt ante, impendit, ad Dei voluntatem intelligendam, aliamque regulam concipiendam. Hiſ cognitis Elię, ipſum impedire qua potuit conatus eſt, & Miniſtris aliquot, & viris litteratis de ſuo ordine, in vnũ collectis aperuit, quod tam arctam Franciſc. illis concinnaret Regulam, eam vt ſeruare penitus non poſſent. Hi Eliam, vt pote Generalem Ordinis Vicarium rogarunt, Franciſcum adiret, & omnium nomine diceret, in hanc ſe nolle Regulam iurare. Elię rem hanc ſolus nunciare non auſus, ſe vna cum illis iturum dixit. Itaque ſimul omnes montem adeunt, in quo vir Dei, arctę incluſus cellule, diuinę contemplationi vacabat. Quo cũ peruentũ eſſet, Elię Franciſcum euocat: qui cognita illius voce foras prodiit, tantamq; fratrum cõgregatorum multitudinẽ miratus, petiit quid ſibi hi vellent. Miniſtri, inquit Elię, ſunt, qui audito regulam à te nouã condĩ, & veriti ne eam nimis aſperam concipias, palam proſitentur huic ſe nolle ob-

S. Francisci
regula tota
diuinitus da-
ta.

ligari; hanc tibi soli statuas, aiunt, non sibi. His intellectis Franciscus, positus in terra genibus, & oculis in cælum sublatis ait: An nõ bene dixi, Domine, fore vt mihi non crederent? Et ecce, subito vox ad eum de cælo lapsa, dicens, Nihil in illa regula tuum est, Francisce; meum vnus est, quidquid eadem comprehenditur, ac proinde ad litteram, ad litteram, ad litteram, sine glossa, sine glossa, sine glossa eã mando seruari. Equidem noui quantum humana possit imbecillitas, & quam ipsos inuare paratus sim: qui vero eam seruare detrectant, Ordine egrediantur, & alios eam obseruare sinant. Tum ad Ministros conuersus Franciscus, ait, Audistisne? Audistisne? Audistisne? Vultisne & me vocem illam denuo iterari iubere: Tum Elias ac reliqui Fratres, tremebundi & erubescētes, suamq; agnoscētes culpam, ad propria rediere, verbum amplius non oblocuti. Sanctus porro Pater ad regulam suam perficiendam rediit; quæ ad verbum & apicem eadem plane fuit cum ea, quam illi Dominus ante reuelarat. Compositam demum Romæ Honorio III. Pontifici obtulit; quam cum is legisset, & de eiusdem paupertate vitæque asperitate, quæ nimis arcta & seruatu perdifficilis videbatur, cum Francisco dissereret, ex illo audiuit, Nullum in hanc, sancte Pater, regulam è cerebro ac iudicio meo verbum retuli, sed ipsemet Christus eam cõpilauit & composuit; qui nempe solus optime nouit, quidquid est ad animarum salutem, fratrum incolumitatem ac statum, & Religionis huius suæ conseruationem necessarium atque vtile; & cui vniuersa, quæ tam Ecclesiæ, tum Religionis huic euentura aliquando sunt, notissima sunt ac veluti præsentia. Proinde in ea mutare quidquam nec debeo, nec possum. Pontifex ergo Deo inspirante motus, diplomate Apostolico dato, cuius initium, *Ad perpetuam rei memoriam*, eam confirmauit. Ita scilicet regulam & institutum ipsius Religionum fundatoribus inspirare & dare Deus solet, & ita eadem inspirauit ac dedit B. P. N. Ignatio. Cuius rei

adhuc aliam habemus historiam, priori illa etiam testatorem & magis authenticam, quod hæc ipsa in Bullas Apostolicas plumbo & sigillo cereo cõmunitas, quas habemus, relata sit. Nam beatæ recordationis Gregorius XIII. in Bulla vel Constitutione, quæ incipit, *Ascendente Domino*, & in alia quam ante tulit, incipiente, *Quanto fructuosius*; cum ea quæ instituti nostri propria sunt, retulisset, atq; ea potissimum quæ aliquam cõtinere difficultatem videbantur, & ob quæ aliquos tam intra quã extra Societatem, suboffendi ac murmurare audisset, declarat, & expresse formalia illa verba pronunciat, *Quapropter Societatis corpus in sua membra, ordinẽ & gradus idem Ignatijs diuino instinctu duxit disponendum*. Anne quid clarius dici ac liquidius potest?

His ergo præsuppositis, iam ad rem ipsam veniamus, & eos alloquamur, qui conuenticula & cætus quosdam particulares mire vellent, ad ipsum Religionis institutum, & ea quæ recte ab eiusdem authore & fundatore stabilita sunt, conuellaenda & inuertenda. Quid? An non euident quoddam superbiæ indicium est, tantum quem de se ac iudicio & opinione sua præsumere, dicere vt audeat, Beatus Ignatius in suis Constitutionibus bonum iter non tenuit, satius longe foret illud iter teneremus, quod mihi & compendiosissimum & optimum videtur? Quæ dari maior dementia & infultitas queat Quam vero ingens hæc vesania sit, ex alio simili absurdo videre erit: quia vnum per aliud optime elucidatur. Vnum è maximis quæ in Ecclesia Dei sunt, malis ac peccatis est hæresis. Non autem disputo hoc loco, an maius aliquod dari peccatum possit: constat quippe ipsum formale Dei odium longe grauius ac maius scelus esse. At id genus peccata communiter in hac vita non admittuntur, sed tantum in inferno. Dico ergo inter omnia peccata quæ ordinariè ab hominibus committuntur, hæresin, qua scilicet quis ab Ecclesia sese diuellit, vulgo ab omnibus vt grauissimum duci. Nec immerito:

nam,

nam, præterquam quod totius Christianæ Religionis fundamentum, fidem scilicet, & aliquot alias quæ eodem referuntur rationes, subuertat, an non extrema quadam & summa esse videtur superbia ita quæmpiam de se præsumere, & adeo præfracte proprio suo iudicio niti atque adherere vt quod sibi fingit, ac comminiscitur, verius esse credat ac teneat, quod Ecclesia Catholica Romana credendum statuit, quam quod in tot Conciliis, ad quæ quotquot orbe toto aut doctrina, aut sanctimonia illustrissimi erant viri, confluxerunt, approbatum est; quam denique quod tot Martyrum, qui pro eiusdem confessione mortem non dubitarunt opperere, est sanguine, nec non per tot miracula, quæ in veritatis eius confirmationem facta sunt confirmatum? Et dicere, Equidem maiorem adhibeo fidem iis, quæ hac nocte somniaui, aut quæ Martinus Lutherus homo scelestus, peruersus, Apostata, impurus, & sacrilegus concubiniarius me docet. Maior ne hæc dari fingit arrogancia ac vesania potest? maior ne excogitari cecitas & absurditas absurdior? Pari porro ratione procedunt, & idem aliquomodo agunt ii de quibus in præsens loquimur, qui suum iudicium & opinionem eius iudicio anteponunt, quæ Deus ipse in Religionis caput, auctorem & fundatorem selegit, quique quam ipsi somniarunt & commenti sunt viam, meliorem esse censent ea, quam Deus ipse, ei quem vt primarium Societate fundandæ instrumentum assumere dignatus est, inspirauit ac reuelauit. Est autem hæc superbia quædam Luciferiana. Quid? Deus ergo B. P. N. Ignatio, quem in ducem & fundatorem eius assumpsit, bonam aliquam viam, quæ ad Religionis suæ bonum integritatemque pernecessaria erat ante non declarauit, tibi vero vni reuelarit & aperuerit? An non id plusquam satis est, vt hinc te intelligas à dæmone decipi & illudi, vt pote qui te velut mediū & instrumentum ad bellum Societati, quam tantopere is detestatur & odit, inferendum, ac pacem & vnionem Religionis totius

turbandam (sicut hæc archa illo, vt instrumento & organo ad vniuersalis Ecclesiæ concordiam diuellendam vsus est) sibi selegit? Sed dices, Equidem aliud non specto, quam vnicam Religionis reformationem. Falleris; siquidem falso illo ac mendaci titulo dæmon ceu pater mendacii, oculos tibi fascinat: hoc namq; est Societatem non tam reformare, quam destruere ac dissoluere velle. Est autem hoc imprimis notandum; quia non hyperbolice id dico, vel per modum exaggerantis, sed vt rem veram & clarissimam. Tunc namq; Religionem quis reformat, quando illam ad pristinum suum vigorem & feruorem, à quo paulatim excidit, reuocare satagit, & omnimodis elaborat, vt quam primus eius fundator constituit, regula ac disciplina postliminio reuiuiscat. Atq; id sanctum & salutare est opus: & id plurimæ Religiones hæcenus laudabiliter fecere, in primæuo suo instituto, vigore ac flore se conseruare cupientes. At, institutum ac primam viam, quam fundator & auctor noster à Deo illustratus nobis præscripsit, immutare, & aliud iter ab ea diuersum inducere velle; non id reformare Religionem est, sed eam potius labefactare, pessumdare, & aliam nouam ac discrepantem è cerebro, libitu, & sensu tuo, sicut in Franciscana F. Elias facere voluit, efformare velle.

Cum in sacro Concilio Tridentino de Religionum reformatione inter sanctos illos Patres ageretur, & sanctissima aliquot super ea re decreta conderentur, R. P. N. Generalis Iacobus Lainius, qui præsens aderat, ipsis proponendum censuit, istos de reformatione regularium ordinum Canones, de Societate Iesu neutiquam intelligendos videri, quod ea adhuc recens Religio esset, & à cæteris Ordinibus distincta, & vt talis suam etiam procedendi viuendique rationem ab ipsis plane diuersam, à Sede tamen Apostolica approbarem, haberet. Addebat insuper per diuinæ gratiæ opem, nondum eam à primo suo feruore, instituto ac disciplina descivisse, ac proinde si de ea

Sess. 25. de re-
de reform.
regul. c. 16.

decre-

decreta hæc intelligerentur, adeo ipsam iis non reformandam, vt destruenda potius videretur. Placuerit rationes eius Concilii Patribus, qui propterea (vt in sess. 25. legere est) hæc decreta sic restrinxere: *Per hæc tamen sancta Synodus non intendit aliquid innouare aut prohibere, quin Religio Clericorum Societatis Iesu, iuxta pium eorum institutum à sancta sede Apostolica approbatum Domino & eius Ecclesie inseruire possit*: ac propterea hæc de reformatione decreta de eadem non vult intelligi. Nihil penitus, Ecce sacrum Concilium Tridentinum in instituto ac modo viuendi, quem Societati nostræ Deus per B. P. N. Ignatium dedit, & quem Sedes Apostolica & Romana ante approbauit nihil, innouare vult, nec audet; quin imo illum approbat & confirmat, tu vero eum, ob nefcio quos respectus & rationes humanas cerebello tuo enatas, præsumes mutare aut innouare?

Longe dignius, venerantius, ac laudabilius tam de instituto, quam de eius institutore sensit Marcel. Coruius Cardinalis tituli S. Crucis; qui post ad Pontificatus apicem euectus, Marcellus secundus est cognominatus. Hic enim, vt in vita B. P. N. commemoratur (& facit id mire ad propositum nostrum) paulo ante quam ad supremam illam dignitatem assumeretur, magnam cum P. Martino Olauio, insigni Societatis nostræ Theologo disceptationem habuit, circa regulam illam, qua vllam Societatem vetatur dignitatem admittere, nisi ad eam ex obedientia compellamur ab eo cui ad id sub pœna peccati mandatum est; imo quæ ne Generali quidem, nisi summus Pontifex id iusserit ac mandarit, ipsum permittendi potestas conceditur; & quod particulare eiusce rei professi omnes votu concipiant. Quare maius aiebat Cardinalis Societatem opere pretium, Deique Ecclesie rem vtiliore facturam, si ei de bonis ac zelosis Episcopis potius, quam de bonis prædicatoribus, & Confessariis prospiceret, atque adeo maiorem eo rei huius vtilitatem futuram, quo

plus Episcopus bonus potest, quam pauper aliquis clericus fructus afferre. Multas porro ad hoc adstruendum rationes ipse adferbat: quas cum Olauius omnes refutaret, simul indicabat, nullum Ecclesie Dei afferre, Societatem gratius ac salutaris obsequium posse, quam si in puritate & humilitate sua se ipsa conseruaret, vt illi & diutius & securius suum posset obsequium & opem impendere. Cum vero in sua Cardinalis opinione firmus permaneret, quod suas rationes salutariores & prægnatiores censeret, addit demum Olauius, Si nullæ rationes sint ad Illustr. Dom. V. conuincendam, & opinionem aliam induere cogendam, satis vna nobis salutem Patris Nostri Ignatii ita censentis, ac decernentis ad id melius ac salutaris esse credendum, auctoritas sufficit. Tum Cardinalis, Iam demum me submitto, inquit, & ratione te firmiori niti assero: nam esto omnem à parte mea rationem stare censeam, vna tamen Patris Ignatii auctoritas hoc in negotio apud me longe potior & antiquior est, quam omnes quæ aliunde afferri queant rationes. Quod & ratio ipsa ita esse euidenter suadet: cum enim illum Deus Optimus Maximus ad talem in Ecclesia sua Religionem, qualis vestra est, plantandam auspicandamque, & per totum terrarum orbem, & quidem tanto animarum fructu & bono, propagandam, & tanto eam spiritu & prudentia regendam & gubernandam, quanto eum rexisset hætenus & regere cernimus, elegerit, verisimile quoque sit (& sane aliter fieri non posse videtur) eundem nec Deum modum ei derexisse & reuelasse, quo hanc velit Religionem in posterum vti, & se tueri ac fouere. Si itaque vir talis ita censuerit, multo sane nos, qui Religiosi sumus, & filii obedientie esse debemus, æquius erit iudicium nostrum submittere, vbi quid in Societate per regulam esse ordinarum ac statutum videbimus ab eo, quem Deus nobis in duce, patrem, atque institutorem dare dignatus est; ac præsertim viso, omnia ea tam autentice ab omni-

Lib. 3. c. 5.

omnibus Pontificibus, qui inde vsque ad nostra tempora Romano sedi præfuerunt, atque adeo ab ipsomet Oecumenico Concilio Tridentino postea fuisse confirmata & approbata, quin etiam magnos idcirco nobis Deum Opt. Max. fauores contulisse, & Societatis opera tot in negotiis grauissimis & occasionibus vsum fuisse, utpote qui ab hinc sexaginta, & quod excurrit annis, tam vberem eius adminiculo fructum edidisse cernitur. Quæ cum ita sint, quis audeat, vel in amicum cogitando admittat, illius decreta constitutaque, aut procedendi agendiq; modum vel leuiter immutare? At quippe Sapiens, Ne, *transgrediaris terminos antiquos, quos posuerunt patres tui.*

Ut vero tali præsumptioni atque audaciz omnimodis occurratur, ipse Pontifex Gregorius XIII. in diplomate, quod incipit, *Ascendente Domino*, postquam ipsum Societatis institutum modumque eius viuendi denuo cum approbasset, tum confirmasset, ac præsertim ea, quæ nonnullos possent offendere, in virtute sanctæ obedientiæ, sub pœna excommunicationis latæ sententiæ, & inhabilitatis & incapacitatis ad quodlibet officium vel beneficium ipso facto incurrendæ, sine aliqua vltioris declarationis expectatione, vetat, ne quis, cuiuscunque status, gradus, vel dignitatis sit, illam Societatis regulam, institutam, vel constitutiones vel directæ vel indirecte, ne quidem sub disputandi, vel veritatis maioris eruendæ prætextu, impugnare vel in dubium reuocare præsumat. Quinimo, si quod quoad has dubium incidit, expresse se velle significat, vt, aut Sedes ipsa Apostolica, aut Generalis Societatis ipsius Præpositus, aut ii denique, quibus id ipse specialiter commiserit, cõsulantur, aliorum vero omnium nemo se huic disceptationi inquisitionique immiscere sustineat. Idem, atque etiam vberius successor eius Gregorius XIV. alia, de eadem re edita, constitutione, quæ incipit, *Ecclesia Catholica*, verbis amplissimis decreuit, Cum, inquit, non me-

diocre disciplinæ religiosæ, & perfectionis spiritualis detrimentum, atque adeo magnam totius Religionis perturbationem ac damnum inde secuturum videamus, si, quod sancte à fundatoribus statutum, ac sapius ab ipsamet Religione in generalibus eius congregationibus receptum & approbatum, & (quod magis est) ab hac Apostolica Sede stabilitum & confirmatum est, prætextu quocumque, non modo mutaretur, sed & inueteretur & impugnaretur, omnib. cuiuscunque status ac conditionis sint, tam Ecclesiasticis & sæcularibus, quam Religiosis, quamuis etiam de hac ipsa Societate sint in virtute sanctæ obedientiæ, sub pœna excommunicationis latæ sententiæ, & inhabilitatis & incapacitatis ad quodcumque officium, munus, & dignitatem, & priuationis suffragii tam actiui quam passiu, quæ pœnæ ipso facto sine vltiori declaratione incurruntur, & à quibus nemo eos, nisi ipsa Sedes Apostolica, poterit absolueret, & ipsam Prædecessoris nostri Gregorii XIII. constitutionem & omnes pœnas in eadem contentas renouâtes, mandamus, vt nemo aliquod Societatis Iesu institutum, regulam, vel constitutiones, tam directe quam indirecte, ne quidem sub boni maioris aut zeli, aut alio quolibet prætextu impugnare, aut quomodolibet eis aduersari præsumat. Addit autem & aliud quod in primis singulare & substantiale: Ne quidem aliquid circa dicta cuiquam aut voce proponere, aut scripto tradere, eo fine, vt his aliquid aut addatur, aut dematur, aut circa hæc immutetur, præterquam summo Pontifici immediate vel mediate per Nuntium ac Legatum Apostolicum, aut Generali Societatis Præposito, aut denique Congregationi generali. Ipse quoque Pontifex modernis, Paulus V. in Bulla, quam an. M. D. C. VI. Societatis institutum & priuilegia priora confirmaturus dedit, inter alia singularem harum Constitutionum, Gregoriorum XIII. & XIV. mentionem facit, easque approbat & renouat. Vt hinc appareat, quam res hæc stabilita

& bene fundata sit, cum ei iam nemo sine grauiissimarum pœnarum, & excommunicationis maioris ipso facto incurrendæ reatu, esto etiam de Societate sit, vel extrarem constitutus, & tam Religiosus & Clericus, quam laicus, cuiuscumque etiam status, gradus, dignitatis, & conditionis existat, refragari possit. Concludamus ergo, & quidem iisdem verbis, quibus suam ad Corinthios epistolam concludit Apostolus, *Decet ergo fratres, gaudere, perfecti estote, exhortamini, idem sapite, pacem habere, & Deus pacis & dilectionis*

2. Cor. 13. 11.

erit vobiscum. Gaudeamus inquam, Patres fratresque. & letemur, quod ad tam sancta nos Religionem, quæque tantam perfectionem proficitur, Dominus vocat; ac perpetuo perfectioni huic incumbamus, & in summa nos pace & vniione conseruare studeamus, idque inuicem ad eandem animando & exhortando: atque ita demum fiet, vt Dominus, qui pacis atque amoris auctor ac fons est, semper nobiscum sit futurus.

TRACTATUS QVINTVS DE ORATIONE.

CAPVT I.

De pretio, valore, & excellentia orationis.

Apo. 5. 8. &
8. 3. 4.

ORATIONIS excellentiam & valorem egregie Ioannes Euangelista in Apocalypses sua cap. 5. & 8. declarat, dum Angelum aureum manu thuribulum tenentem ante altare stetit, multa que ei incensa data ait, atque hoc orationes sanctorum fuisse, vt scilicet eas ad altare aureum, quod in conspectu throni Dei erectum erat, offerret, incensorum autem fumum de manu Angeli in conspectum Dei ascendisse. Quem locum exponens Chrysostomus, In hoc, inquit perspicies, quam eminens & excellens sit oratio, eum ipsa sola in sacris litteris thymiamati (erat id mixtio ex thure, aliisque aromatibus fragrantissimis composita) conferatur: nam, sicut thymiana bene compositum & temperatum odore & suffitu suo mirifice hominis olfactum recreat; Sic oratio eo quo debet modo peracta & fusa, Deo quæ gratissima ac suauissima est, quin a deo Ange-

Hom. 13. in
Mat. in oper.
imperfect.Guil. Pares.
in sua rhetor.
diuin. c. 41.

los & vniuersos cæli ciues recreat; adeo vt eos Ioannes in manibus velut aromaticas quasdam pilas (quæ sunt orationes sanctorum) habere asserat, quas naribus suis purissimis (de iis humano nostro more loquendo) sepius applicat, vt suauissimo hoc odore fruatur. *Habent, inquit, singuliphialas aureas plenas odoramentorum, quæ sunt orationes sanctorum.* S. Augustinus de oratione loquens sic ait. *Quid est oratione preclarior, quid vita nostra vtilius, quid animo dulcius, quid in tota nostra Religione sublimius?* Necnon S. Gregorius Nyssenus: *Nihil, inquit, ex his, quæ per hanc vitam coluntur, & in pretio sunt, orationi præstat.* Addit aliud Bernardus, *Etsi, ait, certum sit, Angelos prope semper seruis Dei, inuisibiles licet, præsentibus assistere, tum ad ipsos ab insidiis & fraudibus inimici liberandos, tum ad ipsorum desideria & feruentius Deo seruendum inflammanda; maxime tamen nobis spiritus illi ange-*